

İSBÜBÜLTEN

İlimler ve Sanatlar Merkezi

YIL: 2025 SAYI: 9

Sadettin Ökten ile Röportaj

- İSM İhtisas Programı ■
- 9. Genç Araştırmacılar Sempozyumu ■
- Kurumsal İşbirlikleri ve Uluslararası Programlar ■
- Lise Programları ■

İSM BÜLTEN
YIL: 2025 SAYI:9

Yayın Kurulu
Mahmut Salih Eser
Yunus Öztürk
Ahmet Emin Akyüz

Fotoğraf
Yunus Öztürk
Ahmet Emin Akyüz
Mahmut Salih Eser

Adres
İlimler ve Sanatlar Merkezi
Valide-i Atik Medresesi
Valide-i Atik Mah. Kartal Baba Cad. No: 45 Üsküdar / İstanbul
ism@iyc.org.tr

Basım Yeri
Sebat Ofset

Basım Tarihi
Aralık 2025

Eylül 2023-Haziran 2025 tarihleri arasındaki
İSM faaliyetlerini içerir.
Her hakkı mahfuzdur.

04

Sadettin
Ökten ile
Röportaj

16

İSM
İhtisas
Çalışmaları

54

Kurumsal
İşbirlikleri ve
Uluslararası
Programlar

İSM
Temel
Eğitim Seminerleri

12

İhtisas
Programı
Açılış Dersi

22

Konferanslar

77

127
Tematik
Seminerler

142
Benim İçin
İSM

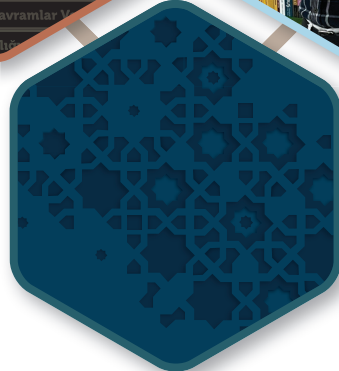

152
Sosyal
Faaliyetler

9. Genç
Araştırmacılar
Sempozyumu

124

Giriş
Seminerleri

133

Lise
Programları

144

Sadettin Ökten

Rö por taj

Yer
İlimler ve
Sanatlar Merkezi
Atik Valide
Medresesi

Röportaj
Mahmut Salih Eser
Ali Osman Çakmak

Tarih
3 Mayıs 2025

“**Modernitenin etkin öznesi rasyonalitedir. İslam'ın etkin öznesi ise vahiydir. Rasyonaliteyi vahyin hükmü altına alırsanız modernist olmazsınız. Vahyi rasyonalitenin hükmü altına alırsanız Müslüman olmazsınız. Şu anda bu ikilemi bütün boyutlarıyla yaşıyoruz.**”

”

Muhterem Hocam, röportaj teklifimizi kabul ettiğiniz için çok teşekkür ederiz. Böylesine güzel bir mekânda ve mevsimde müsaadenizle Atik Valide ile başlayalım.

Sizin için Atik Valide Külliyesi ve bilhassa Atik Valide Medresesi ne ifade ediyor?

Bu külliye Üsküdar'daki diğer hanım sultan külliyesi ile birlikte bu yerleşim yerini İslam medeniyet tasavvuruna dönüştürmüştür. Mihrimah Külliyesi, Çinili Külliyesi ve Yeni Valide Külliyesiyle birlikte. Üsküdar'ın karşısında yer alan Dersaâdet'te on adet padişah külliyesi var. Bunlar da fetihten sonraki yüzyıllarda Dersaâdet'i oluşturdular, Roma-Bizans şehrinde Müslüman Türk kimliğine büründürdüler. Osmanlı külliye-leri inşa edildikleri ve yaşadıkları dönemde toplumsal hayatın bütün cephelerine hitap eden işlevsel ve estetik yapılarıdır. Toplumun bütün kesimleri bu yapılarla mutlaka bir temas kurarlardı. Külliye-ler sahip oldukları yönetim sistemi ile toplumu İslam me-

deniyeti istikametinde eğitiyorlardı. Atik Valide Külliyesi de faal olduğu dönemlerde aynı işlevi ifa etmiştir. Sonra geçen zamanla birlikte toplumda yeni bir medeniyete geçiş arayışı başlayınca külliye-ler de bütüncül yapısını ve tevhide dayalı eğitim etkinliğini kaybetti. Atik Valide Külliyesi de bu talih-siz kaderden nasibini almıştır. Atik Valide Medresesi'ne gelince, bu yapı benim için şahsi bir önemi haizdir. Emekliliğimin ilk yıllarında İlim Yayma Cemiyeti tarafından bana tahsis edilen mekânlarda, başka bir istikamette çalışmaya başladım. Mesleki olarak teknolojik bir alt yapı-ın olmasına rağmen medresedeki yeni ilgi alanım şehir, kimlik ve medeniyet oldu. Bu konularda konuşmalar yaptım, yazılar yazdım ve kitaplar hazırladım. Çok mütevazı da olsa bu çalışmalar hayatıma yeni bir renk ve yön getirdiği gibi, toplumda da mâkes buldu. Bu süreç halen devam ediyor. Çok şükür.

Görebildiğimiz kadarıyla “medeniyet tasavvuru” kavramı sizin düşüncenizde merkezi bir yer teşkil ediyor. Nasıl

tanımlıyorsunuz bu kavramı?

Medeniyet tasavvuru kavramı bana ait bir kavram olmakla birlikte, esaslı merhum Yılmaz Özakpınar Hoca'nın çalışmalarına dayanıyor. Kısaca söylersek biz insan olarak bildiğimiz ve inandığımız değerler sistemine göre eylem yapmak isteriz. Özakpınar Hoca insana kimlik kazandıran değerler sistemine, medeniyet kavramının ana ögesidir diyor. Birey bir eylem yapacağı zaman, önce bu eylemi zihninde kurgular. Bu kurgu bireyin bildiği ve inandığı değerler sistemine göre yapılır. Sonra birey bu kurguyu irade gücü ile kuvveden fiile çıkarır. Yani dış âlemde yaptığı eylemde görünür hale getirir. Özakpınar bireyin yaptığı bütün eylemlere kültür adını veriyor. Ben de değerlere göre yapılan kurguya medeniyet tasavvuru diyorum. Çünkü her kurgu zihinde oluşan bir tasavvurdur. Ve değerlere göre düzenlendiği için medeniyeti yansıtır. Böylece medeniyet tasavvuru kavramı ortaya çıkıyor. Bilinen ve inanılan değerlere göre yapılan bir eylem kurgusu medeniyet tasavvuru oluyor.

Medeniyetin özünde din var. Günümüz Türkiye'sinde toplumun din ile, İslam ile olan ilişkisini ve bunun geleceğini nasıl görüyorsunuz?

Genel hatlarıyla söylersek, bir medeniyetin ana ögesi bir dindir ya da din gibi algılanan felsefi bir sistemdir. "Din gibi algılanan" niteliğinin anlamı inanılan bir felsefi

SADETTİN ÖKTEN KİMDİR?

Prof. Dr. Sadettin Ökten, 1942 yılında İstanbul'da doğmuştur. 1959'da Vefa Lisesini bitirmiş, 1964'te İTÜ İnşaat Fakültesinden mezun olmuş ve aynı yıl İTÜ Mimarlık Fakültesine asistan olarak kabul edilmiştir. 1971-73 yıllarında ABD'de misafir doktora öğrencisi olarak bulunmuştur. Askerlik görevini 1974-75 yıllarında Genelkurmay Bilgi İşlem Dairesinde tamamlamıştır. 1977'de doktor unvanını almıştır. 1979-80 akademik yılında Belçika'da bilimsel araştırmalar yapmıştır. 1982 yılında doçentlik unvanını almıştır. 1985'te Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesine geçmiştir. 1989'da profesör olan Ökten, 2004 yılında kendi isteği ile emekliye ayrılmıştır.

Sadettin Ökten, yapı mühendisliği alanındaki öğretim ve araştırma faaliyetlerinin yanı sıra proje düzeyinde mesleki uygulamalarda da yer almıştır. Ayrıca bilim tarihi ve felsefesi, kültür, medeniyet ve sanat alanlarında özel ilgi sahibidir. Bu konudaki çalışmalarını farklı üniversitelerde verdiği Bilim Tarihi, Yapı Teknolojisi Tarihi, Kent Kültürü ve Kent Estetiği dersleri ile değerlendirmiştir. Halen mesleki faaliyetinin yanı sıra kültür ve sanat alanındaki ilgilerini sürdürmektedir.

Prof. Dr. Ökten, Ocak 2019 tarihinden beri Milli Saraylar Başkanlığı Bilim ve Değerlendirme Kurulu Başkanı olarak görev yapmaktadır.

sistemdir oluyor. Toplum bir dine inandığı için o dinin istikametinde eylem yapar veya felsefi bir sisteme inandığı için o sistemin gösterdiği yolda hareket eder. Şu anda dünyada iki tane etkin medeniyet sistemi var.

Bunlardan biri İslam medeniyeti, diğeri modernitedir. İslam medeniyetinin temel kaynağı vahiy yani Kitap ve Sünnet. Modernitenin temel kaynağı ise filozofların rasyonalist görüşleridir. Türkiye modernite ile 20.yy'ın son çeyreğinde tanıştı. Daha evvelki dönemlerde ülkeye hâkim olanlar kitleyi moderniteden uzak tutmaya çalışıyorlardı. Böylece kendi üstünlüklerini sürdürmenin peşindeydiler. Modernist seçkinler ve tarım toplumunda kalmış dinî inançları güçlü bir ortaçağ kitlesi. Bu resim uzun bir süre yaşayamazdı. Dünya şartları buna müsaade etmiyordu. Hem modernitenin kendi içindeki açmazları ve bunların çözülemeyişi hem de iletişim devrimi Türkiye'deki yapıyı değiştirdi. Kitle modernite ile tanışınca onun sunduğu dünyevi imkânlardan çok mutlu oldu. Diğer yandan İslam ile olan ilişkisini de devam ettirmek istiyordu. Modernitenin sağladığı maddi konfor ve güç idi. İslamiyet ise insana huzur ve sükûn veriyordu. Bu iki anlayışın birlikte yürümeyeceğini

---

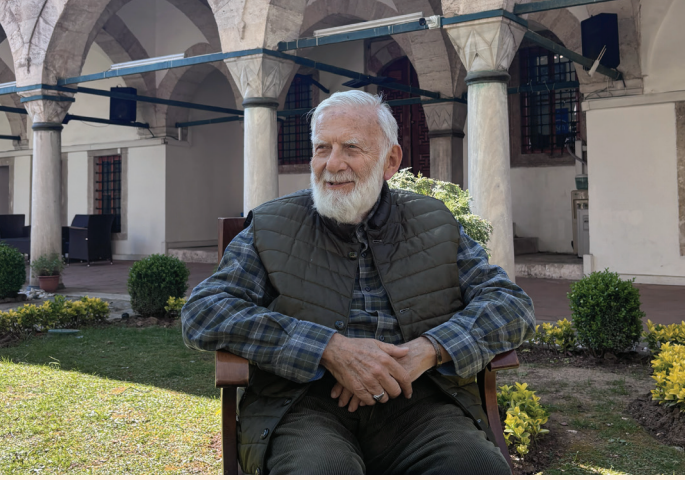
Ortalama bir münevverin yapması gereken iş, önce moderniteyi iyi tanımaktır. Batılı insanın düşünce ve duygu yapısını ve buna dayalı eylemlerini mukayeseli bir şekilde öğrenmektir. Bu da metinleri eleştirel bir gözle okuyarak ve bunların üzerinde düşünerek gerçekleştiriliyor. Benzer bir olayda Müslüman bir toplumun nasıl davrandığını bilmek batılı davranışın değerlendirilmesinde önemli bir mihenk taşıdır.

---

bunlardan bir terkip çıkmayacağını henüz daha anlayamadık. Modernitenin etkin öznesi rasyonalitedir. İslam'ın etkin öznesi ise vahiydir. Rasyonaliteyi vahyin hükmü altına alırsanız modernist olmazsınız. Vahiyi rasyonalitenin hükmü altına alırsanız Müslüman olmazsınız. Şu anda bu ikilemi bütün boyutlarıyla yaşıyoruz. Gördüğüm kadarıyla moderniteyi yakından tanıdıkça post-moderniteye nüfuz ettikçe rasyonalizmin hayata bir çözüm getirmediğini anlayacağız. Özellikle Batılı bazı seçkinlerin İslamiyet'e neden iltica ettiklerini idrak etmemiz lazım. Modernitenin sunduğu geniş imkânlı konfora kanmayıp, hayata istiğna ile yaklaştığımızda İslam medeniyetine ait yeni uygulamaları özden taviz vermeden ortaya koyacağımıza inanıyorum.

Halihazırdaki vaziyet ve gidişatta ilim erbabına, aydın ve münevverlere hayli sorumluluk düşüyor. Peki bu noktada ne durumdayız? Günümüzde ilim adamları ve münevverleri kendilerinden bekleneni anlayarak yerine getirebiliyor mu? Vazifelerini hakkıyla yapabilmeleri için haiz olmaları gereken temel vasıflar neler?

Az önce kısmen temas ettim. Ortalama bir münevverin yapması gereken iş, önce moderniteyi iyi tanımaktır. Batılı insanın düşünce ve duygu yapısını ve buna dayalı eylemlerini mukayeseli bir şekilde

öğrenmektir. Bu da metinleri eleştirel bir gözle okuyarak ve bunların üzerinde düşünerek gerçekleştiriliyor. Benzer bir olayda Müslüman bir toplumun nasıl davrandığını bilmek batılı davranışın değerlendirilmesinde önemli bir mihenk taşıdır. Aynı münevverin titizlikle ve dikkatle İslam medeniyetini de bir bütün olarak kavraması gerekir. O zaman şöyle bir manzarayla karşılaşırız. Modernite şu anda dünyaya hayatın anlamı ve gayesi hususunda tatmin edici hiçbir şey söyleyemiyor. Ayrıca temel kabul-leri postmodernitenin ağır eleştirisi altında hiciv konusu. İslam medeniyeti ise bütün insanlığa mutluluk ve huzur kaynağı olacak bir istikamet gösteriyor. Ancak bu çağa hitap eden somut ve kurumsal yapıları mevcut değil. Münevverlerin moderniteyi İslam medeniyeti açısından değerlendirmeleri ve bu çalışmalar sonucu kendi kimliklerini güncelleyerek tanımlamaları ve ilan etmeleri ge-

rekir. Diğer yandan da İslam medeniyetinin bu çağa hitap eden kurumsal yapılanmasını başlatmaları vazifeleridir.

Bu bağlamda Türkiye’de ilahiyat ve İslami ilimler eğitiminin güncel durumunu nasıl değerlendirirsiniz?

Meseleyi ilahiyat ve İslami ilimler eğitimi ile sınırlamayalım. Genel olarak ülkemizdeki eğitim anlayışı ve uygulaması üzerinde konuşalım. Her medeniyet tasavvurunun hayatın her safhasına ait görüşü, anlayışı ve uygulamaları vardır. Bu görüş, anlayış ve uygulamalara batılılar paradigma diyorlar. Biz burada telakki diyeceğiz. Ülkemizde halen geçerli olan eğitim telakkisi modernitenin rasyonalist eğitim telakkisidir. Bu telakkiye göre aklın izah edemediği konular bilimin dışında tutulur. İslam medeniyet tasavvurunda ise bilim hususunda birinci kaynak el-Alîm ismidir. Bilginin kaynağı O’dur. Kullarına takdir ettiği kadar ihsan eder. İsteddiği anda da takdirini değiştirir. Bu açıdan baktığımızda fizik kanunları zaruri değil mümkün hale gelir. Şu anda geçerli olan fizik

---

Ülkemizde halen geçerli olan eğitim telakkisi modernitenin rasyonalist eğitim telakkisidir. Bu telakkiye göre aklın izah edemediği konular bilimin dışında tutulur. İslam medeniyet tasavvurunda ise bilim hususunda birinci kaynak el-Alîm ismidir. Bilginin kaynağı O’dur. Kullarına takdir ettiği kadar ihsan eder.

---

kanunu mümkünlerden bir tanesidir. Başka mümkünler de olabilir. Yapılacak olan şey bilimde ve ilimde İslam medeniyetine ait ve bu çağın sorularını cevaplandıran yeni bir telakki ortaya koymaktır. Fizikten bir örnek verelim; dış âlemden bir olay cereyan ediyor. Bilgin bu olayı önce zihnine, sonra laboratuvara taşıyor. Zihnine taşıdığı anda o olay, o zihnin yapısına göre modellenmiştir. Bu model seküler zihinde başka, Müslüman zihninde başkadır. Bize düşen İslami bir eğitim telakkisi geliştirmektir.

Resmî kurumların dışında gerek ilim ve irfan sahalarında gerekse yardımlaşma ve dayanışma hususlarında hizmet sunmaya çalışan sivil toplum kuruluşları da geliyor akla. Geçmişte vakıfların taşıdığı manayı ve getirdiği iklimi günümüzdeki hayır kurumları sunabiliyor mu? Vakıf ile insan arasındaki kurulan bağ bugün aynı mı? Daha iyiye ulaşabilmek, gönüllere dokunabilmek için neler yapılabilir?

Geçmişte vakıfların üstlendiği işlevi, günümüzdeki hayır kurumları sunamaz. Bunun sebebi hayır kurumlarının yetersizliği değildir. Toplumda hâkim olan çok sesliliktir. Çok seslilik bize iyi bir olguymuş gibi anlatılıyor. Burada söz ettiğim çok seslilik aynı otoritenin yönetimi altında ve o otoritenin kuralları dâhilinde meydana getirilen çok seslilik değildir. Farklı otoritelerin

topluma getirdiği ve dayattığı söylemlerin yarattığı karmaşadır. Vakıfların etkin olduğu zamanlarda, camiye giden bir birey orada vahyin ibadet ve ahlaka müteallik söylemini dinler ve ona göre davranmak ister. Camiden çıkıp, çarşıya gittiğinde yine aynı vahyin ticaret ve sanata ait hükümlerinin muhatabıdır. Benzer hükümler medresede, imarette, darüşşifada, menzilhanede de geçerlidir. Neticede birey hayatının bütün safhalarında aynı otoritenin yani vahyin söylemine muhataptır. Bugün camiye giden birey vahyin söylemine muhatap oluyor. Camiden çıkıp, çarşıya gittiğinde modernitenin kapitalist versiyonuyla karşılaşılıyor. Okula gittiğinde ise rasyonalist bir söyleme muhatap oluyor. Dolayısıyla parçalanmış bir düşünce ve duygu âleminin çerçevesi içinde mahkûm kalıyor. Halimiz bu. Daha iyiye ulaşabilmek için aynı otoritenin yani vahyin hayatın farklı safhalarına hitap eden söylemlerine muhatap olmalıyız.

Hocam sizi hayli yorduk. Çok teşekkür

Vakıfların etkin olduğu zamanlarda, camiye giden bir birey orada vahyin ibadet ve ahlaka müteallik söylemini dinler ve ona göre davranmak ister. Camiden çıkıp, çarşıya gittiğinde yine aynı vahyin ticaret ve sanata ait hükümlerinin muhatabıdır. Benzer hükümler medresede, imarette, darüşşifada, menzilhanede de geçerlidir. Neticede birey hayatının bütün safhalarında aynı otoritenin yani vahyin söylemine muhataptır.

---

ederiz. Son olarak malumunuz üzere İlimler ve Sanatlar Merkezindeki öğrencilerimizin çoğu İstanbul dışından yüksek tahsil için geliyorlar. Burada fakültede ve medresede aldıkları eğitimin beraberinde bizzat İstanbul'dan alacakları pek çok kıymetli husus var. Böyle bir şehri anlayıp yaşayabilmek, bir başka tabirle “şehirli” olabilmek nasıl mümkün olur? Bu hususta tavsiyelerinizi alabilir miyiz?

Şehirli olmak medeniyet açısından önemli bir nitelik, bunun üzerinde biraz duralım. Şehirde yaşayan her insan, şehirli değildir. Şehirli olmak için sürekli olarak o şehirde yaşamak da gerekmez. Bir medeniyetin değerleri toplum tarafından benimsenip, toplumsal eylemlerle görünür hale gelince o medeniyet hayat bulur ve yaşar. Bu yaşama mekânı da şehirdir. Şehirdeki en önemli olgu, toplumsal kimliği oluşturan değerlerin yine toplumsal eylemlerle görünür hale gelmesi yani kuvveden fiile çıkmasıdır. Şehirli olmak demek bu süreçte, aktif veya pasif rol almak demektir. Bir değeri yansıtan bir eylemi kurgulayıp, şehir mekânında icra ediyorsanız, bu aktif katılımıdır. O eyleme seyirci olarak iştirak ettiğinizde ise pasif katılım yapmış olursunuz. Her iki hal de şehirli olmak demektir, merite farkıyla. Örnek verelim; kendi medeniyetimize önemli katkılarda bulunmuş ve şehrimizde yaşamış kıymetli bir şahsiyeti anma toplantı-

sı düzenleyip bunu icra ettiğinizde, siz aktif bir şehirlisiniz. Çünkü topluma o zatı tekrar hatırlatıyor ve onun medeniyetiniz açısından önemini vurguluyorsunuz. Böyle bir toplantıya dinleyici olarak katıldığınızda ise ilginiz ve dikkatiniz doğrultusunda pasif bir şehirlisiniz. Çünkü bu düzenlemede fiili bir rolünüz yok. Öyle bir toplantıdan haberiniz olduğu halde katılmamanız halinde bu davranışınız sizi şehirde yaşayan yapar. Şehirli yapmaz.

Bir medeniyetin değerleri toplum tarafından benimsenip, toplumsal eylemlerle görünür hale gelince o medeniyet hayat bulur ve yaşar. Bu yaşama mekânı da şehirdir. Şehirdeki en önemli olgu, toplumsal kimliği oluşturan değerlerin yine toplumsal eylemlerle görünür hale gelmesi yani kuvveden fiile çıkmasıdır. Şehirli olmak demek bu süreçte, aktif veya pasif rol almak demektir.

İSM TEMEL EĞİTİM SEMİNERLERİ

İlimler ve Sanatlar Merkezi, çağımızın ihtiyacına cevap verebilecek donanıma sahip ilim adamları yetiştirme amacıyla kurulmuştur. Bu maksada matuf olarak 5 yıllık Temel Eğitim Kademesinde yoğun bir seminer müfredatı takip edilmektedir. Müfredatın esası klasik usulle modern usulü bir arada tatbik etmeye dayanır. Böylece doğu ve batıyı birlikte bilen, hem geleneksel hem de modern dönemdeki ilmi birikime vâkıf ilim adamları yetiştirmek hedeflenir. Program dâhilinde öğrencilerimiz bir taraftan Osmanlı medrese geleneği esas alınarak gerçekleştirilen, metin ağırlıklı klasik eğitimden geçmekte, bir taraftan Modern Arapça ve İngilizce Seminerleri almakta; diğer taraftan modern dünyayı anlamayı kolaylaştıran Sosyal Bilimler Seminerleri görmektedir. Seminer programımız muhtelif konferanslar, çeşitli sosyal ve kültürel faaliyetlerle de desteklenmektedir.

İsmbulden

Beş seneye yayılmış eğitim kademesi programının ilk iki senesi Alet İlimleri ve Modern Arapça ağırlıklı olup birinci senenin ikinci döneminden itibaren İslâmî İlimlerle ilgili klasik kaynaklar okunmaya başlanmakta, son bir buçuk sene ise İngilizce seminerlerine ağırlık verilmektedir. Sosyal Bilimler seminerleri ise ikinci seneden itibaren her dönem bir seminer olacak şekilde planlanmıştır. Öğrenciler bunlara ilaveten, her dönem farklı konu başlıkları arasından seçtikleri, akademik okuma ve yazma odaklı Tematik Seminerlerden birini alırlar. Öğrenciler ayrıca ahlak, maneviyat ve gönül dünyamızı geliştirmeye yönelik olarak düzenlenen İrşad seminerlerine de katılırlar. Seminerler güz ve bahar dönemlerinde 12-14, yaz döneminde ise 7-8 hafta sürmektedir. Güz ve bahar dönemlerinde haftada ortalama 16-18 saat seminer verilmekte; yaz programında ise bu sayı 26-30'a çıkmaktadır.

Böylece, İlimler ve Sanatlar Merkezi'nin beş senelik eğitim programını tamamlayan bir öğrenci senede yaklaşık olarak 700 saat, beş senede ise toplamda 3500 saat seminer almış olmaktadır.

İSM Temel Eğitim Programı, öğrencilere yalnızca ders bazlı bir bilgi aktarımı sunmakla kalmayıp, aynı zamanda ilim tahsilinin gerektirdiği zihni, ahlâkî ve kültürel altyapıyı da kazandırmayı hedefleyen çok yönlü bir eğitim modelidir. Bu programda tahsil edilen temel derslerin yanı sıra, öğrencinin akademik gelişimini destekleyen ve ilim yolculuğunu derinleştiren birtakım tamamlayıcı unsurlar da bulunmaktadır.

6 GRUP

3 DÖNEM

42 LİSANS ÖĞRENCİSİ

45 FARKLI SEMİNER

40 HOCA

3075 SAAT SEMİNER

Bu unsurlardan ilki olan **Giriş Seminerleri**, İSM’de ilim yolculuğuna yeni başlayan öğrencilerin hem İSM’nin eğitim anlayışını hem de İslâmî ilimlerin anlam ve değerini daha iyi kavramalarını sağlamak amacıyla tasarlanmıştır. Hazırlık sınıfına başlayan öğrencilerin motivasyon ve intibak süreçlerini desteklemeye yönelik olarak kurgulanan bu seminerler, katılımcıların zihnen ve kalben daha hazırlıklı bir başlangıç yapmalarına katkı sağlamaktadır.

Temel Eğitim Programı’nın bir diğer önemli unsuru ise **Ürdün Dil Programı**dır. Bu program, İSM’de klasik ve modern Arapça eğitimi alan öğrencilerin dil becerilerini ileri seviyeye taşımaları ve Ürdün’ün ilmî ve kültürel atmosferinde tecrübe kazanmaları amacıyla düzenlenen yaklaşık iki aylık yoğun bir yaz eğitimidir. Ürdün’ün önde gelen dil kurumlarından **Qasid Dil Enstitüsü** iş birliğiyle yürütülen bu program, öğrencilerin sadece dil pratiği kazanmasını değil, aynı zamanda Arap dünyasının sosyal ve entelektüel dinamiklerini yakından tanımalarını da mümkün kılmaktadır.

Ürdün Dil Programı’nın bir devamı niteliğindeki Arapça Sempozyumu ise ileri düzey Arapça eğitimi almış öğrencilerin ilmî ve kültürel içerikli sunumlar gerçekleştirdiği akademik bir platformdur. Bu sempozyumda, Qasid programını tamamlayan öğrenciler tarafından her yıl belirlenen temalar çerçevesinde hazırlanan projeler katılımcılarla paylaşılmakta; böylece hem bireysel hem de kolektif dil ve düşünce tecrübesi pekiştirilmektedir.

Temel Eğitim Programı’nın bir diğer tamamlayıcı ayağını ise **Tematik Seminerler** oluşturmaktadır. Hazırlık sınıfı dışındaki lisans öğrencilerine yönelik olarak kurgulanan bu seminerler, genel seminerlere kıyasla daha dar kapsamlı fakat derinlikli meseleler üzerine yoğunlaşan akademik okuma ve yazma temelli

İsmbulten

seçmeli derslerdir. Öğrencilerin her hafta belirli bir metni okuyarak bu metin üzerine en az bir sayfalık değerlendirme yazısı kaleme aldığı bu süreçte, yazılar seminer hocasıyla birlikte sınıf ortamında tahlil edilmekte ve birebir geri bildirimlerle zenginleştirilmektedir. Bu uygulama, öğrencinin sadece yazma becerisini değil, aynı zamanda metinle eleştirel düzeyde ilişki kurma ve tartışma yetkinliğini de geliştirmeyi hedeflemektedir.

Bu yönleriyle İSM Temel Eğitim Programı, öğrencilerin lisans düzeyinde disiplinli bir akademik eğitim sürecine dâhil olmalarını sağlarken; onları aynı zamanda zihnen, dilsel olarak ve yöntem açısından donanımlı kılmaya yönelik bütünlüklü bir yaklaşımı temsil etmektedir.

İSM Temel Eğitim Kademesi Seminerleri, geçtiğimiz 16 yılda olduğu gibi 2023-2024 döneminde de bütün ciddiyetiyle devam etti. 6 ayrı gruptaki 42 lisans öğrencisine yönelik olarak sürdürülen seminerler kapsamında 45 ayrı başlık altında seminer düzenlendi. Güz, bahar ve yaz dönemi olmak üzere 3 dönemde 49 hoca görev aldı. Toplamda 3825 saat seminer yapıldı.

2024-2025 Güz-Bahar dönemlerinde 5 ayrı gruptaki 55 lisans öğrencisine yönelik olarak sürdürülen seminerler kapsamında 35 farklı başlık altında seminer düzenlendi. Güz-Bahar dönemlerinde 36 hoca görev alırken toplamda 2653 saat seminer gerçekleştirildi.

2024-2025 Güz-Bahar dönemlerinde 36 hoca görev alırken toplamda 2653 saat seminer gerçekleştirildi.

5
GRUP

2
DÖNEM

55
LİSANS
ÖĞRENCİSİ

35
FARKLI
SEMİNER

2653
SAAT SEMİNER

İSM İhtisas Çalışmaları

İ S M İ H T İ S A S Ç A L I Ş M A L A R I H A K K I N D A

2007 senesindeki kuruluşundan itibaren İSM bünyesinde farklı formatlarda devam eden lisansüstü düzeydeki faaliyetler, 2018-2019 döneminde İSM İhtisas Çalışmaları biriminin açılması, 2019-2020 döneminde İSM asistanlık sisteminin başlatılması, 2020-2021 döneminde Yeni Valide binasının açılması ve mezunlardan müteşekkil İhtisas Çalışmaları Komisyonunun kurulması ile giderek ciddi bir ivme yakalamış, daha nitelikli ve düzenli bir çerçeveye kavuşmuştur. 2021-2022 senesinden itibaren ise önceki senelerden elde edilen tecrübelerin değerlendirilmesiyle yeni sahalar ve usullerde programlar yürütülmüş ayrıca istikrarlı bir gelişim için yol haritasının çıkarılmasına gayret edilmiştir. 2023-2024 senesi bahar ve yaz dönemlerinde gerçekleştirilen müzakereler neticesin-

İSmbülten

de ise İSM İhtisas Çalışmalarının merkezinde yer alacak bir ihtisas programı oluşturulması kararlaştırılmıştır. Kademe usulü ilerleyecek olan İSM İhtisas Programı kapsamında belirli sahalarda çalışma grupları oluşturulması, lisansüstü bursiyer öğrenci kabul edilmesi, sadece eğitim ve okuma yerine araştırma ve akademik üretime de odaklanması planlanmıştır.

İSM İhtisas Programı, İSM'nin, çağımızın ihtiyacı olan donanıma sahip ilim adamları yetiştirmek maksadı doğrultusunda, başta İslami İlimler olmak üzere, Din Bilimleri, İnsan ve Toplum Bilimleri gibi alanlarda yüksek lisans ve doktora devam eden başarılı öğrencilerin eğitim, araştırma ve yayın faaliyetlerini ileri düzeyde yürütmelerini sağlayıcı her türlü hizmet ve desteği sunmak için kurulmuş bir programdır. İhtisas Programının eğitim, araştırma ve yayın faaliyetleri, alanında uzman hocalar öncülüğünde "İhtisas Çalışma Grupları" bünyesinde gerçekleştirilir. Bu grupların amacı, önde gelen hocalarla istikbal vadeden başarılı talebeleri bir araya getirmek ve bilhassa güncel konular üzerinde eğitim, araştırma ve yayın faaliyetleri yapmaktır. İSM İhtisas Programı bünyesinde halihazırda beş İhtisas Çalışma Grubu bulunmaktadır: İnsan ve Toplum Bilimleri Çalışma Grubu, İslam Düşüncesi Çalışma Grubu, Fıkıh Çalışma Grubu, Hadis Çalışma Grubu, Tefsir Çalışma Grubu.

İnsan ve Toplum Bilimleri Çalışma Grubu

Prof. Dr. Recep Şentürk
Prof. Dr. Nurullah Ardic

İslam Düşüncesi Çalışma Grubu

Prof. Dr. Ömer Türker
Dr. Öğr. Üyesi Güvenç Şensoy

Fıkıh Çalışma Grubu

Prof. Dr. Murteza Bedir
Dr. M. Salih Eser

Hadis Çalışma Grubu

Prof. Dr. Bekir Kuzudişli
Doç. Dr. Ahmad Snobar

Tefsir Çalışma Grubu

Prof. Dr. M. Taha Boyalık

İSM İhtisas Programı 3 senelik (2+1) planlanmıştır. İlk iki senede ortak seminer ve alan seminerleri müfredatının tamamlanması, son senenin ise yayın ve proje odaklı olması planlanmaktadır. Öğrenciler her dönem bir ortak seminer ve en az bir alan semineri ile çalışma grubunun düzenlediği diğer akademik faaliyetlere katılırlar. Seminerler, güz ve bahar dönemlerinde 2 veya 3 gün, 4-6 blok, yaz döneminde ise hafta içi 6-8 blok şeklindedir. Seminer saatleri genel olarak resmi mesai saatlerinin dışında tutulmaktadır.

İSM İhtisas Programına girmeye hak kazanan öğrenciler, yılın 12 ayı boyunca sürecek bir burs almaya hak kazanırlar. Burs miktarı 2024-2025 döneminde, yüksek lisans öğrencileri için 11.000 TL, doktora öğrencileri için 15.000 TL olarak belirlenmiş, çalışan öğrencilere bu

İSmbulten

bursun yarısı verilmiştir. Bursa ilave olarak programa kabul alan öğrencilere ücretsiz konaklama imkanı da sağlanmaktadır.

Öte yandan öğrencilere çalışmalarında rehberlik etmek ve akademik destek vermek üzere akademik danışman belirlenecek olup, öğrencinin akademik gelişimi, İSM faaliyetlerine olan katkısı vb. hususlar akademik danışmanı tarafından takip edilecektir.

İSM İhtisas Çalışmaları kapsamındaki Diğer İhtisas Çalışmaları ise periyodik olan ve olmayan şeklinde farklı kategoriler halinde yürütülmektedir. İSM mezunlarının yanı sıra dışarıya da açık olan ve gerek katılımcılar gerekse faaliyetler bakımından sabit olmayıp dinamik bir biçimde işleyen periyodik akademik faaliyetlerdeki esas gaye; öğrenci ve araştırmacıların ilgili bilim dallarında ileri seviyede okuma, tartışma, telif gibi çalışmalar yapabilmelerine zemin hazırlamak, teorik ve pratik çalışmaları birlikte yürütebilmelerine imkân sağlamak, danışman-öğrenci ilişkisini güçlendirmek ve kolektif çalışma ruhunu canlandırmaktır. Bunun yanında farklı grupların çalışmalarını ortak projeler etrafında ilerletebilmeleri ve bu çalışmalarını ilim dünyasına kazandırmaları da hedeflenmektedir. Çalışmalar ele alınan konunun ve formatın gerektirdiği şekilde farklı periyotlarla yürütülmektedir.

İSM İhtisas Çalışmaları bünyesinde takip edilen bir diğer başlık ise Kurumsal İşbirlikleri ile planlanıp yürütülmekte olan Uluslararası Programlar'dır. Katar, Kuveyt, Ürdün ve ABD gibi farklı ülkelerden kurumlarla akademik işbirlikleri yapılmakta ve farklı ülkelerden katılımcılarla ihtisas / lisansüstü düzeyde çeşitli programlar düzenlenmektedir.

İSM İhtisas Çalışmaları kapsamındaki bahsi geçen faaliyetlerin istişare süreciyle ve koordineli olarak planlanması, yürütülmesi ve değerlendirilmesinde İSM asistanlarının ve mezunlarının önemli katkısı bulunmaktadır. İSM Temel Eğitim Kademesinde danışmanlık, müzakerecilik vb. vazifelerde bulunarak temayüz etmiş mezunlarımız bilgi ve tecrübelerini ihtisas düzeyindeki çeşitli organizasyonlarda daha kolektif ve sonuç odaklı bir çerçevede hizmete dönüştürebilmektedir.

2023-2024 BAHAR VE YAZ, 2024-2025 GÜZ VE BAHAR DÖNEMLERİNE GENEL BİR BAKIŞ

İSM İhtisas Çalışmalarının 2024 Bahar (Ramazan-ı Şerif sonrası) programlarının ekserisini daha önceki dönemlerde başlatılmış olan periyodik akademik faaliyetler teşkil etmiştir. Bu kapsamda ileri okumalar kapsamında Hidâye Okumaları, çağdaş metin okumaları kapsamında Çağdaş Kelam-Felsefe Okumaları, tercüme ve neşir çalışmaları kapsamında İslam Düşüncesi Tercüme ve Neşir Çalışma Grubu istikrarlı bir şekilde yürütülmüştür. Özellikle Hidaye Okumaları grubuna dikkat çekici düzeyde başvuru ve katılım gerçekleşmiş, İSM'nin akademik çevrelerdeki bilinirliği daha da pekişmiştir. Bununla birlikte yeni bir periyodik faaliyet başlatılmaması tercih edilmiş, daha ziyade kademe usulü ilerleyecek olan İSM İhtisas Programının ön hazırlıkları başlatılmıştır.

Öte yandan 2024 Bahar ve Yaz döneminde İSM ile yurtiçinden ve yurtdışında saygın eğitim ve araştırma kurumları arasında işbirlikleri pekiştirilmiş / kurulmuş, uluslararası programlar planlanmış ve başarıyla tamamlanmıştır. Mayıs 2024'te İSM ile Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi ve Katar Hamad b. Halife Üniversitesi işbirliğinde; Temmuz 2024'te ise İSM ile Kuveyt Nibras İlim Merkezi işbirliğinde, İSM ile ABD Teysir İlim Akademisi işbirliğinde ve ayrıca İSM ile Ürdün Medarik İlim Merkezi işbirliğinde nitelikli uluslararası programlar yürütülmüştür. Ayrıca 2024 Yaz döneminde İSM İhtisas Programının hazırlıkları tamamlanmıştır. 2024-2025 Eğitim döneminin hemen başında, Eylül 2024'te İSM İhtisas Programı mülakatları yapılmış, bursiyer öğrenciler belirlenmiş ve program bilfiil başlamıştır.

2024 Güz döneminde ve 2025 Bahar döneminde gerçekleştirilen ihtisas faaliyetlerinin büyük çoğunluğu İSM İhtisas Programı bünyesindeki çalışma grupları ve bu çerçevede yürütülen seminerler ve okuma gruplarıdır. Bununla birlikte İSM'nin en istikrarlı okuma grubu olan Hidâye Okumaları da 13. yılında güçlü bir katılımı ile devam etmiştir.

İSM İhtisas Çalışmaları Hoca, Koordinatör ve Danışmanları

İSM İhtisas Çalışmaları kapsamındaki faaliyetlere türüne göre farklı şehirlerde ve üniversitelerde vazife yapan çok sayıda hoca, danışman ve koordinatör katkı sunmakta olup faaliyetler yüz yüze yürütülmektedir. 2023-2025 döneminde periyodik programlarımıza katkı sunmuş olan isimler şu şekildedir:

İSM İHTİSAS ÇALIŞMALARI HOCA, KOORDİNATÖR VE DANIŞMANLARI	
Mehmet Savaş Hoca	İstanbul Haseki Dini Yüksek İhtisas Merkezi, Fıkıh
Prof. Dr. Recep Şentürk	Katar Hamad b. Khalifa Üniversitesi İslami İlimler
Prof. Dr. Murteza Bedir	İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi, İslam Hukuku
Prof. Dr. Bekir Kuzudişli	İstanbul Üniversitesi, Hadis
Prof. Dr. Ömer Türker	Marmara Üniversitesi, İslam Felsefesi
Prof. Dr. Nurullah Ardiç	İstanbul Teknik Üniversitesi, Sosyoloji
Prof. Dr. Sami Erdem	Marmara Üniversitesi, İslam Hukuku
Prof. Dr. Tahsin Görgün	İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi, Felsefe
Prof. Dr. Taha Boyalık	İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi, Tefsir
Doç. Dr. Hamdi Çilingir	Sakarya Üniversitesi, İslam Hukuku
Doç. Dr. Ahmad Snobar	İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi, Hadis
Dr. Öğr. Üyesi Hayrettin N. Güdekli	Marmara Üniversitesi, Kelam
Dr. Öğr. Üyesi Güvenç Şensoy	Zonguldak B. E. Üniversitesi, Kelam
Dr. Öğr. Üyesi Ali Adem Yörük	İstanbul Üniversitesi, Hukuk Tarihi
Dr. Öğr. Üyesi Muhammed Bedirhan	İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Tasavvuf
Dr. Mahmut Salih Eser	İlimler ve Sanatlar Merkezi, İslam Hukuku

İhtisas Çalışmaları Faaliyetleri

Geçtiğimiz dönemde İhtisas Çalışmaları kapsamında yürütülen faaliyetlere ilişkin bilgiler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

İSM İHTİSAS ÇALIŞMALARI (GENEL TABLO)						
Program Adı	Hoca	Tür	Tarih	Periyot	Oturum	Katılımcı
Hidâye Okumaları (13. Yıl)	Mehmet Savaş	Okuma Grubu	Ekim 2024 – Haziran 2025	Haftalık	60	72
Modernite	Recep Şentürk - Nurullah Ardiç	Ortak Seminer	Ekim 2024 – Ocak 2025	Haftalık	20	16
Burhan Okumaları	Ömer Türker	Çalışma Grubu	Ekim 2024 – Mayıs 2025	Haftalık	30	7
Osmanlı Son Yüzyılında Hukuki Dönüşüm: Mecelle	Murteza Bedir Hamdi Çilingir Sami Erdem	Çalışma Grubu	Ekim 2024 – Ocak 2025	Haftalık	20	6
Mukayeseli Bilim Felsefesi	Tahsin Görgün	Ortak Seminer	Şubat 2025 -Mayıs 2025	Haftalık	10	15
Nazar ve Maârif Okumaları	Hayrettin Nebi Güdekli	Okuma Grubu	Şubat 2025- Mart 2025	Haftalık	10	7
Tanzimat Sonrası Hukuki Dönüşüm: Kurumlar ve Kanunlar	Ali Adem Yörük	Çalışma Grubu	Şubat 2025 – Mayıs 2025	Haftalık	20	6
Sufi Yöntem	Muhammed Bedirhan	Çalışma Grubu	Nisan 2025 -Mayıs 2025	Haftalık	10	7
Çağdaş Kelam-Felsefe Okumaları (4. Yıl)	Güvenç Şensoy	Okuma Grubu	Mart 2024 -Ekim 2024	Aylık	8	14
İslam Düşüncesi Tercüme ve Neşir Çalışmaları (8. Yıl)	Güvenç Şensoy	Çalışma Grubu	Nisan 2023 -Mayıs 2025	Aylık	25	8
Tefsirde Yöntem Meselesi	Taha Boyalık	Seminer	Mayıs 2025	Haftalık	2	41

İhtisas
Programı
Açılış
Dersi

Recep
Şentürk

Yer:
İlimler ve
Sanatlar Merkezi
Atik Valide
Medresesi

Tarih:
24 Ekim 2024

“

Şu anda dünyada bir medeniyet krizi var. Bunun sebebi İslam medeniyetinin krizde olmasıdır. Yani Müslümanlar güçlenmeden ve dünya yönetimine el koymadan dünyadaki kriz asla çözülemez. Çünkü egemenler hiçbir değer, hiçbir ahlaki prensibe kendilerini bağlı hissetmiyorlar.

”

VE SANATLAR MERKEZİ

sm

2007

anlatlar Merkezi

مرکز العلوم

ciences and Arts

İSM’de 2007 senesinde başlayan eğitim faaliyeti yeni bir aşamaya geçiyor: İhtisas Programı. Bu konuşmada “yeni İhtisas Programı niçin yapılıyor”, “nasıl yapılması planlanıyor” ve “ihtisasın arkasındaki düşünce/felsefe nedir” gibi soruları cevaplayacağım. Burada yaptığımız çalışmayı düşünce zeminine oturtmayı yani “varlık, zaman, mekan ve medeniyet bilinci ışığında sorumluluğumuz nedir”, “vazifemiz nedir” sorularını cevaplamayı hedefliyorum.

Birincisi varlık bilinci ki insanlar olarak biz niye varız ve vazifemiz nedir sorusunun; ikincisi zaman ki tarih içerisinde biz hangi noktadayız ve bu zaman bilinci bize ne yüklüyor sorusunun; üçüncüsü mekan ki İstanbul’da Atik Valide Medresesi’ndeki bulunuşumuzun bilinci bize ne tür bir vazife yüklüyor sorusunun; nihayet dördüncüsü medeniyet bilinci ki bütün bunların ışığında günümüzde bizim sorumluluğumuz nedir, vazifemiz nedir, ne yapmamız lazım sorularının cevabında ortaya çıkar. Türkçe’de “durumdan vazife çıkarmak” denir. Söz gelimi orduda komutan yoksa, asker kendi

kendine karar verir. Nasıl karar veriyor; duruma bakıyor ve oradan vazife çıkartıyor. Bizler de ümmetin müstakbel alimleri ve ilim talebeleri olarak içinde bulunduğumuz durumdan ne vazife çıkaracağız? Kimse bize ne yapmamız gerektiğini söylemeyecek. Ne yapmamız gerektiğine kendimizin karar vermesi gerekecek. Dolayısıyla bu varlık, zaman, mekan ve medeniyet bilinci içerisinde sorumluluğumuz/vazifemiz nedir? Atik Valide’de bu soruya bir cevap verdik ki o verdiğimiz cevap İSM’dir. Yani varlık, zaman, mekan ve medeniyet bilinci içerisinde yapmamız gereken şeyin ne olduğunu düşündüğümüzde buna İSM olarak cevap verdik.

İSM nedir? İSM bir ilimle ihya hareketidir. İlimle kalpleri ihya, ilimle insanları ihya, ilimle medeniyetimizi ihya... Son yüz hatta iki yüz yılda bir sürü ıslah ve ihya hareketleri var. Bunların çoğu siyasi hareketlerdir. Biz ise ilimle ihya yolunu benimsedik. Burada şu tespite dayandık: Modernleşme içerisinde ulema kaybedildi, İslami ilimler kaybedildi ve bilinçli bir şekilde bu ikisi or-

tadan kaldırıldı. Burada ümmet ve İslam medeniyetinin çöküşü amaçlandı. Dolayısıyla bizim yapacağımız şey de bunları ihya etmek olmalıdır düşüncesiyle İSM programını başlatmış olduk.

Şu anda dünyada bir medeniyet krizi var. Bunun sebebi İslam medeniyetinin krizde olmasıdır. Yani Müslümanlar güçlenmeden ve dünya yönetimine el koymadan dünyadaki kriz asla çözülemez. Çünkü egemenler hiçbir değer, hiçbir ahlaki prensibe kendilerini bağlı hissetmiyorlar. Tamamen nefsanî, tamamen menfaat peşinde koşan bir idare anlayışına sahipler. Güç üzerine kurulu bir yönetim var. Böyle bir yönetim anlayışı dünyaya hakim olduğu müddetçe de dünyada medeniyet krizi asla aşılamaz. Tabii onların da lafta bazı değerleri ve prensipleri var. Ama menfaatle o değer çatıştığında, menfaatlerini feda edip o değeri savunmalarını gerektirecek hiçbir zorunlulukları yok. Mesela insan hakları diye bir değer var. Fakat bir devletin menfaatıyla insan hakları çatıştığında, neden insan hakları tutulsun, o devlet niçin menfaatini feda etsin? Bunun için hiçbir sebep yok. Dolayısıyla hemen menfaat tarafına gidiliyor. İnsan hakları, demokrasi, liberallik vs. anında feda ediliyor.

Bu bakımdan eğer dünyanın düzelmesi isteniyorsa, İslam medeniyetinin, ümmet-i Muhammed'in yeniden dünyanın yönetimine el koyması, güçlü bir hale gelmesi gerekiyor. Yoksa dünyadaki bu adaletsizlikler, eşitsizlikler, zulümler sürekli devam eder. Mesela şu anda Filistin'de böyle bir şey yaşanıyor.

RECEP ŞENTÜRK KİMDİR?

Prof. Dr. Recep Şentürk, 1964 yılında Çankırı'da doğdu. 1982 yılında İstanbul İmam-Hatip Lisesi'nden, 1986 yılında ise Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden mezun oldu. 1986-87 öğretim yılında Galatasaray Lisesi'nde öğretmenlik yaptı. 1987-88 yılları arasında araştırma amacıyla Mısır'da bulundu. Türkiye'ye dönüşünün ardından İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü'nde yüksek lisans eğitimini tamamladı ve aynı bölümde asistan olarak akademik çalışmalarına başladı. Şentürk doktorasını 1998 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde Columbia Üniversitesi Sosyoloji Bölümünde tamamlamış ve 1998-2007 yılları arasında İSAM'da araştırmacı olarak görev almıştır.

Akademik çalışmalarını, tarihsel süreç içerisinde sosyal değişimin İslâmî bilgi sistemleri ve aydınlar üzerindeki etkileri konularında devam ettirmektedir.

Prof. Dr. Recep Şentürk, Mart 2017 - Aralık 2021 tarihleri arasında İbn Haldun Üniversitesi'nin kurucu rektörü olarak görev yapmıştır. 2007 yılında kurulan İlimler ve Sanatlar Merkezi'nin yönetim kurulu başkanlığını yürütmektedir. Ayrıca hâlen Katar'da Hamad Bin Khalifa Üniversitesi bünyesindeki İslâmî İlimler Fakültesi (College of Islamic Studies) dekanlığı görevini sürdürmektedir.

yor. Ama Filistin'den önce Irak'ta yaşandı, Irak'tan önce Bosna'da yaşandı, Bosna'dan önce Afganistan'da yaşandı. Dolayısıyla dünyadaki sistem değişmedikten sonra, bu olaylar devam edecek demektir. Dünyadaki sistemin değişmesi gerekiyor. Öyle bir değişmesi lazım ki bu tür bir zulüm işleyeninin cezasız kalmaması lazım. Bosna'da, Irak'ta, Afganistan'da zulüm yapanlar hiçbir ceza

görmedi. Dolayısıyla Filistin’de yapan da hiçbir şey görmeyecek. Neden görmeyecek? Çünkü dünya sistemi zalimin ceza görmeyeceği şekilde kurulmuş. Dünya sisteminde zulmü önleyecek, zalimleri cezalandıracak bir mekanizma bulunmamaktadır. Birleşmiş Milletler, Uluslararası Ceza Mahkemesi vs. gibi şeyler kendi menfaatlerine uygun olduğu zaman devreye girer. Yoksa menfaatler ile değerler çatıştığında asla değerler için menfaatler feda edilmez. Her zaman menfaatler önde gider.

Sorulacak soru şudur: “Mademki İslam medeniyeti bir medeniyet krizi geçiriyor, böylesi bir medeniyet krizi döneminde ilim talebelerinin, alimlerin rolü nedir? Vazifesi nedir?” Şu anda da bu medeniyet krizi çok barizdir. Özellikle Filistin meselesi, hem dünya sistemini hem de Müslümanların münafıklığını, acizyetlerini tamamen ifşa etti. Aslında Hamas büyük bir iş başardı denebilir. Neyi başardı? Bütün nifak perdesini ortadan kaldırdı. Her şey keşfoldu. Birleşmiş Milletler, uluslararası mahkemeler, liberalizm, insan hakları, büyük şirketler neymiş hepsi ortaya çıktı ve dünya sistemi herkesçe keşfolundu. Bundan sonra bunun tekrar örtülmesi mümkün değildir. Çünkü artık dünya gençliği ve dünyadaki sağduyu sahibi olan insanlar, tüm bunların bir tiyatro, bir göz boyama olduğunu görmüş oldu. Dolayısıyla hem dünya düzeninin hem de Müslümanların ne kadar büyük bir acizyet, ne kadar büyük bir kriz içerisinde olduğu ortaya çıktı. İki milyarlık bir İslam dünyası var ve fakat hiçbir hareket yapılamıyor. Bu-

nun anlamı İslam aleminin felç olmasıdır. İçinden geçtiğimiz kriz bir felç durumu olarak görülebilir. Böyle bir kriz esnasında ilim talebelerinin, alimlerin rolü nedir? Bunu anlayabilmek için tarihe bakmak gerekiyor. Tarihte buna benzer medeniyet krizleri yaşamış mıyız? Yaşadıysak ne yapmışız?

Moğal İstilasası, Haçlı Seferleri, Endülüs’ün Kaybı/Düşüşü ve Birinci Dünya Savaşı... Aslında Filistin’de olanlar Birinci Dünya Savaşı’nın bir devamıdır. Birinci Dünya Savaşı’nda İslam dünyası işgal ediliyor. Şimdi o işgali daha da kökleştirme girişimi var. İkinci aşamaya geçilmiş oldu. Moğol istilasında alimler ne yaptılar? Ne yaptılar da Moğol istilasının getirdiği krizi aştılar? Haçlı Seferleri esnasında alimler ne yaptılar da Haçlı Seferleri’nin yaratmış olduğu krizi aştılar? Endülüs’ün kaybından sonra alimler ne yaptılar ve o krizi nasıl aşabildik? Bu soruların cevaplanması lazım zira şu anda bizim halimiz bunlara benzemektedir.

Pek çok akademi mensubu ve talebe diyor ki “Hocam yaptığımız her şey anlamsız, hiçbir şey yapamıyoruz... Bu kadar zulüm yapılıyor, bu kadar kan dökülüyor, biz oturmuş kitapla, kalemle, talebeyle uğraşıyoruz. Nedir bunlar! Anlamsız!” Talebeler diyor ki “Niye ders okuyoruz ki? Hepsi anlamsız” Bazıları da diyor ki “Kütüphanemi yakmak istiyorum! Bütün kitaplar lüzumsuz görünüyor” Bazıları diyor ki “Bugüne kadar öğrettiğim şeylerden dolayı talebelerimden özür diliyorum. Öğrettiğim her şey hayal, vehim, seraptan ibaretmiş.” Zira kendisi Uluslararası Hukuk dersi vermiş yıllarca, fa-

kat şimdi hiçbir şeye yaramıyor; İnsan Hakları dersi, Liberalizm dersi vermiş yıllarca, fakat bugün hepsi “hikaye” mesabesinde. Talebeden özür diliyor ve “Bunca sene onlara hayal anlatmışım, boş laflar etmişim” vs. diyor. İşte böyle bir hayal kırıklığı, ümitsizlik, ye’s hali var.

Acaba Moğol istilasası, Haçlı Seferleri, Endülüs’ün kaybı, Birinci Dünya Savaşı gibi yine büyük kayıplar, mağlubiyetler, krizler yaşanan dönemde alimler ne yaptılar? Ne yaptılar da o krizleri aşabildik? Haçlı krizi aşıldı. Haçlılar yüz sene Kudüs’te ezan okutmadılar, namaz kıldırmadılar. Müslümanları Kudüs’e sokmadılar. Moğollar malumdur, geldiler ve her yeri yakıp yıktılar. Endülüs sekiz yüz sene Müslümanların yönetiminde kaldıktan sonra elden çıktı. Peki İstanbul kaç asırdır elimizde? Beş, beş buçuk denebilir. Endülüs sekiz asır sonra elimizden çıktı. Dolayısıyla hiçbir şeyin garantisi yok. Bütün bu dönemlerde biz bu krizleri aştık ama Birinci Dünya Savaşı ile başlayan krizi henüz aşamadık.

Arada ne fark var? Moğol, Haçlı ve Endülüs’ün kaybı krizlerinde Müslümanlar hiçbir zaman kendilerine olan güvenlerini kaybetmemişlerdi. Alimler sürekli ümit aşıladılar. Fikrî bağımsızlığı muhafaza ettiler. İlmî bağımsızlığı muhafaza ettiler. Öz güveni muhafaza ettiler. “Biz Müslümanız, bunlar kafir. Biz onlardan daha üstünüz. Askeri olarak mağlup olduk ama bizim dinimiz onların dininden üstündür; medeniyetimiz

onların medeniyetinden üstündür; kültürümüz onların kültüründen üstündür” dediler. Öz güveni ve ümidi muhafaza ettiler. Sonunda bu krizler aşıldı. Ama Birinci Dünya Savaşı’ndan günümüze kadar hala bunu aşamadık. Peki, niye aşamadık?

Zira kriz yönetiminde problem var. O problem nedir? Birinci Dünya Savaşı’ndan sonra şöyle bir akım ortaya çıktı: “Bu mağlubiyet, İslam medeniyetinin mağlubiyetidir. Bu mağlubiyet İslam dininin mağlubiyetidir. Batı’nın zaferi bir medeniyet zaferidir, bir kültür zaferidir” şeklinde batıcıların/modernistlerin ortaya koyduğu bir söylem ortaya çıktı ve bu söylem İslam dünyasına hakim oldu. Bu krizden çıkış yolu olarak da batılılaşma/modernleşme gösterildi. Ama daha önceki krizlerin hiçbirisinde Müslümanlar, mağlubiyeti asla dinî ve kültürel bir mağlubiyet olarak görmediler. Çıkış yolu olarak da “Moğolların medeniyetini benimseyelim, Haçlıların medeniyetini benimseyelim, Latinlerin medeniyetini benimseyelim” gibi bir yola asla girmediler. Öz güvenlerini kaybetmediler.

Geri kalmışlık söylemini müsteşrikler/oryantalistler üretti ve bu gömleği bize giydirdi. Bu da bizde birincisi ye’s/ümitsizlik oluşturdu. İkincisi Batıya özentî oluşturdu ve olayı yanlış tahlil etmeye sebep oldu: “Bu mağlubiyet bir medeniyet, din, ahlak, bilim mağlubiyetidir” dendi ve bu söylem bize dayatıldı. Bundan sonra biz “şark usulü” gibi kelimeler kullanmaya başladık.

Fakat son krizden, Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra biz özgüvenimizi kaybettik. Daha doğrusu hakim sınıf bu özgüveni kaybetti. Dediler ki "Bu zafer, Batı'nın zaferi bir medeniyet zaferidir, bir ahlak zaferidir, bir bilim zaferidir; dolayısıyla bizim onlar gibi olmamız lazım, onları takip etmemiz lazım ki bu krizi aşabilelim". Mustafa Sabri Efendi'nin bu konuda çok güzel bir tahlili bulunmaktadır: "Batı'nın zaferi bir medeniyet zaferi değildir; bizim mağlubiyetimiz de bir medeniyet mağlubiyeti değildir. Batı'nın zaferi bir fikir ve ahlak zaferi değildir; bizim mağlubiyetimiz de bir fikir ve ahlak mağlubiyeti değildir." Peki nedir? "Askeri mağlubiyet." Biz diyor "Askeri olarak mağlup olduk." Çıkış nedir? "Askeri olarak tekrar güçlenmek."

Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Müslümanlara geri kalmışlık söylemi üretildi. Müslümanlar yenildi. Çünkü İslam medeniyeti "geri kalmıştı." Bu da bizim ders kitaplarımıza yerleştirildi. Bütün Arapların, Türklerin ders kitaplarına bu geri kalmışlık söylemi yerleştirildi. Birinci Dünya Savaşı'nda hangi milletler yenildi? Almanlar ve Türkler/Osmanlılar. Peki, biz "Geri kaldık onun için yenildik" diye bir söylem geliştirdik. Almanlar ne yaptı? Onlar da böyle bir söylem geliştirdiler mi? "Biz Almanya olarak geri kaldık, onun için yenildik" dediler mi? Almanya geri kalma tarihi yazdılar mı? Hayır. Ne dediler? "Biz askeri olarak mağlup olduk ama tekrar güçleneceğiz, tekrar galip geleceğiz" dediler ve İkinci Dünya Savaşı'na hazırlandılar.

Geri kalmışlık söylemini müsteşrikler/oryantalistler üretti ve bu gömleği bize giydirdi. Bu da bizde birincisi ye's/ümitsizlik oluşturdu. İkincisi Batıya özenen bir kitle oluşturdu ve hadiseyi yanlış tahlil etmeye sebep oldu: "Bu mağlubiyet bir medeniyet, din, ahlak, bilim mağlubiyetidir" dendi ve bu söylem bize dayatıldı. Bundan sonra biz "şark usulü" gibi kelimeler kullanmaya başladık. Kendimizi aşağılayan şeyler kullanmaya başladık. Özgüvenimizi yitirdik. Dolayısıyla yapılacak şey, bu özgüveni daha önceki dönemlerde olduğu gibi yeniden kazanmaktır. Moğol istilası, Haçlı Seferleri ve Endülüs'ün kaybı esnasında alimler topluma nasıl özgüven verdilerse bugün de aynı özgüvenin kazanılması lazım ki bu krizden çıkabilelim. Onlar nasıl ümit verdilerse biz de aynı ümidi vererek bu krizden çıkabiliriz. Ama böyle bir ye's/ümitsizlik içerisinde, özgüvenden yoksun, kendimizi aşağı ve geri kalmış görürsek buradan asla çıkmamız mümkün değildir.

Dolayısıyla yeni bir strateji ve yeni bir vizyon ile hareket etmemiz gerekiyor. Ama maalesef Türkiye'nin yüz sene önce girdiği yola şimdi Araplar giriyor. Mesela Suudlular şimdi aynı yola giriyorlar. Onlara diyorum ki "Sizin yeni girdiğiniz yoldan biz geri dönmeye çalışıyoruz" Güzellik yarışmasına kadın gönderince Suud güya modernleşiyor. Modernleşme böyle bir şey mi! Kadınları açmakla ne modernleşecek! Ama aynısı Türkiye'de yapıldı. Kadınları açarak, kadın-erkek karışık balo yaparak vs. Türkiye güya modernleşmiş olacaktı. Kendi ken-

dimize hayal gördük. Modernleşme ondan mı ibaret! İşte bu “gardırop” modernleşmesi denilen şeydir. Şimdi Araplar o istikamette gitmeye başladılar. Biz Türkiye’de o tecrübeyi yaşadığımız için “Bu yol çıkmaz sokak” deyip geri dönmeye çalışıyoruz.

Taklit ibda’ doğurmaz. Yani biz Batı medeniyetini taklit ederek, kendimize karşı saygımızı kaybederek asla yeni bir şey icat edip ortaya koyamayız. Bize modernleşme ve ilerleme diye sunulan şey, aslında bizi Batı’ya daimi olarak bağımlı kılma projesidir: Sustainable dependency. Yani sürekli bağımlı hale getirme projesi. Ama bunu da bize ilerleme, modernleşme, batılılaşma gibi kavramlarla sunuyorlar. Bunun neticesinde biz Batı’ya kültürel olarak, akademik olarak bağımlı hale geldik. Fikir üretmiyoruz, ithal ediyoruz. Bilim üretmiyoruz, ithal ediyoruz. Mesela bizim psikoloji bölümlerimizde bir Türk’ün ya da bir Müslümanın ürettiği psikoloji teorisi okutulur mu? Bizim ekonomi bölümlerimizde bir Türk’ün veya bir Müslümanın ürettiği ekonomi teorisi okutulur mu? Mesela din psikolojisi okunuyor ilahiyatlarda; bu din psikolojisi dersi içerisinde bir tane Müslüman alimin din psikolojisi teorisi var mı? Şimdi düşünün: Mesela Fransa’da veya Almanya’da psikoloji bölümünde hiçbir Alman psikoloğa referans yapmadan psikoloji okutulabilir mi? Mesela İngiltere’de ekonomi bölümünde hiçbir İngiliz ekonomiste referans vermeden ekonomi bölümü olabilir mi? Veya İngilte-

re’de ekonomi bölümünde kitâbu’l-buyû’ okutulabilir mi? Tersten sorunca biraz daha insanlar mevzunun ne kadar garip ve tuhaf olduğunu anlıyorlar. Böyle bir şey olamaz elbette. Ama maalesef, şu anda sadece Türkiye’de değil tüm İslam dünyasında durum böyle. Tamamen köksüz, tamamen ithal bir yapı var. Dolayısıyla bizim aydınımıza, bizim akademisyenimize verilen görev acentalıktır. “Biz Batı’da üreteceğiz; siz burada bunun reklam ve pazarlamasını yapacaksınız, o kadar” deniyor. Nasıl ki Mercedes Almanya’da üretiliyor, bizimkiler alıp onun acentalığını ve dağıtımını yapıyor; felsefe de fikir de bilim de orada üretilecek, siz de burada bunların acentalığını yapacaksınız, dağıtacaksınız, deniyor.

Dolayısıyla bizde şu anda eğitimin görevi toplumu Batılılaştırmaktır. Tom Bottomore adında bir sosyolog var, onun *Political Sociology* adında bir kitabı var. Orada eğitim bölümünde diyor ki “Batı-dışı dünyada eğitimin tek bir işlevi vardır; toplumları Batılılaştırmak.” Bunu ilk okuduğumda aydınlanma yaşamıştım. Önceden hep bizim okullar niye işlemiyor, niye güzel eğitim vermiyorlar diye üzülüyordum. Bu kitabı okuyunca

---

Taklit ibda’ doğurmaz. Yani biz Batı medeniyetini taklit ederek, kendimize karşı saygımızı kaybederek asla yeni bir şey icat edip ortaya koyamayız. Bize modernleşme ve ilerleme diye sunulan şey, aslında bizi Batı’ya daimi olarak bağımlı kılma projesidir:

---

anladım ki kuruluş amaçlarına birebir hizmet ediyorlar. Şu anda da öyle. Şu anda yeni bir maarif modeli geliştirildi. Peki metnine baktığımızda, bu yeni modelin amacı nedir? Özgür birey yetiştirmek. Peki eğitimin Fransa'daki amacı nedir? O da özgür birey yetiştirmek. Finlandiya'daki amacı nedir, o da özgür birey yetiştirmek. ABD'deki amacı nedir, o da özgür birey yetiştirmek. İktidar da şu anki mevcut iktidar değil de başka bir iktidar olsa idi, milli eğitimin amacı ne olacaktı? Yine özgür birey yetiştirmek olacaktı. Bizimkine biraz sos katmışlar. Çok rahatsız edici olmasın diye geleneksel bazı kelimeler ilave edilmiş. Ama esas, anahtar kavram "özgür birey"dir. Ne demek özgür birey: Post-modern birey. "Otonomy of the individual" kendi kendine karar veren, kendinin Allah'ı (!), kendinin peygamberi, kendinin müftüsü olan, kendinin ahlaki kararlarını veren insan yetiştirmek demek. Dolayısıyla şu anda eğitimin amacı toplumu Batılaştırmaktır. Bu halde gidersek söz konusu krizimizi aşmamız imkansız.

Şu anda Filistin'de bir savaş devam ediyor. Ama aslında ondan daha şiddetli bir savaş kültür alanında devam ediyor. Dolayısıyla iki cephede savaş var: bir Filistin cephesi,

iki kültür cephesi. Kültür cephesi her yerdedir. Türkiye'de, Mısır'da, Suudi Arabistan'da, Pakistan'da, Malezya'da bütün İslam dünyasında iki cephede savaş devam ediyor. Bir askerî savaş, bir de fikrî savaş denebilir. Askerî savaş ordular yürütecek; ama fikrî savaş kim yürütecek? Elbette ilim adamları yürütecek, alimler yürütecek. Mesela Moğollara yenildiğimizde askerler yenilmiş, ama alimler yenilmemiş. Onlar fikrî bağımsızlığı muhafaza etmişler. Haçlılar gelmişler bizim orduları yenmişler ama onların ilim adamları bizim ilim adamlarını yenememiş. Onların fikir adamları bizim fikir adamlarını yenememişler. Dolayısıyla alimler fikir cephesini muhafaza etmişler, fikrî istiklali muhafaza etmişler. Endülüs kaybedildiğinde askerlerimiz yenilmiş ama ulemamız yine yenilmemiş, devam ettirmişler.

Ulema asker yetiştirebilir. Ama askerler ulema yetiştiremez. Dolayısıyla şu anda bizim halihazırda bulunduğumuz varlık, zaman, mekan, medeniyet bilinci içerisinde yapacağımız şey, fikrî bağımsızlığımızı hem fert olarak hem de ümmet olarak muhafaza etmektir. Eğer fikrî bağımsızlığımızı muhafaza edersek sonunda siyasî bağımsızlık da gelir. Ama fikrî bağımsızlığımızı kaybedersek asla ve kat'â siyasî bağımsızlık gelmez. Fikri bağımsızlığın kaybedildiği bir toplumda siyasî bağımsızlık talebi de oluşmaz zaten. Zira kafalar köleleşmiştir ki, bu köleleşme bedenlerin köleleşmesinden daha kötüdür.

Bu sebeple fikrî altyapı alimler ta-

Moğol istilasası, Haçlı Seferleri ve Endülüs'ün kaybı esnasında alimler topluma nasıl özgüven verdilerse bugün de aynı özgüvenin kazanılması lazım ki bu krizden çıkabilelim. Onlar nasıl ümit verdilerse biz de aynı ümidi vererek bu krizden çıkabiliriz.

---

rafından kriz dönemlerinde sürekli tamir, tadil ve ihya edilmiştir. Fikrî istiklal, özgüven sürekli muhafaza edilmiştir. Maalesef Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra yaşanan kriz hala aşılabilmiş değil. Bu krizi aşmanın yolu fikir cephesindeki mücadelemizi daha da güçlü hale getirmektir. Bunu da ancak İslam alimleri yapabilir. Eğer fikrî istiklal varsa eninde sonunda siyasî istiklal gelir. Askerî mağlubiyetler bir şekilde sona erer. Ama fikrî istiklal kaybedildi ise başka hiçbir şey elde edemezsiniz. Birinci Dünya Harbi'nde düşmanlar önce askerî bir galibiyet elde ediyorlar. Ama sonra şunun farkındalar: “Bunların alimleri eninde sonunda tekrar bu ümmeti, bu milleti uyandırır; tekrar askerî bir galibiyet kazandırır.”

O zaman deniyor ki “Bunların alimlerini de ortadan kaldıralım. İlimlerini de ortadan kaldıralım ki bir daha tekrar toparlanma imkanları ve ihtimalleri ortadan kalsın.” Bütün sıkıntının kaynağı işte budur. Son krizi aşamayışımızın sebebi budur. Çünkü ulema sınıfını ve İslamî ilimleri kaybediyoruz. Büyük hasar görüyor. Esasında yüzde yüz kaybetmiyoruz, büyük bir hasar ve tahribat gerçekleşiyor. Oradaki İslam düşmanlarının stratejisi de şu “Tamam biz bunları askerî olarak mağlup ettik, ama bu alimler yaşarsa nasıl ki daha önce Moğollara, Haçlılara karşı ümmeti uyandırmışlar, bu alimler ümmeti yeniden uyandırır ve dolayısıyla tekrar askerî zafer kazanırlar. En iyisi bunlara karşı fikir cephesinde de zafer elde edelim, orayı da yok edelim.” Bütün yapılanlar -medreselerin kapatılması, İslami ilimlerin

yasaklanması, harf devrimi- buna yöneliktir.

Fıkıhtan sosyal bilimlere geçiş de bunun başka bir boyutudur. İslam tarihine baktığımızda önceleri, yani modernleşmeye kadar Müslümanlar bütün sosyal meselelerini fıkıhla çözüyorlar. İktisat, uluslararası ilişkiler, aile vs. hepsi fıkıhla iş görüyor. Sonra ikinci aşamada Batı sosyal bilimlerini karşılaştığımız zaman Osmanlı'nın son döneminde İttihatçılar, Jön Türk'ler vs. sentez yapmak istiyorlar. Fıkıhla sosyal bilimlerini sentezleyelim, deniyor. Osmanlıların en batıcılarından biri olan Ziya Gökalp bile hiçbir zaman fıkıhı yok edelim demiyor. “İctimâî usûl-i fıkıh kuralım” diyor. Yani sentezleme yapalım demiş oluyor. Ama Cumhuriyet kurulduğunda üçüncü bir aşamaya geçiliyor: “Fıkıhı tamamen reddedelim, terk edelim, tamamen Batılı sosyal bilimlerle sosyal meselelerimizi açıklayalım” deniliyor. Dolayısıyla İslami ilimlerle tamamen alaka kesilmiş oluyor.

Yeni bir aşamayı başlatmamız gerekiyor. O yeni aşama da “köklü yenilikçilik”. Köklerimizden beslenerek yeni şartlara karşı tavır geliştirip ortaya koymamızı sağlayacak bir ihya. Buna “ilim ile ihya” denebilir. Bizim yaptığımız bütün çalışmaların, özellikle de İSM'de yaptığımız çalışmanın temel özelliği budur: İlim ile ihya. İlim ile kalplerin ihyası, ilim ile fertlerin ihyası, ilim ile memleketimizin ve ümmet-i Muhammed'in ihyası ve bütün beşeriyetin ihyası... Başta da söyledim gibi bizim mesuliyetimiz sadece ümmet-i Muhammed'e veya sadece ülkemize

karşı değil; bizim mesuliyetimiz beşeriyete, bütün insanlığa karşıdır. İslam ümmeti ihya olmadan dünya ihya olmaz, zulümler sona ermez, dünyadaki kargaşa ve dünyadaki medeniyet krizi asla sona ermez. Dolayısıyla bizim olaya bu açıdan bakmamız lazım. Necip Fazıl'ın dediği gibi Anadolu kıtası büyüklüğündeki dava taşını gediğine koyacak bir gençliğe ihtiyacımız var. Şimdi dava taşı kürre-i arzdir. Çünkü artık mahalli başarı diye bir şey söz konusu değil. Ya küresel olarak başarısın ya da yok olursun. Çünkü artık medeniyetlerin, ülkelerin duvarları, kaleleri, pencereleri kalmadı. Hatta evlerin duvarı, penceresi, kapısı kalmadı. Böyle bir geçişkenlik söz konusu. Dolayısıyla küresel bir vizyonla bizim yeniden ortaya çıkmamız gerekiyor.

Şu anda ümmet-i Muhammed'in ve beşeriyetin en büyük ihtiyacı yeni bir vizyon, yeni bir nizam-ı alem, yeni bir dünya düzenidir. Günümüzde İsrail'in, ABD'nin, Rusya'nın, Çin'in, AB'nin bir gelecek vizyonu var. Peki Müslümanların gelecek vizyonu nedir? Ne yazık ki yok. Karl Mannheim'ın -meşhur düşünce sosyoloğu- *İdeoloji ve Ütopya* adında bir kitabı var, diyor ki: "Sosyal değişim, mobilizasyon ütopya ile gerçekleşir. Bir toplumun, bir milletin ütopyası yoksa orada hareket olmaz. Orada mobilizasyon olmaz." Mesela Peygamberimiz (s.a.v.) Medine'de bir ütopya ortaya koyuyor. Hendek Savaşı'nda kayaya vuruyor, kaya parçalanıyor ve "Kisrâ'nın saraylarını görüyorum, Bizans'ı, Mısır'ı görüyorum" diyor. "لنفتحن القسطنطينية" buyuruyor. Münafıklar diyorlar

ki "Hayal görüyor, Bizans'ın sarayı nerede, İran nerede... Biz burada baldırı çıplak Araplarız, biz oraları nasıl fethedeceğiz, İstanbul'u nasıl fethederiz!.. Adam açıklıktan karnına taş bağlıyor, millete Bizans'ı fethedeceksiniz gibi şeyler söylüyor." Ama işte bu ütopyadır. Bu ütopya denilen şey bir gelecek hayali, bir gelecek vizyonu, bir gelecek rüyasıdır.

Bir gelecek vizyonumuz olmadan biz ümmet-i Muhammed'i mobilize edemeyiz, harekete geçiremeyiz. Bazı insanlar diyorlar ki "Gençlik çalışmıyor". Gençlik niçin çalışsın ki? Deniyor ki "koşun!" ama millet koşmuyor. Niye koşmuyor? Çünkü nereye koşacaklarını söylenmemiş! Nereye koşacaklar? Önce bir istikamet ve hedef göstereceksin ki insan o istikamete ilerlesin. Şu anda İslam dünyasının en büyük ama en büyük stratejik ihtiyacı bir gelecek vizyonudur. O gelecek vizyonumuz İslam'ı yeniden açık medeniyet olarak ihya etmektir. Nasıl ki Peygamber Efendimiz (s.a.v.) İslam'ı Medine'de bir açık medeniyet olarak inşa ediyor ve nasıl ki İslam'ın vaadi sadece Müslümanlar için değilse bizim de vizyonumuzun aynı şekilde olması gerekiyor. Hz. Peygamber (s.a.v.) Medine'de Hristiyanlara, Yahudilere, hatta müşriklere geliyor ve haklar veriyor, anlaşma yapıyor. Dört halife zamanında, İran'a gidiliyor ve İran'da Mecusiler var, ateşe tapıyorlar, onlara da orada adaletli bir muamele yapılıyor. Sonra Hindistan'a gidiliyorlar, Hindistan'da Budistler var, Hindular var, onlara da adaletle muamele yapılıyor. Niye? Çünkü İslamiyet âdemiyet ilkesi üze-

rine kurulmuştur. İslam medeniyeti sadece Müslümanlar için değildir. İslam medeniyeti tüm beşeriyet içindir. Onun için fıkhıta bir kaide var: “العصمة فهي ثابتة بالأدمية” Yani dokunulmazlık bütün âdemîlerin hakkıdır. İsmet dokunulmazlık demek; hürmet dokunulmazlık demek ki bu bütün âdemîlerin hakkıdır.

Peki bu neyi gösteriyor? Yani İslam hukuku âdemîlerin hak ve sorumluluklarını belirler; sadece Müslümanların değil ve sadece İslam devleti vatandaşlarının değil. Bu, küresel bir vizyondur. Onun için Hindistan'a gidildiğinde Hindular âdemî, Budistler âdemî, Mecusiler âdemî; Afrika'ya gidiyorlar, bir sürü insan var, onlar da âdemîdir. Yani onların da dokunulmazlık hakkı vardır. İbn Âbidîn (v. 1836) diyor ki “الآدمي” yani âdemî (insan) kafir bile olsa şeriata göre dokunulmazdır. Böyle bir evrensel vizyondan söz ediyoruz. İslam medeniyeti bu vizyon üzerine kurulmuştur. Sonra bu vizyon unutulmuş. Dolayısıyla ilimle ihya dediğimiz şey de budur: İslam'ı yeniden bir açık medeniyet olarak hem ümmet-i Muhammed'e hem de tüm beşeriyete adalet sunacak bir şekilde yeni bir dünya düzeni/nizam-ı alem olarak ihya etmek.

Tabii bu bir ütopya. Bu bir rüyadır. Bu büyük bir idealdir. Ama nasıl ki Çin'in, ABD'nin, İsrail'in bir ütopyası var, bu da bizim ütopyamızdır. Aynı zamanda bu bizim için dinî bir vazifedir. Eğer bu bizim şariatımız ise, dinimizin bir emri ise bunu tahakkuk ettirmek hepimizin üzerine bir

---

Moğol istilasası, Haçlı Seferleri ve Endülüs'ün kaybı esnasında alimler topluma nasıl özgüven verdilerse bugün de aynı özgüvenin kazanılması lazım ki bu krizden çıkabilelim. Onlar nasıl ümit verdilerse biz de aynı ümidi vererek bu krizden çıkabiliriz.

---

vazifedir. Yani bu Recep Şentürk'ün kafasından uydurduğu bir şey değildir. Bu bizim şariatımızla ilgili bir şeydir. Bütün fıkıh kitaplarımız bunun üzerine kuruludur. Hanefî, Şafîî, Malikî üç mezhep bu konuda icma' etmiş. Yani cumhurun görüşü budur. Dolayısıyla bunu yeniden ihya edip âdemiyet temelli İslam medeniyetini yeniden ihya edip hem Müslümanlara hem de bütün dünyaya bir vizyon koymamız gerekiyor. Bu da ancak ilim adamlarının yapacağı bir şeydir. Yani Müslüman alim, bir medeniyet mimarıdır. Nasıl ki Peygamber'imiz (s.a.v.) bir medeniyet mimarı idi ki o bir din ve medeniyet getirdi, Müslüman alim de bir medeniyet mimarıdır. İslamiyet bir din ve medeniyet olarak doğdu, Efendimiz'den (s.a.v.) önce bir İslam medeniyeti var mıydı? Yoktu. Ama Hristiyanlıktan önce Batı medeniyeti vardı. Dolayısıyla Hristiyanlık o Batı medeniyetine yamandı. Onun tarafından asimile edildi. Ama İslam güçlü bir medeniyetin olduğu bir yerde doğmadı. Allah Teala isteseydi İslam'ı Çin'e, Hindistan'a, İran'a, Bizans'a veya Avrupa'ya gönderebilirdi. Ama hikmeti icabı onu güçlü bir medeniyetin olmadığı bir bölgede ortaya çıkarttı. Orada İslamiyet

sıfırdan yeni bir medeniyet inşa etti, yeni bir din olarak ortaya çıkmış oldu.

Dolayısıyla nasıl Peygamber'imiz (s.a.v.) İslam'ı bir din ve medeniyet olarak inşa ettiyse, şu anda bize düşen vazife de İslam'ı yeniden bir din ve medeniyet olarak inşa etmektir. Zaten bunlar birbirinden ayrı değil. Yakından bakıldığında bunların müteradif kelimeler olduğu görülür. Bunu yapmanın yolu da Peygamberimizin (s.a.v.) mirasını yeniden talep etmektir. Yani mirasımızı vazifemiz olarak talep edeceğiz. Elimizden alınan, bize unutturulan o mirası yeniden talep edeceğiz. Zaten Müslüman olmak demek Peygamber varisi olmak demektir. Her Müslüman, Peygamberimizin (s.a.v.) bir derecede varisidir. Ama herkesin o mirastan aldığı pay değişir. Alimler o mirasın tamamına varis olan insanlardır. Bu da küllî idrak gerektirir. Sıradan akademisyenler gibi "Ben hadisçiyim hadis çalışırım, ben tefsirciyim sadece Kur'an-ı Kerim okurum, ben fıkıhçiyim sadece fıkıh çalışırım" gibi değil; küllî idrak. Çünkü Peygamberimiz (s.a.v.) bir akademisyen değildi; veyahut Kant, Aristo gibi bir filozof da değildi; Marx gibi bir ideolog da değildi; Napolyon gibi bir komutan da değildi. O, peygamberdi. Bunu iyice anlamamız gerekiyor.

Resulullah (s.a.v.) buyuruyor ki: "إن العلماء ورثة الأنبياء، إن الأنبياء لم يورثوا ديناراً ولا درهماً وإنما ورثوا العلم فمن أخذه أخذ بحظ وافر" Bu radaki "el-ilm" akademik bilgi değildir. Felsefi bilgi de değildir. Bütün insanlara dünya ve ahiret saadetini getirecek olan, dinin ilmidir. Biz de Hz. Peygamber'in (s.a.v.)

miras bıraktığı, elimizden alınan o "ilmi" yeniden talep etmekle mükellefiz. İSM'de yaptığımız bu çalışma da bu istikamette bir çalışmadır. Özellikle sömürgeleştirme, modernleşme, batılılaşma döneminde zorla elimizden alınan, tahrip edilen, bize unutturulmaya çalışılan bu ilmi yeniden ihya etme sürecidir. Bu ilimleri bize unutturarak bizi bir toplumsal amneziye soktular. Amnezi ne demek: Unutkanlık hastalığı. Mesele alzheimer olan hastalar amnezidir, bütün geçmişi unutmuşlardır. Bizi de toplumsal alzheimer yapmak istiyorlar. Bir insan hafızasını kaybettiği zaman düşünemez. Biz de hafızamızı, ilim hafızamızı, kültür hafızamızı, medeniyet hafızamızı, zaman hafızamızı, mekan hafızamızı, varlık hafızamızı kaybettiğimiz zaman düşünemeyiz. Düşünce üretmeyiz. Bu sebeple bu ilimlere yeniden talip olmamız gerekiyor.

Şerif Mardin Hoca bendenizi tanıtırken diyordu ki "Recep unutturulan bilgilere sahiptir". Bizim o unutturulan bilgileri yeniden ihya etmemiz gerekiyor. O ilim peygamberin bize miras bıraktığı ilimdir. Peygamberin mirası ilmidir, cihadıdır, ibadettir, ahlakıdır, halidir, her şeyidir. Allah Teala bizi peygamber varisi olan alimlerden eylesin, bize hidayet versin, bizim vesilemiz ile de başka insanlara hidayet versin. Başlamış olduğumuz bu yeni çalışma da inşallah bu istikamette mübarek bir adım olsun. Allah Teala bizi güzel hizmetlere vesile eylesin. Bizi istikamete yönlendirsin. Bu yolda bize tevfik-i kâmil nasip eylesin.

İlim adamı için tevfik-i kâmil zahir-batın

ilimlerini ve onların amelini, ahlakını hep-sini birleştirmektir. Hocalarımız Ebussuûd Efendi'den (ö. 1574) bahsediyordu, işte o tevfik-i kâmil sahibi bir insandır. Allah Te-ala bizlere Hz. Peygamber'in (s.a.v.) bıraktığı ilme kâmilten sahip olmayı nasip eylesin. Bunun yolu da şudur: "التجدید المؤمن" ya da "Köklü Yenilikçilik", İngilizcesi ile "Rooted Revial". Biz bir taraftan kök salıyoruz ve fı-kıh, hadis, tefsir okuyoruz; bir taraftan da post-modernite, Marx, Freud vs. okuyoruz. Bazılarının kafası karışıyor "Bunlar ne ya-pıyorlar böyle" vs. diyorlar. Biz bir taraftan içinde yaşadığımız dünyada ne oluyor ne bi-tiyor onları anlayalım istiyoruz, diğer taraf-tan da köklerimizi güçlendirmeye çalışıyo-ruz. Bir ağacın dalları ve yaprakları kökü ile orantılıdır. Kökleri zayıf olan bir ağaç asla büyük bir ağaç olamaz, rüzgarda devrilir gi-der. Onun için böyle bir mantık ile hareket ediyoruz. Eğitimimizde her zaman bir ta-raftan ulûm-i İslâmiyyeyi (medreseden te-varüs ettiğimiz şekliyle), diğer taraftan mo-dern, post-modern sosyal bilimleri, felsefi ilimleri vs. takip ediyoruz. Ama bir taraftan

da bu maneviyat tarafını ihmal etmeden, onu da sürekli vurgulamaya çalışıyoruz. Fütüvvet üzerinde devamlı duruyoruz. Çünkü o maneviyat olmadan, ahlak olmadan, hiz-met olmadan bir insan asla bir İslam alimi olamaz. Nasıl ki Peygamber'imiz (s.a.v.) bir akademisyen değildi, sadece kuru ilimle de bir şey olmaz.

Diğer taraftan "ihya" kelimesi çok önemli bir kelime. Mesela, "sünneti ihya" ne de-mek? Bir insan bütün Kütüb-i Sitte'yi ez-berlese ve onunla amel etmese sünneti ihya etmiş olur mu? Olmaz. Sünneti ihya etmek demek o sünnetle amel etmek demektir. İslamiyetle, sünnetle, ilimle amel ettiğimiz zaman onu gerçek manada ihya etmiş olu-yoruz. Yoksa sadece bilgi olarak edinmek, o sünneti ihya anlamına gelmez. İhya, hem bilmek hem de amel etmek demektir. Allah hepimize bu yolda muvaffakiyet ihsan eyle-sin. Yolculuğumuz hayırlı olsun inşallah di-yelim: "اللهم هون علينا سفرنا هذا واطو عتاً بعده" (Allahım bize bu yolculuğumuzu kolaylaşt-ır, uzakları yakınlaştır.)

İhtisas Programı

İLERİ DÜZEYDE EĞİTİM, ARAŞTIRMA VE YAYIN

İSM İhtisas Programı, İSM'nin, çağımızın ihtiyacı olan donanıma sahip ilim adamları yetiştirmek maksadı doğrultusunda, başta İslami İlimler olmak üzere, Din Bilimleri, İnsan ve Toplum Bilimleri gibi alanlarda yüksek lisans ve doktora devam eden başarılı öğrencilerin eğitim, araştırma ve yayın faaliyetlerini ileri düzeyde yürütmelerini sağlayıcı her türlü hizmet ve desteği sunmak için İlim Yayma Cemiyeti bünyesinde kurulmuş bir programdır.

İhtisas Programının eğitim, araştırma ve yayın faaliyetleri, alanında uzman hocalar öncülüğünde "İhtisas Çalışma Grupları" bünyesinde gerçekleştirilmektedir. Bu grupların amacı, önde gelen hocalarla istikbal vadeden başarılı talebeleri bir araya getirmek ve bilhassa güncel konular üzerinde eğitim, araştırma ve yayın faaliyetleri yapmaktır.

İSM İhtisas Programı bünyesinde halihazırda beş İhtisas Çalışma Grubu bulunmaktadır:

İSM İHTİSAS PROGRAMI ÇALIŞMA GRUPLARI BAŞKAN VE YÜRÜTÜCÜLERİ

ÇALIŞMA GRUBU	BAŞKAN	YÜRÜTÜCÜ
İslam Düşüncesi	Prof. Dr. Ömer Türker	Dr. Öğr. Üyesi Güvenç Şensoy
Fıkıh	Prof. Dr. Murteza Bedir	Dr. Mahmut Salih Eser
İnsan ve Toplum Bilimleri	Prof. Dr. Recep Şentürk	Prof. Dr. Nurullah Ardıç
Hadis	Prof. Dr. Bekir Kuzudişli	Doç. Dr. Ahmad Snobar
Tefsir	Prof. Dr. Taha Boyalık	

İSM İhtisas Programı 3 senelik (2+1) planlanmıştır. İlk iki senede ortak seminer müfredatının tamamlanması, son senenin ise yayın ve proje odaklı olması; öğrencilerin her dönem bir ortak seminer ve en az bir alan semineri ile çalışma grubunun düzenlediği diğer akademik faaliyetlere katılmaları planlanmaktadır. Ortak Seminerler İSM İhtisas Programına kabul

edilen bütün lisanüstü öğrencilerin katıldığı disiplinler arası ortak konuların analiz edildiği seminerlerdir. Seminerlerin birlikte alınması farklı sahalarda ve konularda tez hazırlayan araştırmacıların bir araya gelmelerine ve farklı zaviyelerden ilmî müzakereler yapmalarına da vesile olmaktadır. Alan Seminerleri ise farklı alanlarda uzmanlaşan “İhtisas Çalışma Grupları” bünyesinde yer alan, belli disiplinlere odaklanan ve akademik çıktı hedeflenen üst düzey seminerlerdir. Seminerlerin, güz ve bahar dönemlerinde 2 veya 3 gün, 4-6 blok, yaz döneminde ise hafta içi 6-8 blok olacak şekilde yürütülmektedir.

İSM İhtisas Programı 6-19 Eylül 2024 tarihleri arasında başvuruya açılmış ve lisansüstü seviye kırk dokuz araştırmacı programa başvuruda bulunmuştur. Başvuru şartlarını sağlayan araştırmacılara 21 Eylül 2024 tarihinde İSM Yönetim Kurulu ve İhtisas Çalışma Grubu başkanlarının katılımıyla Valide-i Atik Medresesi’nde mülakat yapılmıştır. Sözlü ve yazılı mülakatlar neticesinde Fıkıh Çalışma Grubuna altı, İslam Düşüncesi Çalışma Grubuna ise yedi, toplamda ise on üç araştırmacı programa kabul edilmiştir. İnsan ve Toplum Bilimleri, Tefsir ve Hadis Çalışma Gruplarında yeterli öğrenci sayısına ulaşamadığı için öğrenci alınmamıştır.

İSM İhtisas Programı çerçevesinde 2024-2025 Güz ve Bahar dönemlerinde yürütülmüş olan seminerler şu şekildedir:

İSM 2024-2025 GÜZ-BAHAR İHTİSAS PROGRAMI HOCALARI				
ÇALIŞMA GRUBU	PROGRAM ADI	HOCA	TARİH	OTURUM SAYISI
Ortak	Modernite	Recep Şentürk Nurullah Ardiç	Ekim 2024 Ocak 2025	20
Ortak	Mukayeseli Bilim Felsefesi	Tahsin Görgün	Şubat 2025 Mayıs 2025	20
İslam Düşüncesi	Burhan Okumaları	Ömer Türker	Ekim 2024 Mayıs 2025	30
İslam Düşüncesi	Nazar ve Maârif Okumaları	Hayrettin Nebi Güdekli	Şubat 2025 Mart 2025	10
İslam Düşüncesi	Sufi Yöntem	Muhammed Bedirhan	Nisan 2025 Mayıs 2025	10
Fıkıh	Osmanlı Son Yüzyılında Hukuki Dönüşüm: Mecelle	Murteza Bedir Hamdi Çilingir Sami Erdem	Ekim 2024 Ocak 2025	20
Fıkıh	Tanzimat Sonrası Hukuki Dönüşüm: Kurumlar ve Kanunlar	Ali Adem Yörük	Şubat 2025 Mayıs 2025	20

MODERNİTE

Çalışma Grubu

Ortak

Hoca

Prof. Dr. Recep Şentürk (Katar Hamad b. Halife Üniversitesi, İslami İlimler, Prof. Dr. Nurullah Ardiç (İstanbul Teknik Üniversitesi, Sosyoloji)

Bu seminer, modernite olgusunu lisansüstü düzeyde kapsamlı bir biçimde ele almak üzere yürütüldü. Modernite, bir yandan belirli tarihsel koşullarda şekillenmiş bir dönem olarak, diğer yandan insan, toplum ve dünya tasavvurunu köklü biçimde dönüştüren bir düşünsel paradigma olarak incelendi. Dersin temel amacı, öğrencilerin modernitenin kavramsal çerçevesini, tarihsel seyrini, kurumsal düzeneklerini ve beraberinde getirdiği entelektüel krizleri bütünlüklü bir şekilde kavramalarını; aynı zamanda bu olguya yöneltilmiş klasik ve çağdaş eleştiriler ışığında eleştirel bir perspektif geliştirmelerini sağlamaktı.

Seminer süresince öncelikle modernite ve modernizmin teorik ayrımları tartışıldı; ardından tarihsel dönemlendirme sorunu üzerinde durularak, tarih yazımında klasik, modern ve postmodern kategorilerin anlamı ve sınırları sorgulandı. Aydınlanma düşüncesi bağlamında akıl, özgürlük ve ilerleme kavramları ele alınarak modern öznenin inşası ve rasyonalite fikrinin toplumsal yansımaları değerlendirildi. Modern siyaset ve ulus-devletin doğuşu, bürokratik örgütlenme, vatandaşlık rejimleri ve ulusal kimliklerin inşası üzerinden incelendi; böylece modern devletin ortaya çıkışı, meşruiyet ve iktidar sorunlarıyla birlikte tartışmaya açıldı. Kapitalizmin yükselişi, sömürgecilik pratikleri ve küresel düzenin kuruluşu, hem tarihsel dönüşüm dinamikleri hem de iktisadi ve siyasal ilişkilerin yeniden biçimlenmesi bağlamında irdelendi.

Modern bilimin ortaya çıkışı ve ideolojilerin teşekkülü, bilginin otoritesi, toplumsal bilimlerin doğuşu ve modern düşüncenin epistemolojik dayanakları çerçevesinde ele alındı. Din ve sekülerleşme tartışmaları, sekülerleşme paradigmasının imkân ve sınırlılıkları üzerinden işlendi; dinin toplumsal hayattaki konumunun dönüşümü ve modern dünyada dini görünürlüğü yeniden ortaya çıkışı eleştirel bir bakışla değerlendirildi. Osmanlı-Türkiye modernleşmesi konusu, modernitenin yerel bir bağlamda nasıl tecrübe edildiğini göstermek amacıyla işlendi; siyasal, toplumsal ve kültürel düzeylerdeki dönüşümler, modernleşme sürecinin yarattığı gerilimler ve özgün dinamikler etrafında tartışıldı. Seminerin son bölümlerinde moderniteye yöneltilen itirazlar üzerinde duruldu; postmodern düşüncenin ortaya çıkışı, ilerleme ve evrensellik iddialarının sorgulanışı ve küreselleşmenin modern dünyaya kazandırdığı yeni açılımlar teorik bir çerçevede tartışmaya açıldı.

MUKAYESELİ BİLİM FELSEFESİ

Çalışma Grubu

Ortak

Hoca

Prof. Dr. Tahsin Görgün (İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi, Felsefe)

İslam bilim geleneği ile modern bilim anlayışının mukayeseli bir perspektiften ele alındığı bu seminerde Müslüman toplumlarda bilimsel gelişmelerin temel ilkeleri, yöntemleri ve düşünce yapısı incelenirken, modern bilimde rasyonalite, deneycilik ve metodoloji gibi unsurların nasıl şekillendiği tartışıldı. Aynı zamanda, bu iki bilim anlayışının epistemolojik ve ontolojik temelleri arasındaki farklılıklar ve kesişim noktaları ele alındı.

Seminer kapsamında öncelikle “ilim” kelimesinin klasik ve modern bilim açısından nasıl bir kavramsal içeriğe sahip olduğu ve uzanımlarının neler olduğu irdelendi; doğru ve yanlışın ayırt edilmesi noktasında ilmin nasıl bir işlevselliğe sahip olduğu, farklı hakikat teorileri çerçevesinde ilmin nasıl anlaşıldığı incelendi.

İnsanların sorunlarını çözme noktasında bir etkinliğe sahip olan ilim ile ilgili bir diğer önemli unsur olan ilmi olan ile olmayanın birbirinden tefrik edilmesi meselesi seminerin bir diğer önemli başlığıydı. Bu kapsamda ilmin konusunun mevcut olduğu kabulünden hareketle mevcutların “tabii ve vaz’î” şeklindeki ayırımına işaret edildi. Tabii ve vaz’î kavramlarının içeriklerine yönelik detaylı bir analiz sunulduktan sonra bu ayırımın bilgi ve bilim cihetinden sonuçlarına değinildi. Kant ile birlikte bilimsel anlayışın vaz’î lehine sonuçlanmasının ne anlama geldiği ve Bilim Felsefesi açısından ne tür neticeler doğurduğu sorgulandı. Bilimlerin temelinde sem’iyyatın bulunduğu dikkate alındığında rasyonalite ile sem’iyyat arasında nasıl bir irtibat olduğu masaya yatırıldı. Farabi, Kınalızade, İbn Haldun, Taşköprizade, Gelenbevi, Ali Sedad gibi birçok klasik müellifin eserlerinden klasik bilim anlayışına ilişkin iktibasların bulunduğu seminerde; Locke, Rousseau, Dilthey, Chalmers, Ströker vb. isimler üzerinden modern bilim anlayışının çerçevesi çizilmeye çalışıldı.

Şubat 2025 – Mayıs 2025 tarihleri arasında 20 oturum şeklinde, ihtisas öğrencilerinin tamamının katılımıyla yürütülen ortak seminerde üzerinde durulan temel konular şu şekildedir: “İlim nedir?”, “Ontoloji: Tabii ve Vaz’î”, “Medeniyet ve İlim”, “Epistemoloji: Bilgi ve Bilim”, “Bilimsel Yöntem”, “Anlama ve Açıklama”, “Teori ve Temsil”, “Teori Geliştirme ve Temsil”, “Bilim ve Hakikat”.

BURHAN OKUMALARI

Çalışma Grubu

İslam Düşüncesi

Hoca

Prof. Dr. Ömer Türker (Marmara Üniversitesi, İslam Felsefesi)

İbn Sînâ'nın *Kitâbu'l-Burhân*'ından seçme metinlerin müzakere edilmesi gayesine yönelik olarak planlanan Burhan Okumaları, İSM İhtisas Programı İslam Düşüncesi Çalışma Grubunun ilk alan semineri olarak 2024-2025 güz döneminde Prof. Dr. Ömer Türker ile başlamıştır.

İslam düşünce geleneğinin metafizik iddia sahibi tümel disiplinlerine tekabül eden kelam, felsefe ve tasavvuf geleneklerinin metafizik bilgiye ulaştırıcı yönetime dair görüşleri İslam Düşüncesi Çalışma Grubunun ana gündemlerinden birisidir. İbn Sînâ'nın felsefe geleneğinin yöntem ve bilimsellik iddiasını en üst seviyede temsil eden *Kitâbu'l-Burhân*'ı grubun ana gündeminin felsefe ayağını teşkil etmektedir. Bu doğrultuda mezkur eser başından itibaren satır satır okunmakta ve bu yolla Meşşâî geleneğin burhan yöntemi hakkında icmalî bir tasavvur yerine tafsilî bir idrak kazanmak hedeflenmektedir. Kelam ve tasavvuf geleneklerinin yöntem iddialarını değerlendirme ve yöntem tartışmaları bağlamında konumlandırma açısından omurga mesabesinde olan bu metnin tazammun ettiği tüm mevzu ve meselelerin müstakillen üzerinde durularak incelenmesi ve bir derse konu olması hayatî önemi hâizdir. Zira bu ders burhan yöntemini, tarihsel bir bilimsel açıklama modeli olmaktan çıkarak modern bilimsel yöntemi ve diğer yöntem iddialarını anlama ve eleştirme imkanı sunacak canlı bir yöntem olarak görme teşebbüsüdür. Dolayısıyla dersin nihai sorusu/sorgulaması bilimselliğin mahiyetini anlamaya yöneliktir.

2024 senesi Ekim ayında başlayan, İslam Düşüncesi Çalışma Grubunda yedi öğrencinin katılımıyla 30 oturum şeklinde istikrarlı bir şekilde yürütülen seminerdeki ana konular şu şekilde ifade edilebilir: "Burhan Nedir: Burhanın Tarifi", "Burhan Sanatının Amacı", "Burhanın İlkeleri", "Burhanın Çeşitleri", "Mutlak Burhan, Niçin Burhanı, Varlık Burhanı", "Burhanın Terimleri Arasındaki Nispetler", "Tümevarım ve Tecrübe", "Cins-Madde ve Fasil-Suret İlişkisi", "Burhanın İlkelerinin Tümevarımı ve Zorunluluğu", "Burhanda Şart Koşulan Zâtî Yüklemeler", "Zâtîliğin Açıklaması ve Diğer Kullanımları".

NAZAR VE MAÂRİF OKUMALARI

Çalışma Grubu

İslam Düşüncesi

Hoca

Dr. Öğr. Üyesi Hayrettin Nebi Güdekli (Marmara Üniversitesi, Kalam)

Kâdî Abdulcebbar'ın *el-Muğnî fi Ebvâbi't-Tevhîd ve'l-Adl* adlı eserinin *en-Nazar ve'l-Maârif* adlı cildinin müzakere edilmesi gayesine yönelik olarak düzenlenen Nazar ve Maârif Okumaları, İSM İhtisas Programı İslam Düşüncesi Çalışma Grubunun ikinci alan semineri olarak 2024-2025 bahar döneminde Dr. Öğr. Üyesi Hayrettin Nebi Güdekli ile yürütüldü.

Söz konusu eserin XII. cildine tekabül eden *en-Nazar ve'l-Maârif*, müellifin bilgi ve nazar/istidlal hakkındaki değerlendirmelerini yaklaşık yetmiş fasıl altında tafsilatlı denebilecek bir üslupta ihtiva etmektedir. Kâdî'nin hacimli eserinin *Nazar ve'l-Maârif* adlı cildini konu edinen bu seminerde genel anlamda Mu'tezile'nin bilgi teorisini incelemek amaçlanmıştır. Dar anlamıyla ise Kâdî'nin önceki Mu'tezilî geleneğe muhalefet ederek bilgi tanımına dahil ettiği "sukûnu'n-nefs" kavramı mercek altına alınmıştır. Bu bağlamda *en-Nazar ve'l-maârif*'in tamamı değil, önemine binaen seçilen belirli pasajları derslerde müzakereye açılmıştır.

2025 senesinde Şubat-Mart aylarında İslam Düşüncesi Çalışma Grubunda yedi öğrencinin katılımıyla 10 oturum şeklinde istikrarlı bir şekilde yürütülen seminerdeki ana konular şu şekilde ifade edilebilir: Seminerde öne çıkan konu başlıklarını şu şekilde sıralamak mümkündür: "Nazar ve Bilginin Doğası (Nazarın Hakikati)", "Sâir Bilgi Tariflerinin Red ve Eleştirisi", "Bilginin İspatı ve Yolunun Açıklanması", "Kâdî Abdulcebbar'ın Bilgi Tarifi ve Sukûnu'n-Nefs Teorisi", "Sukûnu'n-Nefs İfadesi ve Bilginin Öznel Bir İlkeye Dayandırılması Bahsi", "Nazarın Kulun Fiili Oluşu", "Dâiler ve Nazar İlişkisi", "Marifetullahı Götüren Nazarın Zorunlu Oluşu".

SUFİ YÖNTEM: ABDULKERİM EL-CİLİ EL-İSFÂR AN RİSÂLETİ' L-ENVÂR OKUMALARI

Çalışma Grubu

İslam Düşüncesi

Hoca

Dr. Öğr. Üyesi Muhammed Bedirhan (İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Tasavvuf)

Abdulkerim el-Cilî'nin *el-İsfâr an Risâleti'l-Envâr* adlı metni üzerinden sufilere yöntemi meselesini tartışmayı hedefleyen seminer, İSM İhtisas Programı İslam Düşüncesi Çalışma Grubunun üçüncü alan semineri olarak 2024-2025 bahar döneminde Dr. Öğr. Üyesi Muhammed Bedirhan ile yürütüldü.

İslâmî ilimlerin tarihsel serencamı içerisinde tasavvuf henüz bir gelenek olarak işaret edilemez halde iken dahi, ilk sûfiler/zâhitler, mistik varlık ve bilgi anlayışının İbn Arabî ve Ekberî gelenekte mütakamil ifadesini bulan iddialarını -neredeyse aynıyla- dillendirmiştir. Abdulkerim el-Cilî'nin *el-İsfâr an Risâleti'l-Envâr* adlı metni üzerinden çerçevesi çizilen ve esas itibarıyla sufi yöntemi konu edinen seminerin ortaya koymaya çalıştığı üst cümle yukarıda ifade edildiği gibidir. Sufi yöntemin mahiyetini ve önerisini anlamak iki sebepten güçtür. Birincisi sufler sistematik olan ve şiirsel tahayyüllerin ötesine uzanan metinler kaleme almak noktasında yeterince motive değildir. Bununla yakından irtibatlı olan ikinci güçlük suflerinin tasavvufu bir hal ilmi olarak tarif etmeleriyle alakalıdır. Tasavvuf, iddialarının doğruluğunu tecrübeye dayandırır ve sufler -genellikle- bu tecrübeyi elde etmeye harcadıkları mesainin çok azını nazarı/istidlâlî aklın ve dilin sınırları içerisinde aktarmaya ayırır. Tüm bunlar sufi yöntemi konu edinen bir ders için tasavvufun tarihsel bagajından tevarüs edilen handikaplar olsa da sufi yöntemi karakterize eden ana cümleleri ve kavramsal örüntüyü çıkarmak imkansız değildir. Buna göre suflerinin -İslam öncesi dönem dahil edilecekse mistiklerin- başından beri terennüm ettikleri melodi "Fenâ Doktrinine" tekabül etmektedir, denebilir. İslam mistiklerinin/suflerinin yöntem söz konusu olduğunda ana başarısı, fena doktrinini felsefî tecerrüd nosyonu ve gnostik geleneğin verilerini de içerecek şekilde İslam akaidi ile uyumlu bir çerçevede vaz' etmeleridir.

2025 senesinde Nisan-Mayıs aylarında, İslam Düşüncesi Çalışma Grubundaki öğrencilerin katılımıyla 10 oturum şeklinde yürütülen, sufi yöntemin ana hatları ile muarızların itirazlarını, sufi geleneğin güçlü kalemlerinin müdafaalarını ve yukarıda özetle tasvir edilen üst iddiayı bütün yönleri ile tartışan seminerde takip edilen ana başlıklar şu şekildedir: "Tasavvuf-Misticizm İrtibatı", "Marifetullahı Ulaştırması Bakımından Yöntemler", "Nazar/İstidlâl ile Mükâşefe/Riyazet Yönteminin Mukayesesi", "Tasavvuf ve Felsefî Tecerrüd Nosyonu", "Tasavvufta Nefsin Mertebeleri", "Fena Doktrini", "Vahdet-i Vücûd", "Tasavvuf ve Dinî İlimlerin İrtibatı", "Tasavvufî Ontoloji: Sudur Teorisinin Tasavvufi Alımlanışı".

OSMANLI SON YÜZYILINDA HUKUKİ DÖNÜŞÜM: MECELLE

Çalışma Grubu	Fıkıh
Hoca	Prof. Dr. Murteza Bedir (İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi, İslam Hukuku), Prof. Dr. Sami Erdem (Marmara Üniversitesi, İslam Hukuku), Doç. Dr. Hamdi Çilingir (Sakarya Üniversitesi, İslam Hukuku)

Osmanlı son yüzyılından günümüze kadar uzanan fikhî / hukukî dönüşüm ve değişimi anlama noktasında temel kazandırmayı hedefleyen bu seminer, İSM İhtisas Kademesi Fıkıh Çalışma Grubunun ilk alan semineri olarak 2024-2025 güz döneminde üç farklı hocayla yürütüldü.

İslam hukuku ve Osmanlı hukuk sisteminin temel kavramları ile Mecelle'nin ele alındığı seminerde öncelikle, fıkıhın mahiyeti incelenerek İslam hukukunun kaynağı, yapısı ve toplumsal hayattaki rolü tartışıldı. Ardından, içtihadın mahiyeti ve içtihat kapısı meselesi değerlendirildi, mezheplerin doğuşu ve ekol sistematigi üzerinde duruldu. Seminerin ilerleyen bölümlerinde, siyaset-i şeriyeye kavramı bağlamında İslam hukukunun devlet yönetimiyle ilişkisi ele alındı, şer'î ve örfî hukuk arasındaki farklar tartışıldı. Osmanlı hukuk sisteminin gelişimi bağlamında kanun ve kanunnamelerin önemi incelendi, fetva ve müftâ bih kavramları açıklandı. Son olarak, Osmanlı'da hukuk reformları çerçevesinde Sened-i İttifak, Tanzimat ve Mecelle değerlendirilerek, bu reformların Osmanlı hukuk sistemine etkileri analiz edildi.

Ekim 2024 - Ocak 2025 tarihleri arasında 20 oturum şeklinde, Fıkıh Çalışma Grubundaki altı öğrencinin katılımıyla yürütülen alan semineri kapsamında takip edilen temel konular şu şekildedir: "Fıkıhın Mahiyeti", "İçtihadın Mahiyeti", "İçtihat Kapısı Meselesi", "Mezhebin Mahiyeti, Ekol Sistematigi", "Siyaset-i Şeriyeye", "Şer'î Hukuk-Örfî Hukuk", "Kanun-Kanunname", "Fetva, Müftâ Bih", "Sened-İ İttifak", "Tanzimat", "Mecelle".

TANZİMAT SONRASI HUKUKÎ DÖNÜŞÜM: KURUMLAR VE KANUNLAR

Çalışma Grubu

Fıkıh

Hoca

Dr. Öğr. Üyesi Ali Adem Yörük (İstanbul Üniversitesi, Hukuk Tarihi)

Osmanlı son yüzyılından günümüze kadar uzanan fikhî / hukukî dönüşüm ve değişimi anlama noktasında Tanzimat dönemi ve sonrasına odaklanan bu seminer, Fıkıh Çalışma Grubunun ikinci alan semineri olarak 2024-2025 bahar döneminde Ali Adem Yörük ile yürütüldü.

Tanzimat döneminin bariz vasfı, “yeni” bir hukuk düzeninin teşekkül etmiş olmasıdır. “Osmanlı hukuku”nun önceki dönem(ler)inden kaynaklar, yöntem, felsefe, üslup... açılarından farklılaşan bu kesitini; devam eden ve değişen unsurlara, kırılmalara, paradokslara, kurumlara ve insan unsuruna tekrar dikkatle bakarak mütalaa etmek, günümüze uzanan çizgiyi anlamlandırmak ve önceki dönemlere dair hukuk ve tarih anlayışımızı elekten geçirmek isteyenler için elzem görünmektedir. Medeni kanun ve anayasa tartışmalarını merkeze alan seminerde; kanunlaştırma, mahkeme teşkilatı, değişen hukuk anlayışı, hukuk dallarının gelişimi, reform fikri, hukuk eğitimi, yeni hukukçu tipi gibi meselelere temas edilerek bu yeni hukuk düzeninin kuruluş mantığı, işleyişi ve problemleri ana hatlarıyla ele alındı. Şubat 2025 - Mayıs 2025 tarihleri arasında 20 oturum şeklinde, Fıkıh Çalışma Grubundaki altı öğrencinin katılımıyla yürütülen alan semineri kapsamında takip edilen temel konular şu şekildedir: “Kanunlaştırma”, “Medeni Kanun”, “Hukuk Devrimi”, “Milli Hukuk Arayışları”, “Hukuk Mektepleşmesi”, “Hukuk Branşlarının Oluşumu”, “Hukuk Yayıncılığı”, “Yeni Hukukçu Tipleri”, “Mecelle”, “Şeriat-Milliyetçilik”, “Yeni Siyasi Rejim Arayışları”, “Anayasal Metinler”, “Erken Tanzimat Dönemi Hukuk Gündemi”, “Osmanlı Anayasacılığı”, “II. Meşrutiyet Dönemi Anayasa Tartışmaları”.

TEFSİR ÇALIŞMA GRUBU - TEFSİRDE YÖNTEM MESELESİ

Tefsir alanındaki lisansüstü araştırmacılara yönelik olarak 2025 senesi Mayıs ayında düzenlenen 2 oturumluk Tefsirde Yöntem Meselesi seminerinde sırasıyla geleneksel dönem ve çağdaş dönem ele alındı. İSM İhtisas Programı Tefsir Çalışma Grubunun ön hazırlığı olma mahiyeti de taşıyan program prensip itibariyle Atik Valide Medresesinde yüz yüze yürütülmekle birlikte yoğun talep üzerine çevrimiçi katılıma da açıldı ve 41 lisansüstü araştırmacı tarafından takip edildi. Katılımcılar açısından oldukça faydalı olduğu değerlendirilen programın / benzerlerinin devamı yönünde temenniler dile getirildi. Seminerde takip edilen temel sorular şu şekildedir.

- * Tefsir ilminin kendine özgü bir usulü var mıdır?
- * Tefsirin diğer ilimlerle ilişkisi nedir?
- * Kur'an ilimleri tefsir ilmi için ne anlam ifade eder?
- * Geleneksel tefsirde hangi yöntemler nasıl kullanılmıştır?
- * Tefsirde çağdaş dönemde yaşanan kırılma nasıl anlaşılmalıdır?
- * Çağdaş dönemdeki yöntem arayışları nasıl tasnif ve tahlil edilebilir?
- * Geleneksel yöntemlerin imkan ve sınırlılıkları nelerdir?
- * Geleneksel yöntemlerle çağdaş yöntemler terkip edilebilir mi?

* Hermenötik gibi Batı menşeli akımlar tefsir için ne vaat eder?

İNSAN VE TOPLUM BİLİMLERİ ÇALIŞMA GRUBU - ARAMA TOPLANTISI

İSM İhtisas Programı bünyesindeki beş farklı çalışma grubundan birisi olan, başkanlığı Prof. Dr. Recep Şentürk, yürütücülüğü ise Prof. Dr. Nurullah Ardıç tarafından deruhte edilen "İnsan ve Toplum Bilimleri (Ümraniyyat) Çalışma Grubu" Sosyal Bilimler, Tarih, Eğitim Bilimleri ve Edebiyat alanlarına odaklanan Çalışma Grubu İhtisas Programı'na katılan öğrencilerin almakla yükümlü olduğu Ortak Seminerler müfredatına "Modernite," "Mukayeseli Teori ve Metot," "Mukayeseli Etik" ve "Modern İslam Tarihi" gibi derslerle katkıda bulunmakta olup ayrıca İnsan ve Toplum Bilimleri öğrencilerine çeşitli "Alan Seminerleri" ve belli konularda ileri araştırma imkanları sunmayı hedeflemektedir. Çalışma Grubu ilerleyen dönemde lisansüstü seviyede yeni öğrencileri bünyesine kabul etmeyi planlamakta olup düzenleyeceği eğitim ve araştırma faaliyetleri bu öğrencileri müstakbel akademisyenler olarak yetiştirmeye yönelik olacaktır.

İnsan ve Toplum Bilimleri Çalışma Grubu kapsamındaki eğitim ve araştırma faaliyetlerinin -İSM İhtisas Programının amaç ve hedefleri doğrultusunda- iyileştirilmesine matuf uzman görüş ve tekliflerinin alınması gayesiyle saygın akademisyenlerle birlikte aşağıda verilen sorular çerçevesinde bir arama toplantısı düzenlenmiştir:

- İSM İhtisas Programı'nın amaç ve hedefleri dikkate alındığında, İnsan ve Toplum Bilimleri bünyesinde verilmesi gereken ileri düzeydeki "Alan Seminerleri" neler olmalıdır? (Mümkünse en az 3 adet seminer konusu belirtiniz.)

- Günümüzde İslam Dünyası'nın ihtiyaçları dikkate alındığında Sosyal Bilimler, Tarih, Eğitim Bilimleri ve Edebiyat alanlarında (veya kendi uzmanlık alanınızda) ilmî olarak ileri düzeyde çalışılması elzem konular (en az 3 adet) nelerdir? Diğer bir ifadeyle, İnsan ve Toplum Bilimleri bünyesinde burslu kabul edilecek öğrencilerin hangi spesifik alan veya konularda araştırma yapmak üzere yönlendirilmesi faydalı olacaktır? (Yüksek Lisans ve Doktora tezleri veya bağımsız araştırma.)
- Genel olarak İSM İhtisas Programı'nın yapısı (çalışma grupları, verilen seminerler, programın süresi, kabul şartları vs.) ile amaç ve hedeflerinin iyileştirilmesi gereken yönleri var mıdır? Varsa nelerdir?

16 Mayıs 2025 tarihinde Atik Valide Daru'l-Hadis'inde gerçekleştirilen arama toplantısına farklı kurumlardan 14 isim (Prof. Dr. Recep Şentürk , Prof. Dr. Nurullah Ardiç, Prof. Dr. Tuncay Başoğlu, Dr. Öğr. Üyesi Kasım Kopuz, Prof. Dr. Hasan Korkut, Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Akif Kayapınar, Prof. Dr. Ali Osman Kuşakçı, Prof. Dr. Ali Ayten, Dr. Öğr. Üyesi Abdullah Enes Tüzgen, Dr. Öğr. Üyesi Ömer Koçyiğit, Prof. Dr. Abdurrahman Atçıl, Dr. Ali Osman Çakmak, Dr. Mahmut Salih Eser ve Yunus Öztürk) katılmıştır. Katılımcı hocalardan yukarıda verilen temel sorularla ilgili olanlar başta olmak üzere değerli görüş ve önerileri sözlü ve/ya yazılı olarak alınmış, verimli müzakereler gerçekleştirilmiş, benzer organizasyonların faydasına binaen önümüzdeki dönemlerde de düzenlenmesi temennileriyle toplantı tamamlanmıştır.

HİDAYE OKUMALARI (13. YIL)

Saha	Fıkıh
Hoca	Mehmet Savaş (İstanbul Haseki Dini Yüksek İhtisas Merkezi, Fıkıh)

İslami ilimler üzerine ihtisas düzeyinde çalışmalar yapacak olan araştırmacıların klasik/kadim/muteber metinler hakkında vukûfiyet kesbetmeleri gerektiği açıktır. Öte yandan İslami ilimler sahasındaki muteber metinler ise gerek seviye gerek telif gerekse tedris cihetlerinden bir olmayıp zamanla farklılaşmış ve sözgelimi vecîz (özlü), vasîf (orta seviye) ve basit (geniş kapsamlı) tabir edilen eserler vücuda gelmiştir.

Üniversite lisans sürecinde ve İSM Temel Eğitim Kademesinde İslami ilimler sahasında bazı kaynak eserler okunmaktaysa da hem zaman kısıtı hem de seviye itibarıyla bunlar daha ziyade giriş mahiyetindeki metinler olup ileri okuma ve tartışmaların anahtarı mahiyetindedir. Nitekim İSM'nin kurulduğu ilk yıllardan itibaren lisansüstü araştırmacıların bu ihtiyacına yönelik programlar düzenlenmiştir.

İSM İhtisas Çalışmaları kapsamında düzenlenen ve ihtisas düzeyinde ileri metinlerin sahanın uzmanı hocalar nezaretinde okunması ve müzakere edilmesi usulüyle yürütülen İleri Metin Okumaları, metinlerin nasıl anlaşılıp günümüz akademi diline aktarılacağı hususlarında fayda sağlamanın yanı sıra, katılımcılara ileri metinleri okutma hususunda pedagojik formasyon da kazandırmaktadır.

Bu gayelere matuf olarak daha önceki yıllarda Merğînânî'nin *el-Hidâye'si*, Fahreddin Râzî'nin *el-Muhassal'ı*, Beyzâvî'nin *Tavâliu'l-envâr'ı*, Molla Câmî'nin *el-Fevâidü'z-Ziyâiyye'si* ve Kazvî'nin *Telhisü'l-Miftâh'ı* takip edilmiş, bunların yanında eş-Şemsîyye merkezli Klasik Mantık Okumaları ve Râzî'nin *el-Mebâhisü'l-Meşrikiyye'si* ile Tûsî'nin *Tecridü'l-Kelâm* ve şerhleri merkezli Umûr-i Âmme Okumaları gerçekleştirilmiştir. 2023-2024 Bahar dönemi ile 2024-2025 Güz ve Bahar dönemlerinde ise daha önceki senelerde başlayan Hidâye Okumalarına haftalık periyotla devam edilmiştir. İlk başladığı 2012 Eylül ayından beri istikrarlı olarak devam eden Hidâye Okuma Grubunda, İmam Merğînânî tarafından telif edilen, Hanefî mezhebinin en temel kaynaklarından addolunan ve asırlarca Osmanlı medreselerinde ihtisas kitabı olarak tedris edilen *el-Hidâye* isimli eser okunmaktadır. Türkiye'nin önde gelen fıkıh âlimlerinden olan ve yaklaşık kırk yıldır bu eseri Diyanet İşleri Başkanlığı İstanbul Haseki Eğitim Merkezi başta olmak üzere birçok halkada okutmuş olan Mehmet Savaş Hoca ile yürütülen Hidâye Okumaları'nın temel amacı, ihtisas düzeyindeki fıkıh öğrencileriyle Hanefî fıkıh geleneğine ait ileri bir metnin ayrıntılı bir şekilde hazmedilerek okumasını gerçekleştirmektir.

2024-2025 senesinde okuma grubuna İSM mezunlarından ve İSM dışından ihtisas düzeyinde 79 araştırmacı katılmış ve katılımcıların ekseriyetini İslam hukuku alanında lisansüstü çalışmalar gerçekleştiren öğretim üyeleri ve öğrenciler teşkil etmiştir. Sekreterliğini Muhammed Eren Karadağ'ın yürüttüğü okuma grubu haftada bir gün olmak üzere Perşembe günleri, 10:00-13:00 arasında iki oturum halinde online olarak gerçekleştirildi. Okuma grubunda 2023-2024 Bahar dönemi ile 2024-2025 Güz ve Bahar dönemlerinde Namaz, Zekat, Siyer, Şirket, Vakıf kitapları tamamlanmış olup halihazırda Oruç ve Buyû kitaplarına devam edilmektedir. Ayrıca her hafta okumalar tamamlandıktan sonra soru-cevap usulüyle günümüzde ortaya çıkan yeni meselelere ve hükümlerine değinilmektedir.

ÇAĞDAŞ KELAM - FELSEFE OKUMALARI (4. YIL)

Saha

İslam Düşüncesi

Hoca

Dr. Öğr. Üyesi Güvenç Şensoy (Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Kalam)

Akademi çatısı altında ortaya konan tez, kitap ve makale çalışmaları, akademik birikimin açığa çıktığı ve ilmî muhite mâl olduğu vasıtalarıdır. Bu vasıtalarla araştırmacılar şahsi birikimlerini müşahhas hale getirmekte, ayrıca akademide şimdiye dek ortaya konan müktesebatin üzerine eklenmektedir. Bu bakımdan akademi çatısı altında üretilen tez, kitap ve makalelerin takibi, bizatihi akademinin takibi anlamına gelmekte ve güncel birikime eklenmenin en temel şartını oluşturmaktadır. İSM İhtisas Çalışmaları, bu düşünceden hareket ederek muhtelif alanlarda oluşturduğu okuma gruplarıyla ilahiyat akademisinde üretilen güncel birikimin takip ve tahlilinin ve ayrıca yine akademik yayınlar aracılığıyla bu birikimin menfi/müspet tenkidinin sağlanmasını hedeflemektedir.

İlmi birikimin, doğru ve müspet yönlerin açığa çıkarılması ve hatalı ve menfi yönlerin tadil ve tashih edilerek tenkit edilmesiyle geleceği kabulünden hareket ederek okuma grupları ilgili metinleri okumakla yetinmemekte, gerçekleştirilen oturumlarda ortaya konan değerlendirmelerden istifadeyle kaleme alınan değerlendirme yazılarıyla güncel birikimin değerlendirmesini de yapmaktadır. Bu doğrultuda, okuma gruplarının katılımcıları kitap formatındaki metinler hakkında değerlendirme yazıları kaleme almakta ve yazılar uygun görülen hakemli dergilere gönderilmektedir. Çağdaş Alan Okumaları Serisi bünyesinde yürütülen ve Ekim 2024 itibarıyla tamamlanan okuma grupları şunlardır: Çağdaş Kelam-Felsefe Okumaları (4 Yıl), Çağdaş İslam Tarihi ve Medeniyeti Okumaları (2 Yıl), Çağdaş Fıkıh Okumaları (2. Yıl)

Çağdaş Kelâm-Felsefe Okumaları kapsamında Mart-Ekim 2024 tarihleri arasında müzakere edilen çalışmalar ise şu şekildedir:

1. Oturum:

- Alnoor Dhanani, Kelamın Fizik Kuramı, İstanbul: Klasik Yayınları, 2021.

2. Oturum:

- Ekrem Demirli, İslam Metafiziğinde Tanrı ve İnsan, İstanbul: Alfa Yayınları, 2017.

3. Oturum:

- Nedim Aydın, Sadruşşeria'da Mahiyet ve Tümel, (İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2024).

4. Oturum:

- Cihan Özaykan, İbn Teymiyye'de Tümel Sorunu, (İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2024).

5. Oturum:

- Furkan Demir, Berahime'nin Nübüvvetin İmkanına Yönelik Eleştirileri ve Bakıllanı'nın Cevapları, (İstanbul: İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2024).

6. Oturum:

- Ahmet Tark Aksan, İbn Sina'nın Zihni Varlık ve Tümelik Anlayışına Fahreddin Razi'nin Eleştirileri, (İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2024).

İSLAM DÜŞÜNCESİ TERCÜME VE NEŞİR ÇALIŞMALARI (8.YIL)

Saha

İslam Düşüncesi

Hoca

Dr. Öğr. Üyesi Güvenç Şensoy (Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Kelam)

İSM Eğitim kademesinde tahsil edilen Akide, Kelam ve Şerhu'l-Akaid alt yapısı sonrasında İslam Düşünce geleneğindeki kadim eserlerin ihtisas seviyesinde daha hususi gruplarla okunması, tartışılması ve tahlil edilmesi adeta vazgeçilmez bir hal almaktadır. Sonrasında ise ihtiyaca göre tahkik, tercüme ve telif çalışmalarına konu edilmesi hedeflenmektedir. Bu gayeye matuf olarak İSM mezun ve mensuplarının kendi teklif, teşkil ve icra ettikleri proje ve çalışma gruplarının çıktısı olarak ele alınan yazmaların tahkiki, ihtiyaç görülen eserlerin Türkçe'ye tercümesi ve çalışma grubu katılımcılarının katkısı ile, kitap ve makale telifi amaçlanmaktadır. 2017 yılının Mart ayında başlayan çalışmalar halihazırda devam etmektedir. Bu tarihten itibaren neşredilen çalışmalar aşağıdaki gibidir:

Klasik ve Çağdaş Metinler Seçkisi

Genel olarak Sünni Kelam ekollerinin klasiklerinin Türkçe'ye kazandırılması amacıyla Recep Alpyağılı editörlüğünde İz Yayıncılık Klasik ve Çağdaş Metinler Seçkisi serisinin bir parçası olarak yürütülen proje kapsamında 2017-2018 döneminde Mâtürîdî Gelen-eki, 2018-2020 döneminde ise Eş'arî Gelen-eki üzerine yoğunlaşarak Arapça ve İngilizce yazılmış 18 makale ve kitap bölümünün Türkçe'ye kazandırılmasına katkı vermek amaçlanmıştır. İhtiyaca göre haftalık ya da 15 günlük periyotlarla devam eden proje tamamlanmış ve söz konusu tercümelemler aşağıdaki kitaplar içerisinde yayınlanmıştır:

- Din Felsefesi Açısından Mâtürîdî Gelen-Eki: Klasik ve Çağdaş Metinler Seçkisi-3, İz Yayıncılık, İstanbul: 2017.
- Din Felsefesi Açısından Eş'arî Gelen-Eki Klasik ve Çağdaş Metinler Seçkisi-5, İz Yayıncılık, İstanbul: 2020.

İbn Miskeveyh'in el-Fevzü'l-Asğar Adlı Eseri

İbn Miskeveyh'in metafiziğe dair en sistematik eseri olan bu eserde, Allah'ın varlığı ve ispatı, nefis ve halleri ve son olarak da nübüvvet meselesi ele alınmaktadır. İngilizce ve Fransızca dillerine tercümesi bulunan eserin Türkçe'ye tercümesi çalışma grubumuz tarafından tamamlanmış ve Endülü Kitap tarafından basılmıştır.

- Tanrı, Nefis ve Nübüvvet: *el-Fevzü'l-Asğar*, İbn Miskeveyh, (ed. Güvenç Şensoy, çev. Emrah Alağaç, Mehmet Zahit Sezer), Endülü Kitap, İstanbul: 2020.

Zebidî'nin İthâfû's-sâdeti'l-müttakîn bi-şerhi esrârî İhyâ'ü'lü'mî'd-dîn Adlı Eserinin Mukaddimesi

Muhammed Murteza Zebidi tarafından on bir yıllık sürede tamamlanan İhya Şerhi'nin Mukaddimesi Ehl-i Sünnet'in kelamî açıdan iki kurucu unsuru olan Mâtürîdî ve Eş'arî geleneklerine dair bilgiler, mukayeseler ve önemli tespitler içermektedir. Tercümesi tamamlanan eser 2021 yılında Endülü Kitap tarafından basılmıştır.

- *Kavâidu'l-Akâid-Mukaddimetü'z-Zebidî*, Gazzâlî-Zebidî, (ed. Güvenç Şensoy, çev. Ahmet Emin Akyüz, Nedim Aydın), En-

dülüs Kitap, İstanbul: 2021.

İzmirli İsmail Hakkı'nın "İslam Alimleri ve Mütefekirleri" Makale Dizisi

İzmirli'nin Ceride-yi İlmiye'deki makale dizisinde yer alan "Gazzâlî" bölümü çalışma grubumuz üyeleri Nedim Aydın ve Muhammet Çınar tarafından latinize edilmiştir. İzmirli söz konusu bölümde Gazzâlî'nin hayatını, geçirdiği süreçleri ve ilmi birikimini aktarmaktadır. Özellikle Gazzâlî'ye kadar gelen süreci değerlendirmeleri ve Gazzâlî-felsefe ve Gazzâlî-tasavvuf ilişkisine dair tahlilleri dikkate değerdir. Eser Ağustos 2022'de Endülüs Kitap tarafından yayımlanmıştır.

• Alim ve Mütefekkir İmam Gazzâlî, İsmail Hakkı İzmirli (ed. Güvenç Şensoy, haz. Muhammed Çınar, Nedim Aydın), Endülüs Kitap, İstanbul: 2022

Ömer Nasuhi Bilmen'in (ö. 1971) "Muvazzah İlm-i Kelâm Dersleri" Adlı Eseri

Ömer Nasuhi Bilmen'in (ö. 1971) kelama dair birçok konuyu ihtiva eden "*Muvazzah İlm-i Kelâm Dersleri*" adlı eseri çalışma grubumuzun üyeleri Muhammet Çınar, Ahmet Faruk Ok ve M. Fatih Durmaz tarafından latinize edilmektedir. Toplam altı bölüm ve sonuç kısmından oluşan eserin birinci bölümü ilâhiyyât bahislerine ikinci bölümü Nübüvvet konularına, üçüncü ve dördüncü bölümleri ilâhî kitaplara ve meleklerle iman konusuna ayrılmıştır. Beşinci bölüm kazâ ve kader meselelerini, altıncı bölüm ise materyalistlerin ruh telakkisinin eleştirisini içermektedir. Sonuç kısmında müellif yer, gökler, sabit yıldızlar, gezegenler, gök gürlemesi, şimşek vb. tabiat olayları hakkında kısa açıklamalar yapmış, dini verilerle ilmi gerçeklerin birbiriyle uyumlu olması gerektiğini vurgulamıştır. Latinize yapılırken takip edilen metinde ekleme ve çıkarma yapılmakta yalnızca kapalı kelimelere ilişkin parantez içi açıklamalar sunulmakta ve ayetlerin numarası dipnotta belirtilmektedir. Burada amaç Osmanlıca metnin orijinal haliyle Türkçeye aktarılmasıdır. Editörlüğü Dr. Güvenç Şensoy tarafından yürütülen çalışma 2024 yılında Ravza Yayınları tarafından basılmıştır.

• *Muvazzah İlm-i Kelâm Dersleri*, Ömer Nasuhi Bilmen, (ed. Güvenç Şensoy, haz. Muhammed Çınar, Ahmet Faruk Ok, Muhammed Fatih Durmaz), Ravza Yayınları, İstanbul: 2024.

• Ayman Shihadeh Makaleleri Tercümesi

Akademik çalışmalarına İngiltere'nin SOAS Üniversitesi'nde devam eden Ayman Shihadeh genel olarak sistematik teoloji tarihi, İbn Sînâ felsefi geleneği ve modern öncesi İslam dünyasında felsefe ve dini düşünce arasındaki etkileşim konularında araştırma yapmaktadır. Shihadeh'nin söz konusu makaleleri çalışma grubu üyeleri Emrah Alağaç, Mehmet Zahit Sezer, Nedim Aydın, Muhammet Çınar, Furkan Demir ve Ahmet Emin Akyüz, söz konusu makalelerini edit kitap yapmak üzere tercüme edilmiştir. Editörlüğü Dr. Güvenç Şensoy tarafından yürütülmekte olan kitap çalışması yayın aşamasındadır.

İSM ASİSTANLIĞI

2019-2020 dönemi itibariyle yeni bir düzenlemeyle uygulamaya konulan ve ihtisas çalışmalarına yeni ve güçlü bir soluk getiren İSM Asistanlığı, İSM mezunu olup da bir süre daha gerek akademik gerekse idari bilgi ve tecrübe kazanmak isteyen İSM mezunu lisansüstü öğrencilere hitap etmektedir. İSM mezunları arasından akademik yetkinlik ve hizmet liyakati esaslarıyla İSM Bilim Kurulu tarafından seçilen asistanların temel sorumlulukları “İSM İdaresi tarafından tevdi edilen idari veya akademik vazifeleri yerine getirmek, İhtisas Çalışmalarına akademik ve idari katkı sunmak, Temel Eğitim Kademesinde danışmanlık, müzakerecilik, abilik gibi muhtelif görevler üstlenerek katkı sunmak” şeklinde belirlenmiştir. İSM Asistanlığına 2019 senesinde iki, 2020 senesinde altı, 2022 senesinde ise iki lisansüstü öğrenci kabul edilmiştir. Kendi akademik çalışmalarının ve lisansüstü eğitimlerinin yanı sıra İSM bünyesinde gerek akademik ve gerekse idari sahalarda aktif görev alarak tecrübe kazanan İSM asistanlarının güçlü iş birliği ve sağlıklı görev dağılımı prensipleri ile yürüttükleri bazı vazifeler şu şekildedir:

- İhtisas Faaliyetleri Koordinatörlük ve Sekreterlikleri
- İhtisas Kütüphane ve Çalışma Merkezi Sorumlulukları
- İSM Temel Eğitim Kademesi Hocalıkları
- İSM Temel Eğitim Kademesi Eğitim ve Danışmanlık Komisyon Üyelikleri
- İSM Temel Eğitim Kademesi Sınıf Danışmanlıkları
- İSM Bilgi İşlem (Altyapı, Web, Sosyal Medya) Sorumluluğu
- Lise Programı Koordinatörlüğü ve Seminer Hocalıkları

İSM İhtisas Kütüphanesi ve Çalışma Merkezi

İSM mezunları öncelikli olmak üzere İslami İlimler ve Sosyal Bilimler sahalarındaki lisansüstü araştırmacıların kütüphane standartlarında, teknik altyapısı halledilmiş bir ortamda çalışma yapmalarına imkân sağlamak amacıyla Yeni Valide Eğitim ve İhtisas Binası'nın bir katı İhtisas Kütüphanesi ve Çalışma Merkezi olarak tanzim ve tefriş edilerek normal şartlarda 30 kişiye aynı anda hizmet edecek hale getirilmiştir. Öte yandan 2019-2020 döneminde başlayan kapsamlı kütüphane kurmaya yönelik çalışmalar sonraki senelerde de artarak devam etmiş ve bu hususta hatırı sayılır bir ilerleme kaydedilmiştir. Satın alınan yanı sıra mezunlarımızdan ve hayırseverlerden bağış yoluyla kitap sayısı günden güne artmakta olup tasnif, kayıt ve kataloglama süreci devam etmektedir. Hâlihazırda İslami ilimler, sosyal bilimler ve müracaat eserleri ağırlıklı olan kütüphanemizde farklı dillerde 10.000 kadar eser bulunmaktadır.

Öte yandan Ocak 2025 itibarıyla Yeni Valide Eğitim ve İhtisas Binası kapatıldığı için İSM İhtisas Kütüphanesi ve Çalışma Merkezi de Atik Valide Külliyesi Daru'l-Hadis'inde yer alan yeni yerine taşınmıştır. Daru'l-Hadis'in genel olarak tadilat ve tefrişatının tamamlanması ile kütüphane ve çalışma merkezi de aktif bir şekilde hizmet vermeye devam edecektir.

İsmbulten

İHTİSAS

2024-2025

KURUMSAL İŞBİRLİKLERİ VE ULUSLARARASI PROGRAMLAR

 Tayseer
Seminary

MIDAD

مشروع التبراس العلمي

MADARIK

FATİH
SULTAN
MEHMET
VAKIF ÜNİVERSİTESİ

FATİH SULTAN MEHMET
VAKIF ÜNİVERSİTESİ
1933

جامعة
حمد بن خليفة
HAMAD BIN KHALIFA
UNIVERSITY
عضو في المؤسسة قطر
Member of Qatar Foundation

İlimler ve Sanatlar Merkezi kuruluşundan bu yana vizyon ve misyonu doğrultusunda farklı kurumlarla akademik işbirlikleri gerçekleştirmiş ve bu işbirlikleri neticesinde çeşitli programlar düzenlenmiştir. İSM İhtisas Çalışmaları kapsamında gerçekleştirilen belli başlı işbirlikleri ve yürütülen programlar özetle şu şekildedir:

1. İSM, Katar Hamad b. Halife Üniversitesi ve Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi birlikteliğiyle planlanıp Mayıs aylarında yürütülen Uluslararası Yaz Okulu (1 Yoğun Hafta)
2. İSM ve Kuveyt Nibras İlim Merkezi birlikteliğiyle planlanıp yürütülen Uluslararası Yaz Okulu (2 Yoğun Hafta)
3. İSM ve Amerika Tayseer Seminary birlikteliğiyle yürütülen One Umma Konuşmaları (3 Oturum)
4. İSM, Ürdün Medarik İlim Merkezi ve İstanbul Üniversitesi İslam Tetkikleri Enstitüsü birlikteliğinde yürütülecek olan Güncel Hadis Çalışmaları Grubu

İSM ve İSM İhtisas Çalışmaları kapsamındaki ulusal ve uluslararası işbirlikler ile ortak program ve projelerin önümüzdeki dönemlerde de gerek nice-lik gerekse nitelik açısından giderek öne çıkması ve somut ürünler ortaya koyması hedeflenmektedir.

TEORİ VE PRATİKTE HAK VE ÖDEVLERİN DENGELENMESİ SORUNU

Koordinatörler

Dr. M. Salih Eser, *İlimler ve Sanatlar Merkezi*

Doç. Dr. Mohamed el-Gammal, *Katar Hamad b. Khalifa University*

Abdussamet Koçak, *Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi*

Akademik sahalarda ulusal ve uluslararası işbirliği ve ortak çalışma yapmanın büyük önem arz ettiği dikkate alınarak İlimler ve Sanatlar Merkezi bünyesinde buna yönelik çalışmalar yapılmasına karar verilmiştir. Bu kapsamda 5-10 Mayıs 2023'te İlimler ve Sanatlar Merkezi (İSM), Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi (FMSVÜ) ve Katar Hamad b. Khalifa University (HBKU) işbirliğinde “استشراف المستقبل وتطبيقاته” (Future Anticipation and Its Applications) başlığıyla Arapça ve İngilizce olarak yürütülen bir lisansüstü yaz okulu düzenlenmiştir. Programın hüsnükabul görmesi ve olumlu değerlendirilmesi neticesinde bir sonraki sene ikincisinin düzenlenmesi uygun görülmüş, planlamalar ve hazırlıklar doğrultusunda 4-10 Mayıs 2024'te İstanbul'da “إشكالية التوازن بين الحقوق والواجبات في التنظير والتطبيق” (The Problem of Balancing Rights and Duties in Theory and Practice) başlığıyla uluslararası yaz okulu düzenlenmiştir. Katar ve Türkiye'den lisansüstü araştırmacıların katıldığı programda özellikle akademik koordinasyon İlimler ve Sanatlar Merkezi (İSM) tarafından sağlanırken oturumlar Atik Valide Medresesi ile FSMVÜ Üsküdar, Ayasofya ve Topkapı Yerleşkelerinde yürütülmüştür. Farklı kurum ve sahalardan pek çok kıymetli hocanın katkı sunduğu yaz okulu, ta-

Fatih Theoretore I Have Rights and Duties

Professor Alparstan AÇIKGENÇ
Yıldız Teknik University
Balancing Methodology in Philosophy

Professor Akel İsmail Kahera
Hamad Bin Khalifa University
The Quest for Balancing in Mosque Design at United States

Professor Tuncay Başoğlu
İstanbul Medeniyet University
أثر أصول الفقه في الحفاظ على التوازن في المجتمع المسلم
فترة المتقدمين نموذجاً

Professor Ashraf Dawaba
İstanbul Sabahattin Zaim University
İslam İktisadında Denge: Modeller ve Etkiler

Associate Professor Mohamed Gammal
Hamad Bin Khalifa University
التوازن الفقهي: معوقته وأثره

Associate Professor Ahmed Sanober
29 Mayıs University
التوازن في العلوم الإسلامية قبل عصر الحداثة وبعده: مكلة علم الحديث نموذجاً

Associate Professor Hamza el-Bekri
İstanbul University
التوازن في الأحكام العقلية وأثره في حل الشبهات المعاصرة

Professor İuba Erkoç Baydar
İbn Haldun University
Understanding Human Essence: Balancing Human Dignity in Theoretical and Practical Discourses

Assistant Professor Üyesi Ruba Kasmı
Fatih Sultan Mehmet Vahif University
العارة العثمانية في إسطنبول: خصائصها وتطورها حتى القرن التاسع عشر

Assistant Professor Mahmoud Masri
Fatih Sultan Mehmet Vahif University
الحقوق والواجبات في فقه العمار

Assistant Professor Heba Raouf Ezzat
İbn Haldun University
التوازن والتعقيد في العلوم الاجتماعية

Assistant Professor Abdullah Marouf Omar
29 Mayıs University
Filistin ve Kudus Olaylarında Dengeli Yaklaşım

Professor Saif Abdel Fattah
میران التوازن في مواجهة تحديات الأفة

Abdulhamid Türkmani
TDV/İSAM
أثر العلوم الآلية في الحفاظ على التوازن في التعلم

Abdulhamid Dehne
التوازن بين العناصر المعمارية في العارة الإسلامية

4-10 MAYIS 2024 | ÜSKÜDAR CAMPUS- TOPKAPI CAMPUS - VALİDE MADRASA

FATİH
SULTAN
MEHMET
VAKIF UNIVERSITY

ARABIC LANGUAGE STUDIES
& DEBATE CENTER

İSMAIL HALDUN
UNIVERSITY

جامعة
حمد بن خليفة
HAMAD BIN KHALIFA
UNIVERSITY

rihi ve kültürel gezilerle de takviye edilmiştir. Gerek hocalar gerekse katılımcılar açısından verimli ve memnuniyet verici olduğu değerlendirilen programın tekrarının yapılmasına yönelik temennilerle tamamlanmıştır.

ATİK VALİDE YAZ OKULU

Koordinatörler

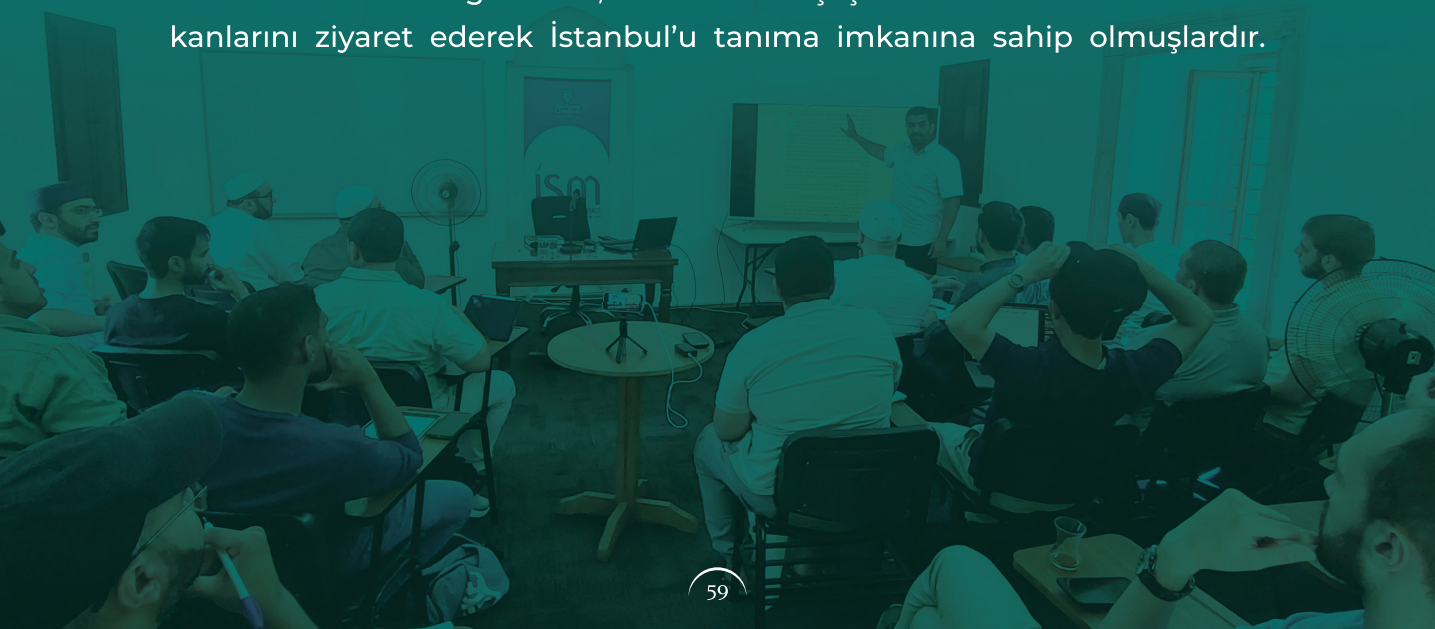
Dr. M. Salih Eser, *İlimler ve Sanatlar Merkezi*

Mübarek el-Mübarek, *Nibras İlim Merkezi*

İlimler ve Sanatlar Merkezi'nin uluslararası işbirliklerini güçlendirmeye yönelik planlaması kapsamında, 2023 yazında Kuveyt merkezli olarak faaliyet gösteren Nibras İlim Merkezi ile irtibat kurulmuş ve ihtisas düzeyinde ortak yaz okulu düzenlenmesi kararlaştırılmıştır. Nibras İlim Merkezi İslami ilimler, dil bilimleri ve akli ilimlerde köklü bir eğitim sunan, alanında uzman eğitimciler tarafından yönetilen kapsamlı bir eğitim girişimidir. Amacı, geleneksel İslami bilgi kaynaklarını modern eğitim yöntemleriyle birleştirerek geniş kitlelere ulaştırmaktır. Program, İslam ilimlerini öğrenmek isteyen her yaştan bireye yönelik kapsamlı, güvenilir ve nitelikli bir eğitim sunarak bilgiye açılan bir kapı olmayı hedeflemektedir. Kuveyt merkezli bu eğitim programı farklı ülkelerden katılımcıların başvurusuna açıktır. Güz ve bahar dönemlerinde faaliyetlerini hem yüz yüze hem de çevrimiçi (online) şekilde gerçekleştiren Nibras İlim Merkezi, yaz döneminde ise yüz yüze eğitime devam etmektedir. 2023-2024 senesinde yürütülen istişareler ve yapılan planlamalar doğrultusunda 14-27 Temmuz 2024 tarihleri arasında İlimler ve Sanatlar Merkezi (İSM) ve Nibras İlim Merkezi işbirliğiyle uluslararası yaz okulu

Gün	08.00-09.30	10.00-11.30	11.45-13.15
14.07.2024	Muhammed Zennun	Muhammed Zennun	Ahmad Snobar
15.07.2024	Bilal Bahr	Bilal Bahr	Ahmad Snobar
16.07.2024	Bilal Bahr	Tuncay Başoğlu	Muhammed Zennun
17.07.2024	Bilal Bahr	Muhammed Zennun	Hamza Bekri
18.07.2024	Bilal Bahr	Muhammed Zennun	Abdullah Ma'rûf
19.07.2024	Sosyal ve Kültürel Etkinlikler		
20.07.2024	Sosyal ve Kültürel Etkinlikler		
21.07.2024	Bilal Bahr	Üsame Nemr	Hamza Bekri
22.07.2024	Bilal Bahr	Üsame Nemr	Abdulhamid Türkmâni
23.07.2024	Bilal Bahr	Üsame Nemr	Abdulhamid Türkmâni
24.07.2024	Bilal Bahr	Üsame Nemr	İyâd Erbakan
25.07.2024	Bilal Bahr	Üsame Nemr	Emced Reşid

gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların çoğunun İYC Mahmut Bayram İlahiyat Yüksek Öğrenim Yurdunda misafir edildiği programda akademik oturumlar Atik Valide Medresesinde, diğer faaliyetler ise bahsi geçen yurt binasında yürütülmüştür. Katılımcıların referans ve başvuru usulüyle kabul edildiği programda hem Nibras öğrencileri hem de lisans ve lisansüstü seviyedeki Türkiye'den öğrenciler eğitim görmüştür. Nitelikli ve yoğun bir içeriğe sahip olan ve bütünüyle Arapça yürütülen program sırasında misafir öğrenciler, İstanbul'un çeşitli tarihi ve kültürel mekanlarını ziyaret ederek İstanbul'u tanıma imkanına sahip olmuşlardır.

YEKVÜCUT ÜMMET: KÜRESEL MÜSLÜMAN MÜZAKERELERİ

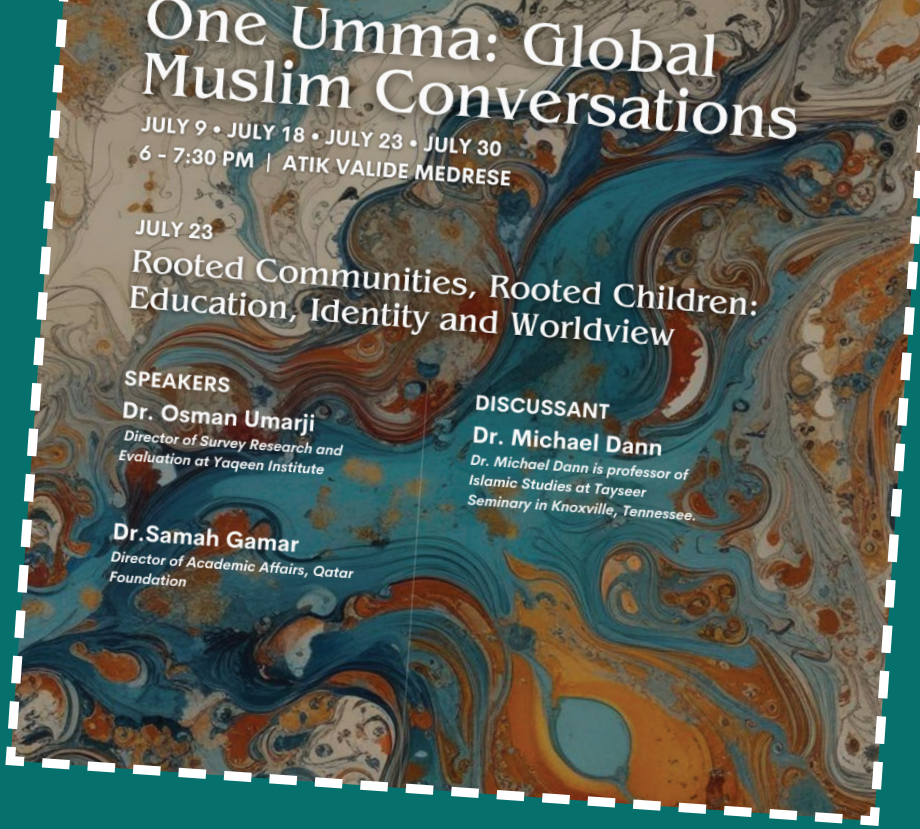
Koordinatörler

Dr. M. Salih Eser, *İlimler ve Sanatlar Merkezi*

Dr. Michael Dann, *Tayseer Seminary*

Doç. Dr. Ahmad Snobar, *Midad Institute*

İlimler ve Sanatlar Merkezi'nin uluslararası işbirliklerini geliştirme gayesi çerçevesinde Tayseer Seminary ve Midad Eğitim Merkezi ile yapılan istişareler neticesinde “her sene özellikle yaz aylarında İstanbul'a gelen ve İngilizce konuşan Müslümanları belirli konular etrafında yapılacak ilmi müzakerelerde bir araya getirmek” maksadıyla ortak programlar düzenlenmesi kararlaştırıldı. 2024 yazında “One Umma: Global Muslim Conversations” (Yekvücut Ümmet: Küresel Müslüman Müzakereleri) başlığını taşıyan seriye Atik Valide Medresesi ev sahipliği yaptı. Dr. Mahmut Salih Eser, Dr. Michael Dann, Doç. Dr. Ahmad Snobar'ın koordinatörlüğünde ilerleyen ve moderatörlüğü Dr. Michael Dann tarafından yürütülen seride eğitim, maneviyat, tarih ve siyaset başlıklarında 9-16-23 Temmuz 2024 tarihlerinde toplam üç oturum gerçekleştirildi. Yüzü aşkın katılımcının iştirak ettiği programda sırasıyla Chris Blauvelt tarafından “The Role of Virtual Activism in Shaping”, Dr. Sohail Hanif tarafından “The Blueprint of Islamic Civilization”, Dr. Osman Umarji ve Dr. Samah Gamar tarafından “Rooted Communities, Rooted Children: Education, Identity and Worldview” başlıklarında oturum düzenlendi. Önümüzdeki yaz dönemlerinde de devam

ettirilmesi hedeflenen serinin temel amacı, İstanbul'u ziyaret eden donanımlı bir grup akademisyen, düşünür ve aktivistin varlığından kamuoyunun yararlanmasını sağlamak ve bir dönüm noktasında bulunan ümmetin karşı karşıya olduğu en acil meselelerden bazılarını ele almaktır. Bu seri, ümmeti bir araya getiren unsurların onu bölen şeylerden daha büyük olduğu ve küresel bir ümmet olarak birbirimizin deneyimlerinden, fikirlerinden ve katkılarından faydalanabileceğimiz inancına dayanmaktadır.

ÇALIŞTAY

Hadis Çalışmaları

HADİS ÇALIŞMALARI ÇALIŞTAYI

Koordinatörler

Prof. Dr. Bekir Kuzudişli, *İstanbul Üniversitesi*

Doç. Dr. Ahmad Snobar, *29 Mayıs Üniversitesi*

Dr. M. Salih Eser, *İlimler ve Sanatlar Merkezi*

İlimler ve Sanatlar Merkezi uluslararası akademik işbirlikleri çerçevesinde, Ürdün'de faaliyet gösteren Medarik İlim Merkezi ile uzun yıllardan bu yana ortak programlar düzenlenmekte, yaz dönemlerinde Amman'a giden İSM öğrencileri gerek dil gerekse ilmi açıdan takviye mahiyetindeki seminerlere devam etmekteydi. Bu işbirliğinin ihtisas düzeyine taşınabilmesi maksadıyla 8 Ağustos 2024 tarihinde Atik Valide Medresesi'nde "Uluslararası Hadis Çalıştayları"nın ilk oturumu gerçekleştirildi. Türkiye'den ve yurtdışından ileri gelen ilim adamlarının iştirak ettiği oturumda hadis çalışmalarının güncel değeri, gelecek vizyonu ve ihtiyaç duyulan çalışma başlıkları konuşuldu, önümüzdeki senelerde ne tür programlar yapılabileceği müzakere edildi. Programa Prof. Dr. Bekir Kuzudişli, Dr. Mehmet Fatih Kaya, Doç. Dr. Hamza Elbekri, Dr. Öğr. Üyesi Ahmad Snobar, Dr. Micheal Dann, Dr. Muhammed Teysîr es-Sâfî, Dr. İsmâm İdo, Dr. Üsâme Gavcî ve Dr. Mahmut Salih Eser katılım sağladı. Müzakereler neticesinde önümüzdeki süreçte yapılacak programlarda İSM ve Medarik'in yanı sıra İstanbul Üniversitesi İslam Tetkikleri Enstitüsü ile de işbirliği yapılması planlandı.

الملتقى الحديثي الأول: اللقاء التشاوري

دراسات علو من الحديث

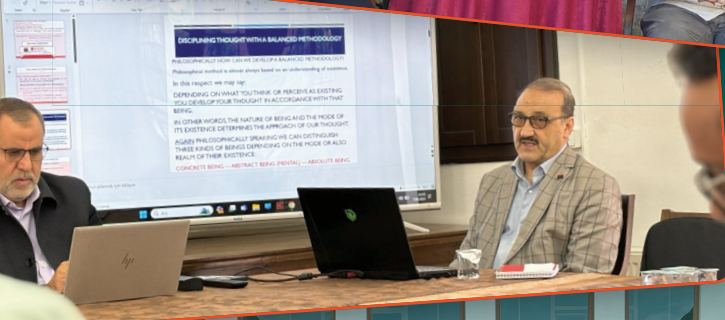
استشراف المستقبل

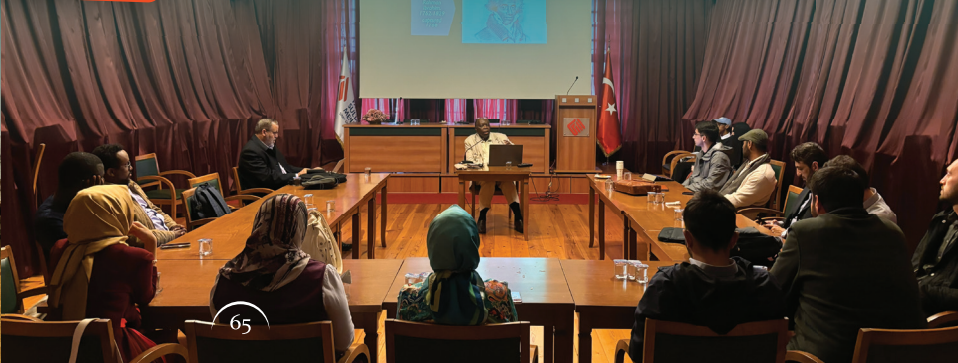
يوم الخميس: 1/8/2024
الساعة: 15:00 م

مدرسة عتيق والدة
أسكدار/إسطنبول

İLMİLER VE SANATLAR MERKEZİ
İsm
2007
مركز العلوم والفنون

مدارك
MADARIK
مركز الدراسات الحديثة

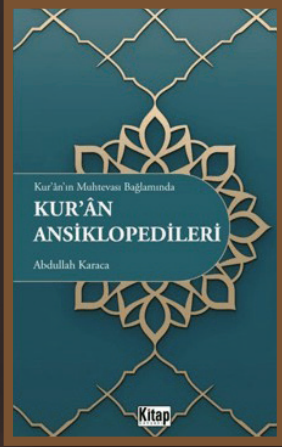

MEZUNLARIMIZDAN

A. YENİ KİTAPLAR (2023 - 2025)

Daha önceki senelerde olduğu gibi 2023 - 2025 senelerinde de İSM mezun ve mensuplarının akademik tarzda yeni kitap, makale, kitap bölümü, kitap değerlendirmesi vb. çalışmaları yayımlanmıştır. Eser sahibi bütün arkadaşları tebrik eder, çalışmalarının devamını Allah Teâlâ'dan niyaz ederiz. 2023 - 2025 senelerinde neşredilmiş olan bazı kitaplar aşağıdadır:

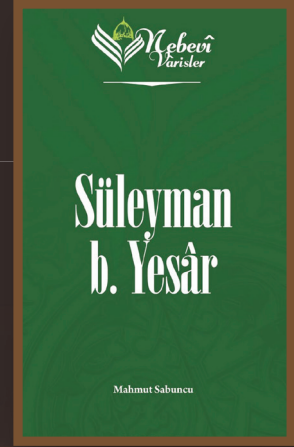
1. TELİF ESERLER

Abdullah Karaca,
Kur'an'ın Muhtevası
Bağlamında Kur'an
Ansiklopedileri, Ki-
tap Dünyası, 2023.

Oğuzhan Kundak,
İslam Arazi Huku-
kunun Oluşumu, On
İki Levha Yayıncılık,
2023.

Mahmut Sabuncu,
Nebevî Varisler Sü-
leyman b. Yesar, Si-
yer Akademi, 2023.

Batuhan Buğra Akartepe, Hisse Senedi Şer'i İzleme Sistemi: İslam Ekonomisi Açısından Bir Değerlendirme, İktisat Yayınları, 2024.

Abdüssamet Sarıkaya, Mu'tezile ve Bilgi: Ebü'l-Kasım el-Ka'bi'nin Bilgi Anlayışı, Dönem Yayıncılık, 2024.

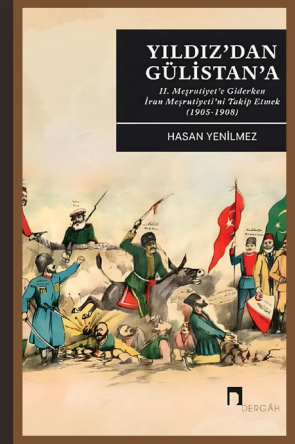
Abdullah Kuluç, Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıklarında Kullanılan Finansman Yöntemleri, On İki Levha Yayınları, 2024.

İsrail Şen, Şerhu'l-Mevakıf ve Haşiyeleri Bağlamında Nakli Delilin Kesinliği, İsam Yayınları, 2024.

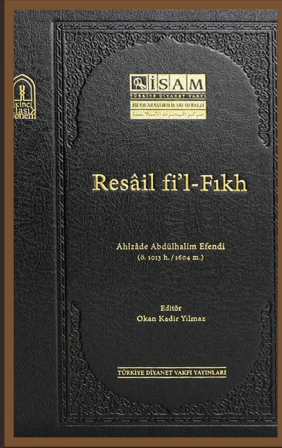

Oğuzhan Kundak, İslam Hukukunda Enflasyon Farkı, Astana Yayınları, 2025.

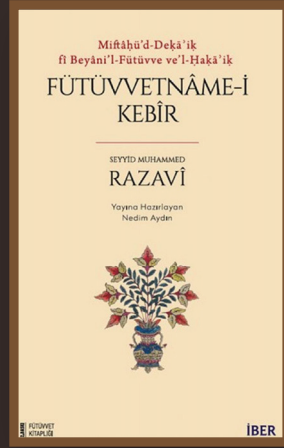

Hasan Yenilmez, Yıldız'dan Gülistan'a II. Meşrutiyet'e Giderken İran Meşrutiyeti'ni Takip Etmek (1905-1908), Dergah Yayınları, 2025.

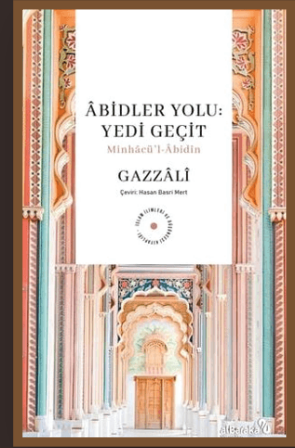
2. DİĞER ESERLER

Ahizade Abdülhalim Efendi, Resâil fi'l-Fıkh (el-Mesâilü'l-Fıkhıyye el-Müllekatata), thk. Şaban Kütük, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2023.

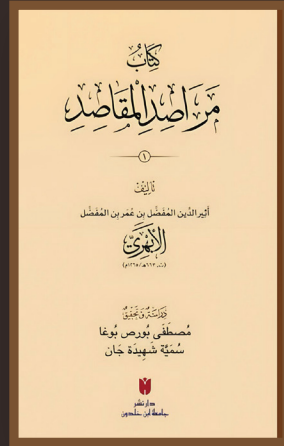
S. Muhammed Ali er-Razavî, Miftâhü'd-Dekâik fî Beyânî'l-Fütüvve ve'l-Hakâik / Fütüvvetname-i Kebîr, hzr. Nedim Aydın, İbn Haldun Üniversitesi Yayınları, 2024.

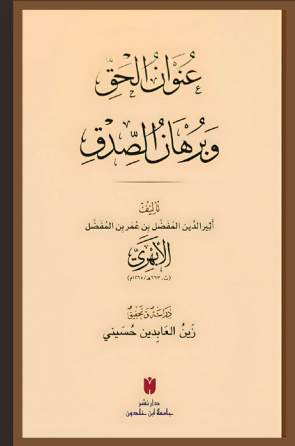
Gazzali, Âbidler Yolu: Yedi Geçit, trc. Hasan Basri Mert, Albarak Yayınları, 2024.

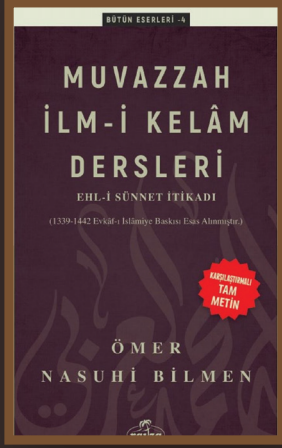
Esirüddin el-Ebherî, Tenzîlü'l-Efkâr fî Ta'dilü'l-Esrâr, thk. Mustafa Borsbuğa, İbn Haldun Üniversitesi Yayınları, 2024.

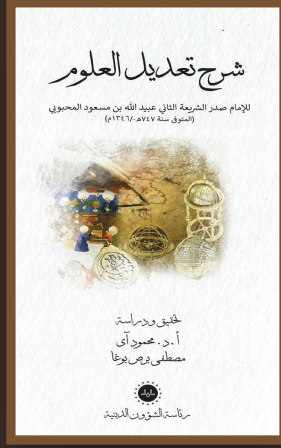
Esirüddin el-Ebherî, Kitâbu Merâsîdü'l-Makâsîd, thk. Mustafa Borsbuğa, İbn Haldun Üniversitesi Yayınları, 2024.

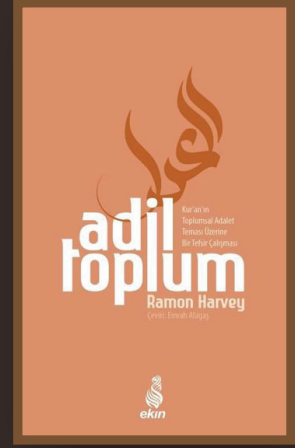
Esirüddin el-Ebherî, Unvanu'l-Hakk ve Burhanu's-Sıdk, thk. Mustafa Borsbuğa, İbn Haldun Üniversitesi Yayınları, 2024.

Ömer Nasuhi Bilmen, Muvazzah İlm-i Kelam Dersleri, ed. Güvenç Şensoy, hzr. Muhammed Çınar, Ahmet Faruk Ok, M. Fatih Durmaz, Ravza Yayınları, 2024.

Sadruşşeria, Şerhu Tadili'l-Ulûm, thk. Mustafa Borsbuğa, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2024.

Ramon Harvey, Adil Toplum - Kur'an'ın Toplumsal Adalet Teması Üzerine Bir Tefsir Çalışması, trc. Emrah Alağaç, Ekin Yayınları, 2024.

Ahmet Faruk Çelik, Osmanlı Fetvasında Merkez ve Taşra Mukayesesi, ed. Furkan Yüksel, İlahiyat Kitap, 2024.

Adem Görmüş, Tefsir Hâşiyeye Geleneginde Haşiyetü's-Şihab, ed. Güvenç Şensoy, Fecr Yayınları, 2025.

B. TAMAMLANAN TEZLER (2024-2025 Temmuz)

2024 ve 2025 senelerinde İSM mezunları farklı sahalarda tez yazım süreçlerine devam etmiştir. 2024 senesinden 2025 senesi Temmuz ayı sonuna kadarki dönemde 11 mezunumuz doktora tezini başarıyla savunarak doktor unvanı almış, 13 mezunumuz ise yüksek lisansını tamamlamıştır. Tezlerini tamamlayan arkadaşlarımızı tebrik eder, çalışmalarının hayırlı hizmetlere vesile olmasını Allah Teâlâ'dan niyaz ederiz. Tamamlanan tezler hakkındaki temel bilgiler şu şekildedir:

Doktora Tezlerini Tamamlayanlar						
S. No	İsim	Tez Başlığı	Tez Danışmanı	Üniversite	Bölüm	Sene
1	Hasan Basri Mert	Nahiv İlminde Cedel (Radî el-Esterâbâdî Örneği)	Prof. Dr. Halil İbrahim Kaçar	Marmara	Arap Dili ve Belagatı	2023
2	Mustafa Sait Kaplan	Kur'anın Nüzûl Anlamının Te'vil Süreci	Doç. Dr. Recep Demir	Ondokuz Mayıs	Tefsir	2023
3	İsmail Bektaş	İslam İktisadının Klasik Fıkıhla İlişki Biçimi: İslami Finans Standartları Örneği	Prof. Dr. Soner Duman	Sakarya	İslam Hukuku	2024
4	Abdullah Karaca	Dilbilimsel Tefsirin Gelişimi ve Problemleri Açısından el-Bahru'l-Muhît	Prof. Dr. İsmail Çalışkan	Ankara	Tefsir	2024
5	Ali Osman Çakmak	Cumhuriyetin Kuruluş Döneminde İslamcılar Arasındaki Rejim Tartışmaları (1919-1923)	Prof. Dr. Alim Yılmaz	İstanbul Medeniyet	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	2024
6	Oğuzhan Kundak	İslam Hukukuna Göre Borç Ödemelerinde Paradaki Değer Değişimi	Prof. Dr. Sami Erdem	Marmara	İslam Hukuku	2024

Doktora Tezlerini Tamamlayanlar

S. No	İsim	Tez Başlığı	Tez Danışmanı	Üniversite	Bölüm	Sene
7	Mahmut Salih Eser	16. Yüzyıl Osmanlı Para Vakfı Tartışmaları	Prof. Dr. Vecdi Akyüz	Marmara	İslam Hukuku	2024
8	Furkan Yüksel	Hanefi Usulünde Sahabe	Prof. Dr. Mehmet Özşenel	Marmara	Hadis	2024
9	Abdüssamet Sarıkaya	Mutezili İbn Ebi'l-Hadîd'in Fahreddin Râzî'ye Yönelik Eleştirileri	Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Süruri	İbn Haldun	Kelam	2025
10	Abdurrahman Yıldırım	Yardım Toplama Kuruluşlarının Zekât Toplama ve Dağıtma Faaliyetlerinin Fıkhi Analizi	Prof. Dr. Necmettin Kızılkaya	İstanbul	İslam Hukuku	2025
11	Ramazan Çoban	Abdülhak Dihlevî ve Hadisçiliği	Prof. Dr. Mehmet Özşenel	Marmara	Hadis	2025

Yüksek Lisans Tezini Tamamlayanlar

S. No	İsim	Tez Başlığı	Tez Danışmanı	Üniversite	Bölüm	Sene
1	Alaaddin Göçer	İngiliz Oryantalistlerinden Sir William Muir'in Hz. Osman Dönemi Hakkındaki Değerlendirmeleri	Prof. Dr. Ahmet Turan Yüksel	Necmettin Erbakan	İslam Tarihi	2024
2	Muhammed Eren Karadağ	Katılım Finans Enstrümanı Olarak Tedarikçi Finansmanı Uygulaması	Prof. Dr. Necmettin Kızılkaya	İstanbul	İslam Hukuku	2024
3	Abdolvahhap Zor	Katılım Bankalarının Finansman Geri Ödemelerinin İslam Hukukuna Göre Değerlendirilmesi ve Yeni Bir Geri Ödeme Planı Önerisi	Prof. Dr. Mehmet Saraç	İstanbul	İslam İktisadı ve Finansı	2024
4	Osman Kamil Direk	Hadislerde İffet Meselesi	Prof. Dr. Kadir Demirci	Marmara	Hadis	2024
5	Nedim Aydın	Sadruşşerîa'da Mahiyet ve Tümel	Prof. Dr. Hatice Kelpetin Arpaguş	Marmara	Kelam	2024
6	Muhammed Sezer Şahinkaya	Hilâl b. Muhassin es-Sâbi'nin Gözünden Büveyhiler	Prof. Dr. Fatımatüz Zehra Kamacı Pekgeçgil	Marmara	İslam Tarihi	2024

Yüksek Lisans Tezini Tamamlayanlar

S. No	İsim	Tez Başlığı	Tez Danışmanı	Üniversite	Bölüm	Sene
7	Abdülkadir Güler	Hasan-ı Basrî'nin Tefsirindeki Kader Telakkisinin Kader Risalesi ile Mukayesesi	Doç. Dr. Muhammed Selman Çalışkan	İstanbul	Tefsir	2024
8	Muhlis Sönmez	İbn Sînâ'nın Haz Anlayışı ve Meâd Bağlamında Fahreddin er-Râzî'nin Eleştirileri	Prof. Dr. Eşref Altaş	İstanbul Medeniyet	İslam Felsefesi	2025
9	Muhammed Çınar	Türkiye Yazma Eser Kütüphanelerinde Arapça Bed'ü'l-Emâlî Şerhleri: Tespit, Tahlil ve Değerlendirme	Doç. Dr. Rıdvan Özdiç	İstanbul	Kelam	2025
10	Mehmet Buğra Sezer	Asketizm ve Mistisizm Kavramlarının Çağdaş Tasavvuf Araştırmalarında Kullanımı	Doç. Dr. Ercan Alkan	Marmara	Tasavvuf	2025
11	Osman Arabacı	Amaç-Nitelik İlişkisi: Katılım Bankacılığı İşlemlerinin Analizi	Dr. Öğr. Üyesi Batuhan Buğra Akartepe	İstanbul	İslam Hukuku	2025
12	Mehmet Emin Ergin	İran Meşrutiyet Hareketinde Şeyh Fazlullah Nuri'nin Rolü	Doç. Dr. Hüseyin Sarıkaya	İstanbul	İslam Tarihi	2025

C. YENİ DOKTORA VE YÜKSEK LİSANS ÖĞRENCİLERİ (2024 ve 2025)

2024 ve 2025 senelerinde İSM mezunları farklı üniversitelerde ve sahalarda lisansüstü eğitimlerine devam etmişlerdir. Yeni mezunlar yüksek lisansa başlarken yüksek lisanslarını tamamlayanlar doktora programlarına dahil olmuşlardır. Cenab-ı Allah'tan arkadaşlarımıza lisansüstü eğitimlerinde ve ilmî hayatlarında muvaffakiyetler vermesini niyaz ederiz. 2024 ve 2025 senelerinde doktora ve yüksek lisansa başlayanlar hakkındaki temel bilgiler şu şekildedir:

Doktora Başlayanlar				
S. No	İsim	Üniversite	Bölüm	Sene
1	Alaaddin Göçer	Necmettin Erbakan Üniversitesi	İslam Tarihi	2024
2	Nedim Aydın	Marmara Üniversitesi	Kelam	2024
3	M. Musa Çiçekdağı	Marmara Üniversitesi	Kelam	2024
4	M. Sezer Şahinkaya	Marmara Üniversitesi	İslam Tarihi	2024
5	Abdülkadir Güler	Kilis 7 Aralık Üniversitesi	Tefsir	2024
6	M. Eren Karadağ	Bursa Uludağ Üniversitesi	İslam Hukuku	2024
7	Sezer Durak	University of Texas at Austin	Middle Eastern Studies	2024

Yüksek Lisansa Başlayanlar				
S. No	İsim	Üniversite	Bölüm	Sene
1	Burhan Açar	Marmara Üniversitesi	Arap Dili ve Belagatı	2023
2	Buğrahan Koçak	Marmara Üniversitesi	Kelam	2024
3	Mehmet Çalışkan	İstanbul Üniversitesi	İslam Hukuku	2024
4	Ömer Yahya Eser	Marmara Üniversitesi	İslam İktisadı	2024
5	Ahmet Gönen	Marmara Üniversitesi	Kelam	2024
6	Abdullah Cömertoğlu	Marmara Üniversitesi	Hadis	2024
7	Murat Çelik	Marmara Üniversitesi	İslam Tarihi	2024
8	Yunus Emre Elmas	Marmara Üniversitesi	İslam İktisadı	2024

D. YENİ VAZİFELER

İSM mezunları bir taraftan lisansüstü eğitimlerine ve akademik çalışmalarına devam ederken bir taraftan da başta üniversiteler olmak üzere farklı kurum ve sahalarda hizmet vermektedirler. Allah Teâlâ'dan bütün mezunlarımıza vazifelerinde kolaylıklar ve üstün muvaffakiyetler niyaz ederiz. 2024 ve 2025 senelerinde yeni vazife alan mezunlarımız hakkındaki temel bilgiler şu şekildedir:

S. No	İsim	Kurum	Vazife	Sene
1	Nedim Aydın	Marmara Üniversitesi - Kalam	Araştırma Görevlisi	2023
2	M. Furkan Doğan	DİB Diyarbakır Dini Yüksek İhtisas Merkezi	Kursiyer	2023
3	M. Fatih Arslan	İstanbul Üniversitesi - İslam Felsefesi	Doçent	2024
4	Güvenç Şensoy	Zonguldak B. E. Üniversitesi - Kalam	Doktor Öğretim Üyesi	2024
5	Yasir Beyatlı	Bartın Üniversitesi - İslam Hukuku	Doktor Öğretim Üyesi	2024
6	Burhan Açar	Batman Üniversitesi - Arap Dili ve Belagatı	Araştırma Görevlisi	2024
7	Osman Arabacı	Selçuk Üniversitesi - İslam Hukuku	Araştırma Görevlisi	2024
8	Muhlis Sönmez	Bingöl Üniversitesi - Felsefe ve Din Bilimleri	Araştırma Görevlisi	2024
9	Yusuf Oktay	Bingöl Üniversitesi - İslam Tarihi ve Sanatları	Araştırma Görevlisi	2024
10	M. Buğra Sezer	İbn Haldun Üniversitesi - Tasavvuf	Araştırma Görevlisi	2024
11	Muhammed Oğur	İbn Haldun Üniversitesi - İslam Hukuku	Araştırma Görevlisi	2024
12	Muhammed Çınar	Erciyes Üniversitesi - Kalam	Araştırma Görevlisi	2024
13	Yunus E. Elmas	İSAM - İslam İktisadı	AYP Araştırmacısı	2024
14	Murat Çelik	İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi - İslam Tarihi	Araştırma Görevlisi	2024
15	Şanbaz Yıldırım	Hazine ve Maliye Bakanlığı Sigortacılık Düzenleme Denetleme Kurumu	Katılım Düzenleme Daire Başkanı	2024

S. No	İsim	Kurum	Vazife	Sene
16	Ömer Yahya Eser	İYC Mahmut Bayram Yükseköğretim Yurdu	Müdür Yardımcısı	2024
17	Abdurrahman Çavga	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi - İslam Hukuku	Araştırma Görevlisi	2024
18	M. Furkan Eren	Türk Eximbank	Mevzuat Uzman Yardımcısı	2024
19	Hasan Basri Mert	Kırklareli Üniversitesi - Arap Dili ve Belağatı	Doktor Öğretim Üyesi Dekan Yardımcısı	2024 2025
20	Hasan Yenilmez	Kocaeli Üniversitesi - İslam Tarihi ve Sanatları	Doktor Öğretim Üyesi	2025
21	Yusuf Ferzan Yüksel	İstanbul Medeniyet Üniversitesi - Felsefe Tarihi	Araştırma Görevlisi	2025
22	Abdullah Karaca	Selçuk Üniversitesi - Tefsir	Doktor Öğretim Üyesi	2025
23	Abdüssamet Sarıkaya	Marmara Üniversitesi - Kelam	Doktor Öğretim Üyesi	2025
24	Furkan Yüksel	Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi - Hadis	Doktor Öğretim Üyesi	2025
25	Ahmet Enes Duman	Marmara Üniversitesi - İslam Tarihi ve Sanatları	Araştırma Görevlisi	2025
26	Ali Osman Dilek	Siirt Üniversitesi - Felsefe ve Din Bilimleri	Araştırma Görevlisi	2025
27	M. Ferhat Tekin	İSAM - Hadis	AYP Araştırmacısı	2025
28	Beytullah Tozlu	İYC Emin Saraç Ortaöğretim Yurdu	Müdür Yardımcısı	2025

Rivayet İlimlerinin Yapısı

Prof. Dr. Bekir Kuzudişli

5 Ekim 2023

İSM 2023-2024 eğitim-öğretim yılı açılış konferansı 05.10.2023 tarihinde İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Bekir Kuzudişli ile gerçekleştirildi. Rivayet ilimlerini birbirinden ayıran karakteristik özelliklerin ele alındığı bu konferansa Kuzudişli “nakli ilimler nedir?” sorusuyla başladı. İslam dinini oryantalizmden ayıran temel unsurun, vahyin kabulü olduğunu vurgulayan Kuzudişli vahyin kendisinin bir ke-

mal noktası kabul edilerek tarihi süreçte onun korunması ve anlaşılması amacıyla Hadis, Tefsir, Fıkıh, Kelam ve Tasavvuf şeklinde nakli dikkate alan birbirinden farklı ilimlerin ortaya çıktığını vurguladı. Allah Resulü (s.a.v.) döneminde nakle duyulan ihtiyaç sınırlıydı. Ancak hicri 2. ve 3. asırlara gelindiğinde artık Allah Resulü (s.a.v.) ile doğrudan irtibat sağlanamadığından sadık haberin bu noktada bir vasıta işlevi görmesi gerektiği Müslümanlar

tarafından kabul edildi. Nakle yaklaşım ise disiplinler arasında farklılık göstermekteydi.

Kuzudişli'ye göre her disiplinin kendine özgü nakle yaklaşım tarzını anlamak için o ilmi, gayeleriyle birlikte düşünmek gerekir. Zira bir hadisçi hangi konuya dair olduğuna dikkat etmeksizin bir rivayetin Allah Resulü'ne (s.a.v.) aidiyetinin doğruluğunu o rivayete yaklaşımda ölçüt kabul ederken bir fıkıhçı o rivayetin amel etmeye elverişli olup olmadığını ölçüt kabul eder. Bu noktada birçok örnek göstermek mümkündür. Mesela fıkıhçı Allah Resulü'ne (s.a.v.) ait halkî (yaratılışa ait) ve hulkî (ahlaki) özelliklere dair nakilleri odağına almazken hadisçi bunları da dikkate alıp değerlendirmeye tabi tutar. Yine sahabe tanımları bu iki ilim erbabı arasında farklılık gösterir. Hadisçilere göre Allah Resulü'yle (s.a.v.) Müslüman olarak karşılaşan ve iman üzere ölen kişiler, sahabe kabul edilirken fıkıhçılara göre Allah Resulü'yle (s.a.v.) uzun arkadaşlığı olan kişiler sahabe kabul edilir. Bir diğer önemli fark rivayeti anlama ve doğruluğunu tespit etme noktasında ortaya çıkar. Fıkıhçılar kendini anlama noktasında güçlü hissettiğinden rivayetin doğruluğunu tespititte hadisçilerin isnatta koştuğu şartları değil rivayetin anlaşılmasını sağlayacak başka şartları kabul ederler. Örneğin fıkıhçılara göre hadisi nakleden ravi naklettiği hadisin gereğiyle amel etmemiş ise bu hadis kabul edilmez. Hadisçiler ise hadisin gereğinin neshedilmiş (hükmü kaldırılmış) olma ihtimalinden hareketle bu rivayeti kabul ederler. Ortaya çıkan bu iki sonuç nakli değerlendirirken

benimsenen amacın farklılığından kaynaklanır.

Kuzudişli'ye göre naklin toplanma şekli de nakli ilimleri birbirinden ayırtıran esasları gözler önüne serer. Hadisçiler nakilde Allah Resulü'ne (s.a.v.) aidiyeti inceleme noktası kabul ettiğinden genelde bir savaşa veya olaya dair rivayetleri olayın bütünlüğünü dikkate almadan kesitler şeklinde naklederler. Zira onlar için rivayetin doğruluğu olayın nasıl yaşandığından daha önemli ve önceliklidir. Dolayısıyla Sahîh-i Buhârî gibi hadis kaynaklarında bütünlüklü bir tarih anlatısı görmek pek mümkün değildir. Ancak tarihçiler Allah Resulü'nün (s.a.v.) yaşantısını olaylar dizisi biçiminde ele almayı amaçladığından bu hadislerde kesitler halinde yer alan rivayetleri tek isnatta birleştirerek olayı kendi anladığı şekilde naklederler.

Kuzudişli, nakli ilimlerin yapısını doğru anlayamamaktan kaynaklanan birtakım problemlerin ortaya çıktığını da vurguladı. Kuzudişli, Kur'ân-ı Kerîm mealini ve hadis kitaplarını hüküm çıkarmak için okumanın bu problemlerden biri olduğuna dikkat çekerek konuşmasını tamamladı.

Enes Beyler

İSM Eğitiminin Fikri ve Tarihi Temelleri

Prof. Dr. Recep Şentürk

19 Ekim 2023

19.10.2023 tarihinde Hamad bin Khalifa Üniversitesi İslam Araştırmaları Fakültesi Dekanı ve İSM Yönetim Kurulu Başkanı Prof. Dr. Recep Şentürk konuk edildi. Şentürk, sözlerine evvela kendi tedris sürecine temas ederek başladı ve İSM'nin bir ilim talibi için ne denli mühim bir imkân sunduğunu dile getirdi. Kendi tahsil yıllarında İSM gibi nizamlı bir müfredatın ve ders halkasının bulunmadığını,

arzu ettiği dersleri muhtelif hocalardan talep edebilmek için ziyadesiyle meşakkat çektiğini, vakit ve gayret sarf etmek mecburiyetinde kaldığını ifade etti. İSM'nin, talebe için en mühim hususlardan biri olan vakit tasarrufunu sağladığını, ilim yolcusunun hoca ve ders arayışında ömrünü zayi etmediğini, bilakis muntazam bir müfredatla daha kısa sürede mesafe katettiğini vurguladı.

Şentürk, umûmî mânâda İlimler ve Sanatlar Merkezi'nin teşekkül serüveninden, hususî olarak ise bu müessesenin gâyesi ve hedeflerinden bahsederek İSM talebelerine malûmat ve hatırlatmalarda bulundu. Amerika'da tahsilini ikmâl edip Türkiye'ye rücu ettikten sonra Valide-i Atik Medresesi'nin yeniden ihyâsına dair teşebbüslerin nasıl vukû bulduğunu anlatarak, bu mekânın aslına muvâfık şekilde tekrar bir tedris yuvası hâline geldiğini beyan etti. İlim Yayma Cemiyeti ile yapılan istişareler neticesinde programın hayata geçirilmesi kararlaştırıldığını, programın ilmi cihetinin kendisi tarafından, maddi tarafının ise Cemiyet tarafından deruhte edildiğini kaydetti. Bu hâdisede Cenâb-ı Hakk'ın inayetini hissettiğini ifade eden Şentürk, Valide-i Atik Medresesi'nin duvarlarının asırlar sonra yeniden İslâmî ilimlere şahitlik etmesinin pek derin bir maneviyatı haiz olduğunu belirtti.

Konuşmasının seyrinde sosyal, dinî ve iktisadî sahaları içine alan geniş bir mevzuat üzerinde duran Şentürk; modern toplum, İslâm'ın tavrı, tenkitçi düşünce, eğitim sistemleri ve çağdaş ideolojilerin tesirleri gibi mühim konulara temas etti. Bilhassa âlim ile akademisyen arasındaki farkı vurgulayarak, "Âlim, yalnızca bilgiyi nakleden değil, aynı zamanda o bilgiyi yaşayan ve tatbik eden kimsedir. Akademisyen ise ekseriyetle bilgiyi nazarı seviyede ele alır ve aktarır." sözleriyle ehemmiyetli bir ayrımı dile getirdi. Bu yaklaşım, İslâmî ilimlerin asrımızda nasıl konumlandırılması gerektiğine dair mühim bir nazar sunmaktadır.

Şentürk, âlimlerin cemiyete rehberlik etme ve mânevî liderlik yapma vazifelerinin altını çizirken, modern eğitim sistemlerinin ekseriya akademisyen yetiştirmeye teksif olduğunu, halbuki İslâm geleneğinde âlim yetiştirmenin evleviyet arz ettiğini beyan etti. "Şeref" kavramını da eğitim ve toplum bağlamında ele alarak, sosyal medya, sinema ve tiyatro gibi modern iletişim vasıtalarının cemiyet üzerindeki tesirini izah etti; ateizmin yayılışı ile sekülerleşmenin dinî inançlar üzerindeki yansımalarını değerlendirdi. İslâmî çalışmalar bağlamında düşmanı tanımanın zaruretine işaret eden Şentürk, "Dostlarınızı ve düşmanlarınızı tanımak mühimdir. Dostunu tanımayan, düşmanından medet umar." sözleriyle bu hususu veciz bir şekilde ifade etti.

Şentürk, talebenin zihninde dost ve düşman mefhumlarının tebellür etmesi için tenkitçi düşüncenin inşâ edilmesi gerektiğini vurguladı. Bu bağlamda marksizm, kapitalizm ve feminizm gibi ideolojilerin İslâm toplumu üzerindeki tesirlerini ele alarak, çağdaş meydan okumalar karşısında fikrî dirayet kazanmanın ehemmiyetine dikkat çekti. Farklı eğitim sistemlerini bilmenin zaruretinden bahisle, bu sistemlere vâkıf olamayan bir kimsenin İslâmî ilimleri doğru izah edemeyeceğini, keza farklı kültürlerin toplumsal inşadaki rolünü idrak edemeyen birinin sosyal yapıyı ve etnik unsurların tesirini kavrayamayacağını beyan etti.

Ahmed Fuad Aldaş

Oryantalizm, Sömürgecilik ve İslamofobi

Prof. Dr. Merdan Güneş

26 Ekim 2023

İSM Temel Eğitim Programı güz dönemi kapsamında düzenlenen konferansların üçüncüsünü gerçekleştirmek üzere 26.10.2023 tarihinde Prof. Dr. Merdan Güneş konuk edildi. İcmalen oryantalizm, İslamofobi ve sömürgecilik konularının ele alındığı konferansta oryantalizm üzerinde hususi değerlendirmelerde bulunuldu. Konuşmasına oryantalizmin ta-

nımını yaparak başlayan Merdan Güneş, oryantalizmin ortaya çıkışı, hedefleri ve Doğu toplumlarında nasıl anlaşıldığına dair açıklamalarda bulundu. Oryantalizmi “Doğu toplumlarının, kültürlerinin ve yaşamlarının incelendiği Batılı bir araştırma alanı” olarak tarif eden Güneş, söz konusu araştırma alanının temel gayesinin doğru, objektif ve masumane bir şe-

kilde Doğuyu araştırmak olmadığını, bilakis Doğu toplumlarını mümkün olduğunca kolay bir şekilde manipüle etmenin ve sömürmenin daha basit yollarını bulmak için tesis edilmiş bir araştırma alanı olduğunu ifade etti. Güneş, oryantalizmin kuruluş amacına dair ileri sürdüğü bu iddiasını, mezkr alanın dünyaca tanınan önde gelmiş isimlerinin kahir ekseriyetinin, çalışmalarını sürdürdükleri ülkelerde önemli devlet kademelerinde çalışan kimseler olmalarıyla destekledi.

Oryantalizm zerine çalışmalar yapan pek çok araştırmacıya hilafen Alman oryantalizminin, İngiliz ve Fransız oryantalizminden belli noktalarda ayrıştığını iddia eden Güneş, söz konusu ayrışma ve farklılıkların Alman oryantalizmini yukarıda ifade edilen oryantalizm tanım ve amaçlarının dışına çıkarmadığını da ifade ederek oryantalizmin ortak gayesine işaret etti. Asıl amacı Batının Doğu zerindeki tahakkümünü pekiştirmek olan oryantalizme dair bilinmesi gereken en önemli noktalardan bir tanesi de oryantalizmin, Batıda yaşanmış olan aydınlanmanın bir getirisi, başka bir ifade ile "aydınlanmanın çocuğu" olmasıdır. Bu noktada oryantalizme olan eleştirileri ile bilinen Filistin asıllı bilim adamı Edward Said'e atıfta bulunan Güneş, onun dünya çapında maruf olan *Oryantalizm* adlı eserine yine Filistin asıllı Wael Hallaq'ın yapmış olduğu eleştirilere değindi. Güneş'in konu ettiği eleştirileri şu dört başlık altında toplamak mümkündür. Hallaq, Edward Said'in

oryantalizm hakkında yaptığı değerlendirmelelerinde son derece genellemeci bir tutum sergilediğini, Doğu ile ilgili yapmış olduğu tespitlerinde pek çok detayı atlayıp görmezden geldiğini, Edward Said'in yaklaşımın bizatihi ideolojik ve siyasi olduğunu ileri sürmüştür. Merdan Güneş'e göre Hallaq'ın Said'e yönelttiği en önemli ve dikkat çekici itiraz ise, Said'in yapmış olduğu eleştiriler mukabilinde herhangi bir alternatif sunmamış olmasınadır.

Hallaq, Said'in oryantalizm eleştirisindeki ideolojik ve aydınlanmacı çizgiye dikkat çekmiştir. Said'in ifade ettiği pek çok meseleyi değerli bulan Hallaq, yine de aydınlanma anlayışının Avrupa merkezci bir yansımaya sahip olması hasebiyle kendisini eleştirir. Hallaq, Said'in eleştirdiği noktaların temelde isabetli olduğunu fakat meseleleri değerlendirmek için durduğu yerin doğru olmadığını ileri sürer. Said'e yönelttiği eleştirilerden birisi olan alternatif sunmama hatasına kendisi düşmemiş, bir ileri noktada Said'in yapması gerektiği şeyi de söylemiştir: Ona göre Said, oryantalizmin aydınlanmanın bir getirisi olduğunu sorgulamadığı için eleştiri ve itirazları oryantalizmi zayıflatmıyor bilakis daha da güçlenmesini sağlayan bir mekanizmaya dönüşüyor. Dolayısıyla Hallak, Edward Said'in yapması gereken asıl şeyin, oryantalizmi ortaya çıkartan mantalitenin bizatihi kendisini sorgulamak olduğunu ifade etmektedir.

Hasan Güven

Aksa Tufanı ve Gazze

İslam Asalya

17 Kasım 2023

İSMB güz dönemi konferanslarının dördüncüsünde 17.11.2023 tarihinde Filistin gazisi ve araştırmacısı İslam Asalya konuk edildi. İslam Asalya, 7 Ekim 2023 tarihinde başlayan Aksa Tufanı hareketi ile Filistin genelinde ve özellikle Gazze’de yaşanan olaylara değinerek konuşmasına başladı ve sözlerini üç ana konu etrafında sürdürdü. İlk ele aldığı konu Kudüs ve Mescid-i Aksa oldu.

Kudüs şehrinin Müslümanlar için önemine dikkat çeken Asalya, İşgalci İsrail’in Kudüs’ü İslam’ın şiarlarından arındırmak istediğini ve bunun için engeller ve yasaklar koyduğunu belirtti. Kudüs’ün içinde bulunduğu bu durumdan kurtulması için tarihteki Hz. Ömer, Selahaddin Eyyubi ve Fatih Sultan Mehmed gibi büyük şahsiyetlere ihtiyacımız olduğunu ve Kudüs ve Mescid-i Aksa’nın sadece Arapların bir meselesi olmadığını aksine bütün İslam

aleminin ortak bir sorunu olduğunu belirtti. Asalya'nın ikinci olarak ele aldığı konu ise Filistin'in Batı Şeria bölgesi ile ilgiliydi. Batı Şeria'nın coğrafi konumu ile ilgili bilgi verdikten sonra bu bölgede yaşayan Filistinlilerin birçoğunun 1948 ve 1967 yıllarında Filistin'in işgal edilmiş diğer bölgelerinden zorla göç ettirilenler için kurulmuş kamplarda yaşadığını belirtti. Bunun yanında Batı Şeria bölgesinin yoğun bir Siyonist baskısı altında olduğunu ve yaklaşık yedi yüz bin Yahudi'nin bu bölgedeki şehirlere yerleştirildiğini aktardı. İsrail'in bu bölgedeki şehirler arasına duvarlar örerek Filistinlilerin yolculuk yapmasını ve şehirlere yardımların girmesini engellediğini ve bu bölgede yaşayanların maruz kaldığı zulümleri anlattı. Özellikle hapse atılan Filistinlilerin içinde bulunduğu zor durumu ve Filistinlilerin neden silahlı mücadeleye mecbur kaldıklarını konusuna da değinen Asalya, bunun işgalci İsrail devletinin tutumundan dolayı olduğuna işaret etti.

Üçüncü ve anlatılanlar arasında en önemlisi olan Gazze'yi ele almaya başlayan Asalya, Gazze'nin içinde bulunduğu zulüm ve baskının 7 Ekim'de başlamadığını aksine, yıllardır Gazze'nin karadan, denizden ve havadan muhasara altında olduğunu belirtti. Gazze'nin savaş öncesinde adeta bir açık cezaevi gibi olduğunu, Gazzelilerin ne Kudüs'e ne Batı Şeria'ya ne de başka bir devlete yolculuk yapmalarına izin verildiğini, hastaların Gazze'den çıkması değil Gazze'ye ilaç girişinin dahi engellendiği bir dönem olduğuna

dikkat çeken Asalya, dünyanın 7 Ekim öncesi yaşananları hiçbir zaman görmediğini ve kayıtsız kaldığını söyledi. Gazzelilerin bu kısıtlı imkanlara rağmen mücadeleyi bırakmayıp kendi silahlarını, füzelerini ve savunma araçlarını üreterek direnişi sürdürdüklerini aktardı.

“Dünya savaşlarından sonra en fazla çocuğun öldürüldüğü, ibadet yerleri, okullar ve hastanelerin bombalandığı başka bir savaş gerçekleşmemiş olup savaş hukuku bütünüyle çiğnenmektedir. Lakin biz Müslümanlar Hz. Peygamberden vârid olduğu üzere savaşın da bir hukuku olduğunu bilip bu hukuku uygulamakla mükellefiz.” diyen Asalya, bunun ardından, Filistin direnişinin de Hz. Peygamberin emir buyurduğu vecih üzerine savaştığını ve savaş hukukuna aykırı eylemlerden kaçındıklarını belirtti.

Gazze direnişinin en büyük destekçisinin Müslüman halklar olduğunu belirten Asalya, Müslümanlar güçlü olduğunda Gazze'nin de güçlü olacağını, zayıf olduğunda ise Gazze'nin de zayıf düşeceğini belirterek ortak bir direniş ruhuna dikkat çekti ve Gazze'de herkesin bir hikayesinin olduğunu ve diğer Müslümanların bu hikayeleri canlı tutmak için yazıya geçirmelerini ve diri tutmaları gerektiğini belirtti. Son olarak ise bu davanın sadece Filistin davası olmayıp ümmetin tamamının davası olduğunu ve bu davayı savunmak için herkesin kendini hazırlaması gerektiğini ifade etti.

Şemseddin Kazak

Hasbihal

Yusuf Subaşı

7 Aralık 2023

7 Aralık 2023 Perşembe akşamı, FSMVÜ Valide-i Atik Yerleşkesi Konferans Salonu'nda, Asitane Kitabevi sahibi Yusuf Subaşı hocamızı ağırladık. Konferansta hocamız, hayat hikayesinden başlayarak, ilmi birikimlerini ve deneyimlerini bizlerle paylaştı.

Subaşı konuşmasına, ailesinin Kafkasya'dan Abdülhamid dönemi göçleri sırasında Türkiye'ye geldiğini anlatarak başladı. 1878'deki muhacerette göç edenlerden

olduklarını söyleyen hocamız, o dönemde farklı milletlerden yaklaşık üç milyon kişinin göç ettiğini dile getirdi. "Savaşlar insanın huzurunu bozuyor" diyerek yaşanan zorluklara dikkat çekti. Dedelerinin ilim erbabı olduğunu ve kendisine de bu mirasın nasip olduğunu ifade etti.

Yusuf Subaşı hocamız, kendi eğitim serüvenine dair ayrıntılar aktararak, Yüksek İslam Enstitüsü'ndeki işleyişten ve burada Tefsir ve Hadis bölümlerinden

bahsetti. Hocamız, “Bir şeyler öğrenebilseysem, vaktimden fedakârlık yaptığım ve okul dışında aldığım dersler sayesinde öğrenebilirdim,” diyerek vakti verimli kullanmanın önemini vurguladı. “Vakti satın almak mümkün değildir; onu heba etmemeliyiz,” diyerek bizlere anlamlı nasihatlerde bulundu.

Yusuf Subaşı, babasının, Dersaadet Kitabevi'nin sahibi olduğunu ve babasının “Gel oğlum, dükkânın başına geç,” sözlerini kıramadığını anlattı. Böylece kitapçılık mesleğine adım atan hocamız, bu süreçte ilim ve irfan yuvasında hocalık yapma hayalini her zaman zihninde taşıdığını ifade etti. “Babama ‘Evet’ dedikten sonra 47 yıl geçti,” diyen hocamız, bu süre zarfında Türkiye’de Arapça eserler yayımladığını ve 1000’den fazla kitabın neşrine vesile olduğunu paylaştı.

“Kişi vefat ettiği zaman üç şey hariç amel defteri kapanır” hadisini kendisine düstur edinen hocamız, ümmete fayda sağlayacak kitaplar için çok emek harcadığını aktardı. Ecdattan intikal eden eserlerin gün ışığına çıkarılmasının, o insanların amel defterlerinin kapanmaması açısından önemli olduğunu dile getirdi. Dönem dönem farklı vakıflar, cemiyetler ve cemaatlerle çalıştığını belirten hocamız, 28 Şubat dönemine kadar birçok ilahiyat kitabını yayımladığını, ancak bu dönemin ardından işlerinin zorlaştığını ifade etti. Yusuf Hocamız son 35 yıldır, kitabevine gelen pek çok kişiye Osmanlıca dersleri verdiğini ve bu çalışmaların hâlihazırda farklı seviyelerde devam ettiğini belirtti.

Kitapların sadeleştirilmesi konusunda da önemli hususlara temas eden hocamız, sadeleştirilmiş eserlerin asılları kadar derinlikli olamayacağını ve mutlaka anlam kayıpları yaşandığını belirtti. Bir kitabı en iyi anlama yolunun onun orijinal dilinden okunması olduğunu vurguladı. Öğrencilerin İngilizce, Arapça ve Osmanlıca seviyelerinin çok iyi olmasının lüzumuna dikkat çekti. Ayrıca, tercüme ve sadeleştirme sırasında yapılan hatalarla ilgili tecrübelerini aktardı.

Osmanlı'nın son yüzyılında birçok alimin yetiştiğini, çöküşün ilmi bir eksiklikten kaynaklanmadığını, aksine siyasi ihtilafların ve devletlerin Osmanlı'ya karşı birleşmelerinin bu duruma sebep olduğunu belirtti. “Ümmet ve Hilafet ortadan kalkınca, başı olmayan ve ayağı olmayan vücutlar başa geçince mazlumlar perişan oldu,” dedi. Sırrı Paşa, Ahmet Cevdet Paşa ve Mehmed Zihni Efendi gibi ilim ve siyaset erbabının eserlerine de değinen hocamız, bu isimlerin ilmi ve fikri vasıflarını örneklerle anlattı.

Güzel insan yetiştirmenin kıymetine dikkat çeken hocamız, şeytanın cazip gösterme tuzağına düşmememiz gerektiğini söyledi. Hayatımızda şeytanın cazip gösterdiği tuzaqlardan sakınmamız gerektiğini öğütledi. Dünya ve ahiret saadetini kazandıracak evliliklerin önemine de vurgu yaparak sözlerini tamamladı.

Ömer Yahya Eser

İslam Düşüncesi Çalışmalarının Dünü, Bugünü ve Yarını

Prof. Dr. Eşref Altaş

28 Aralık 2023

İSM Güz Programı kapsamında düzenlenen Konferanslar kapsamında 28 Aralık 2023 tarihinde Medeniyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü hocalarından Prof. Dr. Eşref Altaş konuk edildi. Altaş öncelikle İslam Düşüncesinin kavramsal boyutlarından ve sahip olduğu potansiyelden söz etti. İslam Düşüncesinin canlı ve eleştirilebilir bir zeminde yer aldığını, uzun bir tarihi aralıkta kendisine

yer bulduğunu, coğrafi bölge ve kültürel bir hakimiyet alanına işaret ettiğine dikkat çekti.

Öncelikle İslam Düşüncesi terkinde yer alan düşünce kavramının muğlak bir anlamı çağrıştırdığını, felsefe gibi sabit (kâim bi'z-zât) bir anlamı ihtiva etmediğini zikreden Altaş, müsteşriklerin bu anlam kaymasındaki rollerine değindi. 19. yüzyılda bu meseleleri düşünen müs-

teşrikerin İslam Düşüncesini ikincilleştirmek için birtakım çabalar içine girdiklerine ve İslam Düşüncesinin Yunan Felsefesinin Avrupa'ya aktarımında sadece bir köprü rolü gördüğüne inandıklarını işaret etti. Fakat ona göre İslam Düşüncesini üreten Müslümanlar kendilerini böyle görmemekteydiler. Hz. Adem'den bu yana gelen ümmetlerin tüm mirasını tevarüs ettiklerine inanıyor ve kendilerini tarihin birikiminin son halkası olarak görüyorlardı.

12. yüzyıl sonrasında İslam dünyasında bilimin ve felsefenin öldüğüne dair tespitler de ona göre iki sebepten kaynaklanıyordu. Bunlardan ilki Batı merkezli bir düşünce tarihi anlatımında Doğu dünyasındaki hareketliliklerin bazı suçluluklar sebebiyle görmezden gelinmesi veya reddedilmesiydi. Bunlardan bazıları Nizamiye Medreseleri ve eğitimin kurumsallaşması, İmam Gazali'nin felsefe eleştirisi ve Büyük Selçuklular'dı. Özellikle Memlûkler Devletindeki vakıf faaliyetlerinin gelişimine ve ilmi çalışmalara verilen desteğe değinen Altaş, Anadolu'dan gelen Ekmeleddin el-Bâbertî, Molla Fenârî, Hacı Paşa ve Şeyh Bedrettin gibi isimlerin önemli bir yekûn oluşturduğuna dikkat çekti. İkincisi ise 12. yüzyıldan sonraki düşünce mirasının zor, karmaşık ve anlaşılmasız gelmesi idi. İslam düşüncesinin dakikleşen üslup ve yöntemine hâkim olmayan isimlerin bilim ve felsefenin bittiği söylemini üretmeleri Altaş'a göre samimi bir araştırmadan ziyade kayda değer bir bilgi yükünü taşıyamamalarından kaynaklanıyordu.

1856-1876 yılları arasındaki Renan Konferanslarına da değinen Altaş, İslam'ın ilerlemeye mâni olduğu tezine değindi ve akabinde bu konferanslara verilen cevaplar üzerinden İslam dünyasında atılan bazı acil adımlara dikkat çekti. Acilciler olarak adlandırdığı bu grubun özellikle Tanzimat'tan sonraki dönemde aktif olduğunu ve bu isimlerin İslam'ın kadim mirasından ziyade Batı'nın pozitivist anlayışını örnek aldığını ifade etti.

Cumhuriyet dönemindeki çalışmalara da dikkat çeken Altaş, Türkiye'de 1940'lı yıllardan itibaren İslam düşüncesinin bir şuur ve farkındalık üzerinden ilerlediğini savundu. Bu noktada ön plana çıkan şair ve edebiyatçılara dikkat çeken Altaş, şuur üzerinden yapılan düşünce faaliyetinin İslam düşüncesinin kendisi ile irtibat kurmayı zorlaştırdığını zikretti.

2000'li yıllardan sonraki çalışmalar hakkında ise Altaş'a göre genel akıştan farklı bir yol izlenmeye başlandı ve yeni amaç insanların klasik ile irtibat kurabilmelerini sağlamak oldu. Son olarak çözüm meselesine hususen değinen Altaş, görünür bir üstünlük için İslam dünyasının 200-300 yıllık gibi uzun bir süreye ihtiyacı olduğunu fakat süreç içerisinde bazı acil yapılması gerekenler olduğunu zikretti ve bunları şu şekilde sıraladı: Klasik eserlerin tahlilini yaparak modern zamanlarla irtibatlarını kurabilmek ve bu çalışmaların yanında Müslümanların siyaset, ekonomi, askeriye gibi diğer alanlarda da güçlenmesini sağlamak.

Yunus Emre Üzerine

Doç. Dr. Kenan Göçer

6 Şubat 2024

İSM Kış Kampı kapsamında düzenlenen sohbetlerde 06.02.2024 tarihinde Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi öğretim görevlilerinden Doç. Dr. Kenan Göçer misafir edildi. Anadolu'nun en önemli şairlerinden biri olan Yunus Emre'nin düşüncesinin ele alındığı sohbette Göçer, Yunus Emre'yi kendi okuma biçimini arz etti. Kenan Göçer'in değerlendirmesine göre Yunus Emre'nin durduğu yer,

paylaşmanın ve dağıtmanın her boyutunu kapsayan bir bilgelik merkezi gibidir. Göçer'e göre Yunus Emre'nin şiirlerinde beş temel dağıtım unsuru ele alınır. Yunus Emre'nin tasavvufi anlayışında adil ve dengeli bir paylaşımın ana ilkelerini bu unsurlar oluşturur. Bu beş unsur, insanın kendi içinde ve toplumda maddi ve manevi dengenin sağlanmasına yönelik evrensel mesajlar içerir.

Bu unsurların ilki “benliğin dağıtılması” şeklinde tabir edilen unsurdur. Yunus Emre’nin en önemli mesajlarından biri benlikten arınma ve “hiçlik” makamına ulaşma arzusudur. “Benlik” yani ego, insanın hakikate ulaşmasına engel olan unsurların başında gelir. Göçer, Yunus’un yalnızca maddi kazanımları değil aynı zamanda kişisel kazanımlarını ve manevi derecelerini dahi toplumla paylaşan bir derviş duruşunu örnek alarak “benlik birikimini dağıtmanın”, insanın kendi iç huzuruna erişmesinin ön koşulu olduğunu vurgular. Zira benliğin dağıtımının gerçekleşmediği durumda insanda ortaya çıkacak kötü hasletlerin başında kibir ve üstünlük hissi gelmektedir. Bu haslet bir Melâmî dervişi olan Yunus’un öncelikli kaçınmayı vurguladığı hususların başında yer alır. Bu noktada Somuncu Baba’yı örnek bir şahsiyet olarak zikreden Göçer, Bursa’da Somuncu Baba’nın şöhret bulması akabinde orayı terk etme temayülünün böylesi bir bakışın uzantısı olduğuna dikkat çekti.

Yunus Emre’nin sosyal adalet anlayışının merkezinde yer alan ve dağıtılmasını gerekli gördüğü ikinci unsur ise maddi zenginliklerdir. Göçer, Yunus Emre’nin mal ve mülkü kişisel kazanç yerine ortak bir hayır amacıyla kullanmayı öğütlediğini ve maddi birikimin dağıtılmasının, modern dünyada gelir eşitsizliği ve açlık gibi sorunlara çözüm olacağını vurguladı.

Göçer’in “anlamın dağıtılması” tabiri ile ifade ettiği üçüncü unsur Yunus Emre’nin bilgiyi, hikmeti ve anlamı paylaşma anlayışına

dayanır. Göçer, Yunus’un dilindeki semboller ve mecazlar üzerinden doğru ve sade bir anlatımla hakikatin paylaşılmasının önemini vurgular.

Göçer, Yunus’un insanların hiyerarşik ayrıcalıklarından sıyrılmalarını ve herkesin eşit olduğunu savunduğunu düşünür ve bunu “statü ve itibarın dağıtılması” şeklinde ifade eder. Statü ve itibarın dağıtılması, toplumsal eşitliği ve alçakgönüllülüğü besleyen bir unsurdur.

Yunus Emre’nin en büyük başarısı, anlaşılabilir bir dil kullanarak herkese ulaşabilmesidir. Göçer, Yunus’un Arapça ve Farsça yerine Türkçeyi kullanmasının dilsel bir “dağıtım” olduğunu ve halk ile yüksek bilgiyi buluşturduğunu belirtir.

Göçer sohbetine, dostluk kavramının ne anlama geldiğini açıklayarak devam etti. Göçer’in dostluk felsefesi üzerine görüşleri, Yunus Emre’nin sevgi, barış, vefa ve paylaşım öğretilerinden ilham alarak şekillenmekte, Göçer’in kaleme aldığı eserler, dostluğu sadece insani bir bağ olarak değil, ilahi ve evrensel bir hakikatin yansıması olarak ele almaktadır. Dostluk, Göçer’in yorumlarında bir ahlak ve sevgi temelinde yükselirken Yunus Emre’nin “gelin tanış olalım” dizeleri Göçer’in dostluk anlayışının merkezinde olup ve insanları birleştiren, ayrıştırıcı unsurları ortadan kaldıran bir köprü görevi görmektedir.

Ahmet Emin Akyüz

Resimli Cumhuriyet Din Kitabı Müzakeresi

Prof. Dr. İsmail Kara

2 Mayıs 2024

İSM Temel Eğitim Programı 2024 Bahar Döneminde düzenlenen konferanslar kapsamında 02.05.2024 tarihinde İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. İsmail Kara konuk edildi. Kara'nın *Resimli Cumhuriyet Din Kitabı* adlı son eserinin müzakere edildiği sohbette ayrıca öğrenciler tarafından sorulan çeşitli sorulara cevap verilerek Türkiye Cumhuriyeti'nin kurul-

duğu günden bu yana sahip olduğu temel soru(n)lara ne tarz cevapların üretilebileceği de söz konusu edildi. Türkiye'nin pek çok sorununun olduğunu belirterek sözlerine başlayan İsmail Kara; eserin, Türkiye'nin dini meselelerini ele almak ve bu meselelere arka plana sahip ilmi cevapların üretilmesi amacıyla kaleme alındığını vurguladı. Meselelere yaklaşırken hissiyat seviyesinin yalnızca bir basamak olduğu-

nun altını çizen Kara'ya göre dini meselelerin ilmi olgunlukla ele alınması gerekir. Günümüz Türkiye'sinde meydana gelen hemen her olayın dini bir veçhesi olduğunun altını çizen Kara, soru(n)lara üretilen cevapların yeterli olmasına ek olarak "Türkiye'yi taşıyabilme özelliği"nin olması gerektiğini vurguladı. Ona göre Türkiye ile ilgili herhangi dini bir meseleye getirilen cevabın yeterli ya da doyurucu olması yetmez. Ayrıca bu cevabın Türkiye'nin tarihini, kültürünü ve içinde yaşadığı sosyal durumu da derinlikli bir şekilde dikkate alması gerekir.

Kara, Seyyid Bey ve onun hilafet düşüncesi bağlamında "tarihin dini otoritesi var mıdır?" şeklinde sorulan bir soruya kapsamlı bir cevap verilmesi gerektiğini belirtti. Yeni Selefilik anlayışının modern bir düşünce ekolü olduğunu belirten Kara, imam hatip ve ilahiyat fakültelerinin de bu anlayış çerçevesinde şekillendiğini sözlerine ekledi. Dini meselelerde Kur'an ve Sünnet dışında diğer pek çok kaynağın da "kademeli olarak" kaynak hükmünde olduğunu söyledi. Ancak Yeni Selefi anlayışa göre Kur'an ve Sünnet dışında diğer kaynakların hiçbir bağlayıcılığı yoktur ve bugüne kadar onlar vasıtasıyla gelmiş olan şeyler reddedilmelidir. Seyyid Bey'in hilafetin dini bir kurum değil de siyasi bir kurum olduğunu vurgulamasını da Yeni Selefi anlayışa bağlayan Kara'ya göre Seyyid Bey kendi üzerinde durduğu ve dinin kendisine bu alanda söz söyleme hakkını verdiği meşruiyet zeminini kayganlaştırmaktadır. Buna göre Seyyid Bey geniş anlamda İslam'ın, dar anlamda ise fikhın kendisine (genel olarak

ulemaya) verdiği hakla hilafet hakkında ke-lam edebilmekte ancak bu meşruiyet ile aynı zamanda kendi otoritesini inkâr etmekte ve ortadan kaldırmaya çalışmaktadır.

Lozan görüşmeleri sırasında Türkiye adına müzakerelerde bulunanların gerçek amaçlarının ne olduğu ile ilgili bir soruya cevaben ise iki farklı yaklaşımın olduğunu belirten Kara, iki yaklaşımın da hakikati ifade etme kabiliyetinin zayıf olduğunu belirtti. Şöyle ki kurucu kadronun işin başından beri bir planlarının olduğunu söylemek ya da Lozan'ın tamamen dış güçlerin dayatması olduğunu iddia etmek kurucu kadronun iradelerini hiçe saymak demektir. Çünkü ismi geçenlerin hemen hepsi cepheden gelmektedir ve savaşın ne olduğunu iyi bilmektedir. Onlar Lozan'daki kararlara imza atarken Türk milletinin yeniden savaşıp savaşamayacağını çok iyi bilmekteydiler. Bu durumun göz ardı edilemeyeceğini belirten Kara, Lozan Antlaşması hakkında derin ve nitelikli okuma yapmanın gereğini belirterek sözlerini tamamladı.

Murat Çelik

İlim Yolunda Tavsiyeler

Prof. Dr. Recep Şentürk

5 Temmuz 2024

İSM yaz programı kapsamında düzenlenen İkinci Sohbetleri'nde 05.07.2024 tarihinde Prof. Dr. Recep Şentürk konuk edildi. Sohbetin genel konusu ilim yolunda bulunan talebelere tavsiyelerdi. Şentürk; sohbete hakkı hak olarak, bâtılı ise bâtıl olarak görmenin önemine değinerek başladı. İlim adamının ilk görevi, neyin hak neyin bâtıl olduğunu bilmektir. Çünkü günümüzde batıla hizmet eden birçok ilim adamı teknolojiyi, eğitimi, bilimi, sanatı vesaire tüm imkanları hakkı bâtıl, bâtılı ise hak olarak göstermek için kullan-

maktadır. Bunlar içinde en etkili olanı ise eğitim sistemidir. Bâtıla hizmet eden eğitim sistemleriyle zihinler ele geçirilmekte ve insanların gerçeğe ulaşmaları engellenmektedir. Yapılan bu dejenerasyon da açıktan uygulanmayıp dolaylı şekilde gerçekleştirilmektedir. Mesela ekonomi bölümünde okuyan bir öğrenciye ilk öğretilen şeylerden birisi; faizsiz ekonominin mümkün olmadığıdır. Dört sene boyunca bu temel öğreti üzerine ekonomi eğitimi alan öğrenci artık faizsiz bir ekonomi tahayyül edemez hale gelmekte ve faizi eko-

nominin zorunlu ögesi olarak görmektir. Bundan sonra da İslam'daki faiz yasağının bu öğrenci için bir gerçekliği veya uygulanabilirliği kalmamaktadır.

Hakkı hak olarak gördükten sonra ilim adamına gereken ikinci şey onunla amel etmektir. Çünkü amelsiz ilim kişiyi fasık yapar. Asrı saadet döneminde ilimle amel birbirinden ayrılmaz parçalar olarak görülüyordu. Mesela sahabe döneminde kim daha bilgiliyse imamete o geçirdi. Çünkü bilgili olmak o bilgiyle amel etmeyi de beraberinde getirirdi. Bunların birbirinden ayrılması ise son dönemlerde ortaya çıkmış bir hadisedir. İlimle amelin birbirinden ayrılmasının birçok sebebi olmakla bu hadisenin malesef ilahiyat fakültelerinde ve akademiye yaygınlaştığı görülmektedir. Zira ilahiyatlar akademik kurumlar olmaları sebebiyle öğrencilerin namaz kılmalarına, sünnetleri uygulayıp uygulamamalarına bakmamaktadır. İlahiyatlar için önemli olan, talebelerin dersten aldığı puanlardır. Bu da doğal olarak ilimle amelin birbirinden ayrı şeyler şeklinde düşünülmesine yol açmaktadır.

Şentürk'ün ilim yolundaki talebelere bir diğer tavsiyesi ilimleri mukayeseli şekilde öğrenmeleridir. Ona göre mukayeseli eğitim metodu Kur'anî bir metottur. Mesela Kur'an-ı Kerim'in ilk suresi olan Fatıha'da üç sınıf insanı zikredilmektedir. Bunlar en'amente aleyhim (nimet verilenler), mağdûbi aleyhim (gazap edilenler) ve dâllin (yoldan sapanlar)'dir. Şentürk, adı geçen bu kimseleri şunlara benzetmiştir: Allah kullarına Mekke'ye gitmelerini emretmiştir. Nimet veri-

lenler emre itaat edip Mekke'ye gidenlerdir. Gazap edilenler kasıtlı olarak Mekke'nin tersi istikamete gidenlerdir. Yoldan sapanlar ise Mekke'nin nerede olduğunu bilmeyen ya da Mekke zannederek farklı yollara sapanlardır. Kur'an'ın yalnızca nimet verilenlerden bahsetmeyip zemmedilenlerden de sakındırması bu mukayeseye örnektir.

Zikredilen bu örnekleri eğitim müfredatına bağlayan Şentürk, ilim talebelerine ilimleri tıpkı Kuranî metotta olduğu gibi mukayeseli şekilde öğrenmelerini tavsiye etti. Bir kimsenin alim olabilmesi için gerekli tüm ilimleri tedris etmesi ve vukufiyet sahibi olması gerekir. Bu sebeple İslami ilimlerden birini bilmeyen bir kişi alim olamaz. Benzer şekilde günümüzde de bir kimsenin alim sayılması için İslami ilimler ve alet ilimlerini öğrendikten sonra geçmişten farklı olarak sosyal bilimlerini de belli ölçüde bilmesi gerekmektedir. Çünkü sosyal bilimler günümüzün bir gerçeğidir ve o alanlarda çalışılanları bilmeden ne günümüzdeki dünya çapında büyüklüğe sahip meseleler hakkında çözüm üretilmesi ne de gerçek bir İslam alimi olunması mümkün değildir.

Ahmet Temel

Fıkıh, Şeriat ve Kazâ Konusunda Yaklaşımlar

Dr. Sami Eyyûb

10 Temmuz 2024

İSM Temel Eğitim Programı 2024 Yaz Dönemi kapsamında düzenlenen İkinci Sohbetleri'nin konuğu Texas Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi Dr. Sami Eyyub oldu. "Fıkıh, Şeriat ve Kaza Konusunda Yaklaşımlar" başlığı altında dinleyenlere hitap eden Eyyûb günümüzde İslam devletlerinin hukuk alanında girdikleri

çıkmalara dair çözüm önerilerini değerlendirdi. Modern dönemde şeriata işlerlik kazandırmanın önündeki en büyük engellerden birinin İslam medeniyetinin inşa ettiği medrese, cami, şer'i mahkeme gibi müessese ve kadı, müftü gibi görevlilerin klasik dönemde sahip oldukları fonksiyonlarını yitirmesi olduğunu kaydeden

Eyyûb, tarihi tecrübeye dayanarak bu müessesese ve görevlilerden faydalanılması gerektiğini belirtti. Zira bunlar şeriatın bilfiil tatbiki için olmazsa olmaz amillerdendir ki şer'î ahkam söz konusu görevlilerin elleriyle söz konusu müesseselerde icra edilmekteydi. Birinci Dünya Savaşı sonrası Osmanlı'dan ayrılarak bağımsızlıklarını ilan eden Arap devletlerinde Mısır ve Tunus hariç hepsi Batı'dan ithal ettikleri hukuk sistemleriyle beraber kazâ noktasında şeriattan tam kopmamak adına şer'î mahkemeler kurmuştur. Eyyub'a göre Mısır'daki bu durum devletin oluşturduğu yargı sisteminde şeriat adına hiçbir şey bulmayan toplumun İhvan gibi Arap dünyasının en büyük şeriat yanlısı hareketini kurmasına sebep olmuştur. Çünkü diğer devletlerde her ne kadar etkisi az da olsa Müslümanlara bırakılan küçük alan sistem içinde kalıp sisteme müsamaha etmeyi sağlıyordu ancak Mısırlı Müslümanlar Allah'ın hükmünün tamamen devre dışı bırakılması sebebiyle sistem içinde kalmayı reddedip onu ortadan kaldırmayı düşündüler.

Eyyub, modern devletin alternatiflere izin vermeyen tek bir hukuk sistemiyle adaleti sağlamaya çalıştığını ama bunu hiçbir zaman gerçekleştiremeyeceğini, bunun için Müslümanların şeriat gibi alternatif hukuk sistemlerinden yararlanması gerektiğini ifade etti. Buna göre katı ve tek çeşit bir hukuk sistemi yerine esnek ve çok çeşitli bir hukuk sistemiyle adaletin sağlanması imkânı daha fazla elde edilecektir. Ancak daha kuruluş aşamalarında Müslüman yöneticilerin Batı'dan gelen her şey doğrudur, iyidir anlayışıyla kendi sahip oldukları dini, kültürel ve

tarihi birikimi göz ardı ettiklerini dile getiren Eyyub, mevcut durumda sistemin artık toplumun ihtiyaçlarına cevap veremediğini ve ıslaha ihtiyaç duyduğunu belirtti. Müslümanların bu sorunu aşmaları şu iki kaideye göre hareket etmeleriyle mümkündür. Birincisi, Müslümanlar İslam toplumunun yaşadığı bütün devirleri, geçirdiği dönüşümleri sadece bir tarihsel veri olarak değil bilakis kendisinden faydalanılacak bir tecrübeler bütünü olarak ele almalıdır. Tarihi vakıalar sadece onları bilmek için değil yaşanılan tecrübeler ışığında günümüzdeki problemlerin çözümü için kullanılmalıdır. İkincisi ise esas olan fıkıh ve şeriatın bilgi düzeyinden çıkarılıp bütün müessesese ve amilleriyle yürürlükte olan hukuk sistemlerine alternatif bir hukuk sistemi olarak kabul edilmesidir. Zira Avrupa ve Amerika'da da adalet sistemi tek bir hukuk anlayışıyla devam etmemekte ve dini hukuk sisteminden yararlanılmaktadır. 20.yüzyıla kadar şer'î ahkamı her şeyden üstün gören Müslümanlar bu noktada diğer milletlerden daha avantajlıdır. Eyyub, Osmanlı hukuk sistemine bakıldığında her gayrimüslimin kendi dininin hukukuna göre yargılanabildiğini hatırlattı. Buradaki hukuki çoğulculuğa işaret eden Eyyub, günümüz için pratik zorluklar sebebiyle şer'î ahkam bütünüyle meriyete konamasa bile , ilk etapta seküler hukukun çıkmaza girdiği yerlerde şeriattan yararlanılarak hibrit bir hukuk sisteminin oluşturulabileceğini belirtti.

Mehmet Çalışkan

Türkiye’de Eğitim Tarihçiliği -Sınırlılıklar ve İmkanlar-

Prof. Dr. Mustafa Gündüz

17 Temmuz 2024

İSM yaz programı kapsamında düzenlenen İkinci Sohbetleri’nin üçüncü haftasında Yıldız Teknik Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Mustafa Gündüz konuşmacı olarak misafirimiz oldu. Eğitim tarihi ve sosyolojisi konusunda kapsamlı çalışmaları olan Gündüz, “Türkiye’de Eğitim Tarihçiliği – Sınırlılıklar

ve İmkanlar” başlıklı konu etrafında Türk akademisindeki eğitim tarihi konularının içeriklerini, eğitim tarihinin disiplin haline gelme sürecini, eğitim tarihi yazımına malzeme teşkil eden unsurların çeşitliliğini ve alana yönelik çalışmaların serencamını ele aldı.

Modern dönemde eğitim tarihinin konularının oldukça çeşitlendiğini sunduğu örneklerle ifade eden Gündüz, Türk akademisinde interdisipliner çalışmalarla eğitim tarihimizdeki zenginliklerin gün yüzüne çıkarılmasının gerekliliğine odaklandı. 1950'lerden itibaren "eğitim tarihinin" bağımsız bir disiplin olarak ortaya çıkmaya başlayıp önemli bir hale gelmesinin yanı sıra ilk eğitim tarihi denemelerinin 1900'lerin başında Amerika'da "Genel Eğitim Tarihi" (General History of Education) yazıcılığıyla başladığı belirtildi. Gündüz bahsi geçen genel eğitim tarihlerinin 1970'lere kadar, devletler özelinde "ulus devletlerin formasyonuna uygun kurumların tarih yazımı" çerçevesinde şekillendiğini vurguladı. Söz konusu eğitim tarihi denemelerinin içeriğinde, devletlerin kendi bünyesinde ortaya çıkan ve şekillenen mektepler, idadiler ve üniversiteler gibi eğitim kurumlarının yapısı ele alınmaktadır. Eğitim tarihi yazım sürecini ele alan Gündüz, verdiği örneklerle eğitim tarihi disiplinin eurocentric yapısından bahsederek yerli eğitim tarihçiliğine duyulan ihtiyacın önemini vurguladı.

Eğitim tarihi iki disiplinin kesişim noktasıdır: Eğitim ve tarih. Bu bakımdan eğitim tarihi yazımına malzeme teşkil eden unsurlar oldukça fazla ve çeşitlidir. Söz konusu unsurların titizlikle incelenerek alan çalışmalarına mâl edilmesinin gerekliliğini vurgulayan Gündüz, bu bağlamda arşiv vesikalarının, diplomaların, tezkirelerin, okul kayıt defterlerinin ve her türlü eğitim kurumları

raporlarının oldukça önemli olduğunu verdiği örneklerle izah etti. Aynı sebeple biyografi yazılarının, eser tanıtımlarının, mekân ve eşya/materyal tarih yazımlarının oldukça önemli olduğunu ifade etti. Adı geçen resmî ve özel olarak derlenmiş materyallerin ideolojik saiklerle tarafgir bir üslupla ele alınmış olma ihtimali sebebiyle Gündüz, materyal incelenmesi aşamasında araştırmacıların titizliğe önem göstermesi gerektiğine değindi. Eğitim tarihinin içeriğine giren biyografiler özelinde Gündüz, güncel çalışmalarından bahsettikten sonra akademik olarak halen daha pek çok eğitimcinin biyografisinin yazılmadığını özel olarak vurguladı.

Sohbetin devam eden kısmında Gündüz, eğitim tarihinin interdisipliner özelliğine vurgu yaptı. Hukuk, arkeoloji, sömürgecilik tarihi, cinsiyet gibi çeşitli konular etrafında şekillenen sosyal disiplinlerle eğitim tarihi çalışmaları arasındaki bağın üzerinde duruldu. Gündüz, bu perspektifle değerlendirildiği zaman eğitim tarihi denemelerinin oldukça artacağını ve geniş bir alana yayılacağını ifade etti.

Son olarak Gündüz, eğitim tarihi konularının zenginliğiyle beraber alana yönelik çok kısıtlı çalışmaların olduğunu vurgulayarak katılımcılara eğitim tarihi çalışmalarına yönelik tavsiyelerde bulundu. Bu minvalde İlahiyat Fakültelerinin eğitim tarihi çalışmalarına oldukça katkı sağlayabilecek bir potansiyele sahip olduğunu ancak bu uğurda istikrarlı çalışmaların yapılmadığını belirtti.

Düşünce ve Gelenek

Prof. Dr. M. Cüneyt Kaya

24 Temmuz 2024

İSM Yaz Programı kapsamında gerçekleştirilen İkinci Sohbetleri'ne, 24 Temmuz 2024 tarihinde İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi öğretim üyesi Prof. Dr. Cüneyt Kaya konuk oldu. Kaya'ya göre düşüncenin gelişimi, farklı toplumlar ve kültürlerde farklı yollar izlemiştir. Düşüncenin gelişebilmesi için uygun koşullar ve tetikleyici unsurlar gereklidir. Bu unsurlar arasında din, peygamberlerin mesajları ve toplumları harekete geçiren büyük insan-

ların ortaya çıkması önemli bir yer tutar. Böyle insanlar, toplumları farklı sorulara yönlendirir ve tarihteki dönüm noktalarındaki büyük hareketlenmeleri başlatır.

Kaya, kozmopolit coğrafyaların düşüncenin daha fazla geliştiği yerler olduğunu belirtti. Kendi içine kapanan toplumlar yabancı etkilerden uzak kaldıkları için, daha az dışa açık bir düşünce yapısına sahip olurlar. Düşüncüyü tetikleyen önemli faktörlerden biri de krizlerdir: ekonomik, siyasi

veya sosyal krizler. Her şeyin yolunda gittiği bir toplumda, yeni düşünceler veya icatların ortaya çıkması beklenmez. Pratik alanda yeniliklerin kabul edilmesi daha kolay olsa da teorik alanda yeniliklerin test edilmesi ve kabul edilmesi daha zordur. İnsanlar, teorik kabullerini değiştirmeye genellikle daha muhafazakâr bir tavırla yaklaşır.

Konuşmasına İslam düşüncesindeki problemlerden bahsederek devam eden Kaya, İslam toplumlarının modern dünyadaki en büyük sorunlarından birinin “ikame düşünce” olduğunu vurguladı. Bu, başkalarının problemlerini kendi toplumlarına ve coğrafyalarına taşımak anlamına gelir; fakat sorun, bu problemlerin aynı problemler olmamasıdır. Kaya bu durumu Türkiye’deki solculukla örmeklendirdi. Batı ve Sovyet Rusyası’ndaki şartlar Türkiye’de mevcut olmadığı halde, Türkiye’deki düşünürlerin, sol düşünceyi hakim kılmaya çalıştığını fakat düşüncenin Türk toplumun gerçek ihtiyaçlarına hitap etmediğini belirtir.

Kaya, İslam geleneğinin tarihsel bir bağlamı olduğunu ve bu tarihsel bağlam göz ardı edilirse bunların tarih üstü, her zaman geçerli ve her daim bir karşılığı olan şeyler olduğu yanılığısına düşülebileceğini ifade etti. “Bu karşılığı göremediğimiz zaman hayal kırıklığına uğrayabiliriz. Tarihi göz önünde bulundurmadan, klasik metinlerin çözüm üreteceğini beklemek yanıltıcı olabilir.” Bununla birlikte Kaya, geleneksel düşünceyi ihya etmeden de her hangi bir çözümün üretilemeyeceğini vurguladı.

Kaya’ya göre gelenek, aslında dışarıdan adlandırdığımız bir şeydir ve modern bir kavram olarak gelenek, bazen geçmişi yücelten, bazen de bir yük haline getirebilen bir şeydir. İslam coğrafyasında, yeni ile kadim arasındaki sürekliliğin kesintiye uğraması nedeniyle, gelenek bazen nostaljik bir değer taşıırken, bazen de yeni düşüncelerin önünde bir engel haline gelebilir. Gelenek hem bir kimlik hem de yeniliklerin önündeki engel olarak karşımıza çıkabilir.

İslam dünyasında medeniyetin başlangıç dönemleri, fetihler ve hareketlilik sayesinde düşünce çeşitliliğiyle şekillenmiştir. Ancak zamanla, toplumsal istikrarı destekleyen düşünceler baskın hale gelmiş ve bu durum, düşünsel çeşitliliğin azalmasına yol açmıştır. Ana akımlar güçlenmiş, düşünceler ders kitaplarına dönüşmüş ve medrese müfredatıyla gelenek pekişmiştir. Bu süreç nesiller boyunca benzer konular üzerinde durulmasına yol açmıştır.

Kaya, klasik eserlerin beşer ürünü olduğunu unutmadan, tarihsel bağlamları göz önünde bulundurarak okunması gerektiğini belirtti. Hakikat yalnızca bu kitaplarda yazarlarla sınırlı görülmemelidir. Konuşmasının sonunda ise “Günümüz için İslam düşünce geleneği şunu gösteriyor ki İslam dininin verdiği motivasyon ve güçle burada geniş düşünmeye bir alan var. Ancak bu alanın daraltılıp daraltılmayacağı sosyal, siyasi ve kısmen entelektüel konjonktürle ilgilidir. Hem tarihi okurken hem de günümüzde bunu dikkate almalıyız.” ifadelerine yer verdi.

İlim Talebi Üzerine Hasbihâl

Dr. Mehmet Fatih Kaya

01 Ağustos 2024

İSM Yaz Programı kapsamında düzenlenen İkinci Sohbetleri'nde 01.08.2024 tarihinde Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Öğretim Görevlisi Dr. Mehmet Fatih Kaya konuk edildi. Sohbetinde Mehmet Fatih Kaya birer ilim talebesi olan İSM öğrencileriyle kendi ilim serüveninden elde ettiği değerli

tecrübelerini paylaştı ve nasihatlerde bulundu.

Hasbihale samimi bir dindarlığın ilim talibine doğru yoldan ayrılmamak konusunda çok fazla yardımcı olacağını belirterek başlayan hocamız ardından samimi bir dindarlığa sahip olmak konusunda helal lokma yemenin ve sâlih bir çevreye sa-

hip olmanın öneminden bahsetti. İlim talebi serüveninde öğrencilere yalnız başlarına kalmamaları nasihatinde bulunan hocamız öğrencilerin mutlaka ayaklarını bir yerlere sağlam şeklide basmaları gerektiğini keskin şekilde vurguladı. Bununla beraber ilimde derinleşmek için en uygun vaktin bugün olduğunu söyleyen Kaya, ilimde erteleme mantığının ve yarın daha müsait olur düşüncesinin fekalade yanlış bir yaklaşım olduğuna işaret etti. İslam coğrafyasının içerisinde bulunduğu yürek burkan durumlardan bahseden hocamız hedeflerini yüksek tutmaları konusunda öğrencileri uyararak günümüzde çağın gerekliliklerini tespit edip yerine getiren alim profilindeki insanlara ne denli ihtiyaç duyulduğundan bahsetti. Aynı zamanda “İslam coğrafyasının içerisinde bulunduğu buhrandan çıkması için neler yapmalıyız?” sorusunu cevaplayan hocamız ulus devletlerin oluşumunun bizlere verdiği zararları anlatarak Müslümanların ilk önce birlik olmayı öğrenmesi gerektiğini belirtti. Ardından birer öğrenci, hoca, baba veya eş olarak üzerimize düşen ne varsa hakkıyla yerine getirmemiz gerektiğini söyledi.

İlim talebinde karşılaşılabilecek zorluklardan bahseden hocamız şartların ağırlaşmasıyla bu şartlarla muttasıf olanların da azalacağını belirterek bazı meşhur alimlerin ders halkalarından örnekler verip ilim taliplerine buldukları yolda sebat etmelerini tavsiye etti. İlmin yol göstericiliğini ve paha biçilemez değerini açıklayıp öğrencilere alim olma yolunda çaba göstermeleri

için telkinlerde bulundu.

Dr. Mehmet Fatih Kaya son olarak öğrencilere rivayet kültürüne sahip olmaları konusunda tavsiyelerde bulunarak bol bol hadis ezberlemeleri gerektiğini, zira bunların ilim talebelerine daha müstakim davranma ve düşünme konusunda fevkalade yardımcı olacağını vurguladı.

Murat Büyük

Hadis Rivayeti Bağlamında Şia ile Ehli Sünnet'in Ayrım Noktaları

Prof. Dr. Bekir Kuzudişli

7 Ağustos 2024

İSM Yaz Programı kapsamında düzenlenen İkinci Sohbetleri'nde 07.08.2024 tarihinde İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Bekir Kuzudişli konuk edildi.

Konuşmasına Ehli Sünnet ve Şia'nın ayrıştığı üç temel meseleyi anlatarak başlayan Kuzudişli, bu meselelerin Kur'an-

Kerim'in tahrifi, sahabenin adâleti, dini aktarımdaki rolü ve hilafet meseleleri olduğunu belirtti. Kuzudişli, Şia'nın bazı kollarının tarih boyunca Kur'an'dan Hazreti Ali ile ilgili bölümlerin çıkarıldığı iddiasını öne sürdüğünü, ancak günümüzde bu görüşlerin büyük ölçüde terk edildiğini ve günümüz Şia ilim adamlarının Kur'an'ın değiştirilemeyeceği konusunda

ortak bir kanaatte olduğunu ifade etti. Ehli Sünnet içindeyse bu konunun tartışmaya açılmadığını belirtti.

Diğer mesele olan sahabe konusunda ise Ehli Sünnet'in sahabenin tamamını ayrıcalıklı bir konumda mülâhaza etmesine zıt biçimde Şia bu ayrıcalığı yalnızca Ehli Beyt'e tanımaktadır. Sahabeyi algılama tarzındaki bu farklılığın sonucu Buhari ve Müslim gibi hadis sahasının kanon eserlerinin Şia tarafından dikkate alınmamasıdır. Şia'nın kabul ettiği rivayetlerin önemli bir kısmıysa Ehli Beyt soyundan gelen Cafer-i Sadık ve Muhammed Bakır gibi şahsiyetlere dayanmaktadır.

Hilafet meselesi ise üçüncü meseledir. Kuzudişli, Ehli Sünnet'in ilk üç halifenin hilafetini meşru kabul ettiğini, ancak Şia'nın Hazreti Ali'nin ilk halife olması gerektiğini savduğunu belirtti. Peygamberin Hz. Ali'yi sarıh biçimde halife tayin etmesine rağmen Hz. Ali'nin kendinden önceki halifelere neden itiraz etmediği sorusuna Şia'nın takıyye düşüncesi ile cevap verdiğini ifade eden hocamız, bazı Şii alimlerin de takıyyeyi çözülmesi gereken bir problem olarak gördüğünü vurguladı.

Sohbetin devamında, Şia'daki imam tasavvurunun mezhep için ne denli önemli olduğu üzerinde duruldu. Sahabe neslinin elenmesiyle gündeme gelen dini otorite ihtiyacını Kuzudişli'nin "mezhep zarurietiy" şeklinde nitelendirdiği imamların masumiyeti inancı karşıladı. Fakat imamların manevi otoritesine derinden bağlı Şii inanç on

ikinci imamın gaybetiyle farklı bir yapıya büründü. İmamın yokluğunda Cuma namazının kaldırılması ve devlet düzeni gibi dini ve siyasi konular mezhep içinde hatırı sayılır ölçüde tartışmaya yol açtı. Özetle imamın her dinî mesele ve inanca meydan okuyan her yeni fikirde güvence sağlayan rolü, Şii inancın ayırıcı unsuruydu.

Şia'nın, Emevî zulmünün sorumluluğunu Ehli Sünnete yüklemesi konuşmanın bir diğer önemli noktasıydı. Şii kaynakların da kabul ettiği gibi Ehli Sünnet, Hz. Ali veya Hz. Muâviye taraftarı değildi. Ancak fitneye yol açmama ve Ulu'l-emr'e itaat anlayışı, Emevi muhalefetiyle karakterize olmuş bir mezhebin, Ehli Sünnet'i hedef göstermesi için yeterli bir sebeplerdi. Kuzudişli, Hz. Osman'ın şehadeti, onun intikamının alınması, hilafetin gasbı gibi Şia'nın zulüm söylemi etrafında şekillenen belli başlı konulara da temas ederek zulüm temasının Şiiliğin tarihsel gelişiminde önemli bir duygusal motivasyon olduğunu altını çizdi.

Hocamız konuşmanın sonunda düşüncenin olduğu her yerde ihtilaf olmasının insan tabiatının zorunlu bir sonucu olduğuna işaret etti. Ne kadar uğraşılırsa uğraşılınsın, Ehli Sünnet ve Şia arasındaki ayrılıkların görmezden gelinemeyecek kadar derin olduğunu ve Müslümanların bu iki mezhebi yakınlaştırma konusunda göstereceği çabaların sonuçsuz kalacağını belirtti.

M. Ferhat Tekin

İslam Düşüncesi Çalışmalarının Güncel Değeri

Prof. Dr. Ömer Türker

7 Ekim 2024

İSM 2024-2025 eğitim-öğretim yılı açılış konferansı, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Ömer Türker'in katılımıyla gerçekleştirildi. Türker, konferansta İslam düşüncesi, klasik miras ve modern dönemde Müslüman toplumların bu miras ile ilişkisi üzerine kapsamlı bir değerlendirme sundu.

Konuşmasına konferansın başlığını ve arka plandaki ön kabulleri tahlil ederek başlayan Türker, "İslam Düşünce Çalışmalarının Güncel Değeri" başlığının, klasik ilimlerin çağdaş dünyadaki anlamını sorgulayan bir zihniyetin ürünü olduğunu belirtti. Türker, Batı dünyasında "Parmenides, Aristoteles, Platon Çalışmalarının Güncel Değeri" gibi başlıkların

gündeme gelmediğini hatırlatarak, Müslüman toplumlarda ise benzer başlıkların sıkça tartışıldığını ifade etti. Bu farklılığın sebebini açıklarken, 18. yüzyıldan itibaren Müslüman toplumların sahada uğradığı yenilgilerden sonra başlayan sürece işaret etti. Bu süreçte, tevarüs edilen ilimleri, gelenekleri ve yaşam tarzını kökten reddetme girişimlerini güçlendiğini belirtti. Söz konusu yaklaşımın zamanla devletler ve siyasi otoriteler tarafından benimsenmesiyle İslam dünyası kendi kaynaklarını yeniden yorumlayıp güncel şartlara uyarlayacak güç ve vakit bulamamış, bunun sonucunda geçmişine yabancılaşan ve yer yer düşmanca tavırlar geliştiren bir kimlik ortaya çıkmıştır.

Türker, klasik miras ile irtibatın zayıflığının anadili Arapça olan toplumlarda bile şiddetle devam ettiğini, mirasın aydınlanma kaynağı olmaktan çıkarılıp bir tür hesaplaşma nesnesi haline getirildiğini vurguladı. Bu durumun kaçınılmaz olarak “Kaynaklara Dönüş” fikrinin doğmasına sebep olduğunu ifade etti. Ancak bu fikri “1500 yıllık tecrübeyi paranteze almak” şeklinde değerlendiren Türker, bunun pratikte mümkün olmadığını belirtti. Kaynaklara dönmenin ancak bu kaynakların indiği paradigmanın içinde yaşamakla mümkün olabileceğini, modern ön kabullerle kaynaklara yaklaşmanın fayda getirmeyeceğini dile getirdi. Bu anlayışın sonucunda klasik dönemde bilim olarak kabul edilmeyen bazı disiplinlerin –örneğin Tefsir’in– modern İslami paradigmada metafizikleştirilerek nazariyat ilimlerinin yeri-

ne geçirildiğini, bunun da Müslümanların ilerleme kastını zayıflattığını ifade etti.

Konuşmasında İslami ilimlerin teşekkül sürecine ayrıca değinen Türker, bu ilimlerin Hz. Peygamber’den (sav) sonra onun şahsiyetini farklı boyutlarıyla temsil eden fakülteler olarak ortaya çıktığını belirtti. Tasavvuf ilminin Hz. Peygamber’in ahlak yönünü, Fıkıh ilminin toplumsal düzeni sağlama görevini, Hadis ilminin ise benzersiz bir rivayet aktarım metodunu temsil ettiğini dile getirdi. Hadis ilminin ortaya koyduğu bu sistemli yöntem sayesinde İslam dünyasında daha önce görülmemiş düzeyde bir rivayet ağı oluştuğunu, etimoloji alanında derinlikli ve kapsayıcı çalışmalarla dikkate değer bir ilerleme kaydedildiğini belirtti. Ayrıca Fıkıh ilmi aracılığıyla insanın ve varlık alanlarının sistemli bir şekilde tasnif, taksim ve tarif edilmesiyle İslam düşüncesinin hukuk alanında eşi benzeri görülmemiş bir zenginlik kazandığını ifade etti. Türker, bütün bu gelişmelerin Müslüman aklının Hz. Peygamber’in (sav) mirasını diri tutarak çağlara uyarlama çabasının bir yansıması olduğunu söyledi.

Ömer Türker konuşmasının sonunda modern dönemin ürettiği bilgi birikiminin ve hakikat arayışının, İslam’ın klasik ilimleriyle bütünlüklü bir şekilde değerlendirilmesi gerektiğine dikkat çekti. Ayrıca modern hakikatlerin, klasik ilimlerle eklemlenerek İslam dünyasına kazandırılması ve insanlığın ortak mirasına sunulması gerektiğine vurgu yaptı.

Avrupa-Merkezcilik, İslâm ve Türkiye

Prof. Dr. Nurullah Ardıç

25 Kasım 2024

İSM konferansları kapsamında İstanbul Teknik Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Nurullah Ardıç konuk edildi. “Avrupa-Merkezcilik İslâm ve Türkiye” başlıklı konferansta Avrupa-Merkezcilik kavramından ne anlaşılması gerektiği üzerinde duruldu ve bu bakış açısının Türkiye entelektüel çevresinde ortaya çıkardığı hatalı okuma biçimlerine işaret edildi.

Ardıç, Batı-merkezcilik ile Avrupa-merkezciliğin büyük oranda aynı kavramsal içeriğe sahip olduğunu, fakat Avrupa-merkezcilik kavramının tarihsel olarak daha önce ortaya çıkması sebebiyle yaygın bir kullanıma sahip olduğuna işaret etti. Akademik literatürde yaygın şekilde zikredilen Batı-Doğu veya Batı-Batı dışı kavramları homojen bir ayrıma işaret

etmemektedir. Kurgusal olarak içeriği belirlenen bu kavram çiftlerinden Batı daha çok Batı Avrupalı birkaç ülkeye ve ABD'ye karşılık gelirken; Doğu ise bu ülkeler dışında kalan Asya, Afrika, Arap Yarımadası, Güney Amerika gibi dünyanın geri kalanına tekabül etmektedir. Avrupa-merkezcilik, Avrupa dışı toplumların, Avrupa perspektifinden ve Avrupalılar tarafından geliştirilen değer ve normlara göre değerlendirilmesi olarak anlaşılmaktadır. Bu kavramın içeriğini oluşturan temel unsurlardan ilki; özne-nesne dikotomisidir. Buna göre Batı, daima bir özne olarak tasavvur edilirken Batı dışı daima nesneleştirilir. Sözgelimi bilgi üretmek bir eylem olarak yalnızca Batı'nın gerçekleştirebileceği bir faaliyetdir. Bu sebeple Batı dışının bilgisini de Batı üretmelidir. Batı-merkezci tavrın belirgin vasıflarından ikincisi Batıya ait değer ve bilgiler kümesinin evrenselleştirilmesi; Doğu'ya ait unsurların ise yerelleştirilmesidir. Batılı tarzda bir modernlik, bütün insanlık için üst bir değer olarak sunulmakta ve ulaşılması gerekli bir gaye olarak dayatılmaktadır. Yine bu bağlamda zikredilebilecek bir diğer örnek ise insan haklarıdır. Halihazırda Filistin gibi devletlerde yaşanan tecrübe bu ilkelerin ne derece çifte standartlı bir yapıya sahip olduğuna işaret etmektedir. Batı-merkezli unsurların evrenselleştirilmesi doğal olarak Batı dışı olanın marjinalleşmesiyle ve dahası aşığılanması ile sonuçlanmaktadır. Batılı değerlerin evrenselleştirilmesinin bir uzantısı olarak Batı-merkezçiliği tamamlayan bir diğer unsur ise Batılı

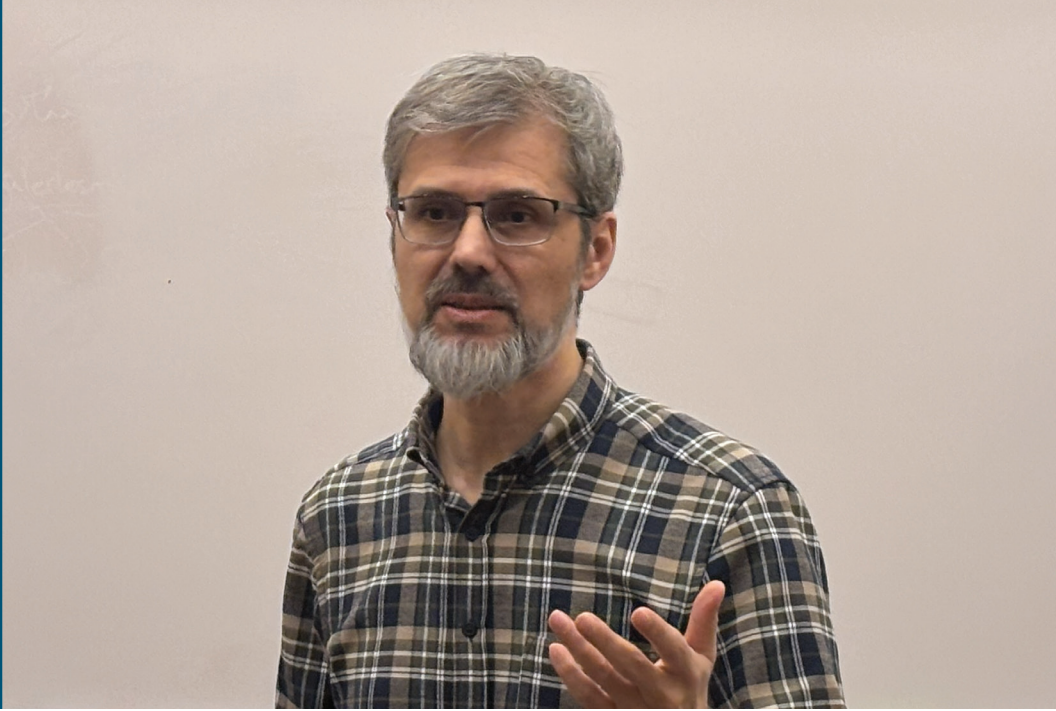
değerlerin empoze edilmesidir. Bu değerler, insanlık tecrübesinin ortaya çıkardığı en üstün değerler olarak tasavvur edildiği için Batı dışı toplumlara empoze edilmesi; Batının taklit edilmesini bir zorunluluk olarak görülmesi ve Batı dışında ortaya çıkmış modellerin göz ardı edilmesiyle ve dikkate alınmamasıyla sonuçlanmaktadır. Zira bu bakış açısı bir şeyin orijinal olarak üretiminin yalnızca Batı eliyle olabileceği tasavvuruna sahiptir. Avrupa-merkezci yaklaşımı tanımlayan bir diğer dikotomi ise statik-dinamik kavram çiftidir. Bu bakışa göre Batı daima değişken ve kendini yenileyen bir yapı arz ederken; Doğu yerinde sayan ve durağan bir görünüme sahiptir.

Avrupa-Merkezci bakışın ilkelerini ve problemlerini bu şekilde sıralayan Ardıç, daha sonra Türkiye tecrübesine odaklandı. Buna göre, söz konusu bakış açısı etkisinde kalan entelektüeller Türkiye tecrübesini de dikotomiler üzerinden okumaya meyillidir. Bu okumanın temelinde Batılı modernite ile dinin tam bir çatışma içerdiği yer almaktadır. Özü itibarıyla Batılı modernitenin İslam ile uyuşması söz konusu olmadığı varsayılır. Bu bakış açısının bir diğer uzantısı ise İslâm'ın terakkiye mani' olduğudur. Özellikle 1930 sonrası yaygın bir kanaat haline gelen bu bakış dinin yapısal olarak bilimsel olana aykırı olduğunu varsayar. Bu okuma biçimi de ne yazık ki, Türkiye'nin modernleşme tecrübesini kavramaktan uzak bir yaklaşıma sahiptir.

Çağdaş Dönemde Fıkıh: Fıkıhsız Din Olur mu?

Prof. Dr. Tuncay Başoğlu

17 Şubat 2025

2024-2025 Bahar Dönemi konferanslarının ilk oturumu, İstanbul Medeniyet Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Tuncay Başoğlu'nun katılımıyla gerçekleştirildi. "Çağdaş Dönemde Fıkıh: Fıkıhsız Din Olur mu?" başlıklı sunumda, İslam'ın hukuk düşüncesi ve çağdaş din anlayışları çerçevesinde fıkıhın yeri ve anlamı kapsamlı şekilde tartışıldı.

Başoğlu, konuşmasının merkezine yerleştiği "Fıkıhsız din olur mu?" sorusunun aslında "Şeriatsız din mümkün müdür?" şeklinde de sorulabileceğini vurguladı. Bu sorunun cevaplandırılabilmesi için öncelikle fıkıh ve şariat kavramlarının doğru anlaşılması gerektiğini belirtti.

Başoğlu'na göre şariat, Allah Teâlâ ta-

rafından belirlenmiş olan inanç ve amele ilişkin hükümlerin bütünüdür. Fıkıh ise bu ilahî hükümler üzerine yapılan sistemli ve akli çabanın ürünüdür; dolayısıyla şeriatın beslenen ama ondan ayrışarak müstakil bir ilmi disiplin hâline gelen bir düşünsel etkinliktir. Fıkıh, yalnızca hüküm çıkarmaya yönelik bir uğraş değil; aynı zamanda ahlâkî değerleri şekillendiren, bireysel sorumlulukları belirleyen ve toplumsal düzenin tesisine yakından ilişkili olan bir faaliyet alanıdır. Şer'î bilgilerin mahiyetine de temas eden Başoğlu, bu bilgilerin iki yönlü olduğunu ifade etti: İhbârî yön, dış dünyaya ilişkin olgusal bilgileri aktarırken; inşâî yön, bireyin sorumluluklarını belirleyen ve ona dinî bir yükümlülük yükleyen normatif boyutu temsil eder. Fıkıh, bu ikinci yön üzerinden bireyin hem ahlâkî hem de sosyal alanlardaki davranışlarını şekillendirir. Buna karşılık kelâm ilmi, inanç esaslarının teorik zeminini kurar.

Konferansta ele alınan diğer önemli bir mesele, yalnızca inanç boyutuna indirgenmiş ve amelî yönü dışlanmış bir din anlayışının İslamî gelenekle ne derece uyumlu olduğudur. Başoğlu, bu noktada İslam öncesi bazı dinlerde fıkıh benzeri sistemlerin gelişmediğini hatırlatarak Hristiyanlık ve Yahudilik örneklerini değerlendirdi. Hristiyanlık, fıkıh açısından oldukça zayıf bir yapıya sahipken; Yahudilikte dinî hukuk Hristiyanlığa nispetle daha güçlü bir yer tutmuştur. Ancak zamanla her iki gelenekte de şeriat sistemlerinin ya tahrif edildiği ya da tama-

men ortadan kaldırıldığı görülmektedir.

Modern dönemde yaygınlaşan maneviyat merkezli dinî anlayışlar ise bireysel tecrübeye odaklanmakta, dinin toplumsal boyutunu göz ardı etmektedir. Bu yaklaşımlar, dinler arasında ortak noktalar ararken belirli bir dine mensubiyeti önemsizleştirmekte ve dini daha çok içsel bir huzur kaynağına indirgemektedir.

Başoğlu'nun dikkat çektiği bir diğer nokta, modernleşme süreçleriyle birlikte artan sekülerleşme olgusudur. İki yüzyıldır İslam dünyasına sirayet eden seküler söylem, şeriatı çağdışı bir sistem olarak sunmuş; toplumsal ilerlemenin ancak dinin kamusal alandan çekilmesiyle mümkün olacağını savunmuştur. Bu yaklaşım zamanla bazı Müslüman entelektüellerce de benimsenmiş, şeriatın dışlanması gerektiği yönünde fikirler ortaya atılmıştır. Bütün bu bağlamı göz önünde bulundurarak, Başoğlu "Fıkıhsız din olur mu?" sorusunun esasen şeriatın toplumsal işlevi ve varlık gayesiyle doğrudan ilişkili olduğunu vurguladı. İslam'ın nihai hedefi olan dünya ve ahiret saadetinin, adaletin tesisine gerçekleşebileceğini, şeriatın ise bu adaletin en temel aracı olduğunu belirtti. Zira şeriat, zamana ve mekâna göre değişen kültürel unsurların ötesinde, evrensel ve sabit ilkeler üzerine inşa edilmiştir.

Başoğlu Hristiyanlık ve Yahudilik örnekleri üzerinden bu süreci tarihsel bağlamda ele alarak konferansı hitama erdirdi.

Hasbihal

Necmeddin Bilal Erdoğan

18 Şubat 2025

18 Şubat 2025 Salı günü, İlim Yayma Vakfı Mütevelli Heyeti Başkanı Necmeddin Bilal Erdoğan İSM öğrencileriyle buluştu.. Samimi bir atmosferde gerçekleşen buluşmada Erdoğan, ilme talip olmanın anlamı, öğretmenlik mesleğinin sorumluluğu ve gençlerin yetişmesi konularında önemli değerlendirmelerde bulundu.

Erdoğan, ilme samimiyetle yönelmenin öğrencideki gelişimi belirleyen temel etken olduğunu vurguladı. “Bu tür programların her biri çok kıymetlidir; ancak öğrenci gerçekten ilme talip değilse bu çabalar netice vermez,” şeklinde konuşan Erdoğan, konuşmasına eğitim sistemine dair yapıcı tespitlerle devam etti. Türkiye’de yaklaşık 1.5 milyon öğretmenin

görev yaptığını belirten Erdoğan, bu öğretmenlerin büyük bir kısmının mesleği bir ideal değil, memuriyet vasıtası olarak seçtiğine dikkat çekerek, bu anlayışın eğitimin niteliği üzerindeki etkilerine işaret etti.

Erdoğan, öğretmen-öğrenci ilişkisinin zaman içinde zayıfladığını, çocukların anaokulunda öğretmenlerine duydukları sevgiyi zamanla kaybettiklerini ve lise yıllarında bu mesleğe duyulan heyecanın neredeyse yok olduğunu ifade etti. Bu durumun altında, öğretmenliğin bir ideal değil de istihdam kaygısıyla tercih edilmesinin yattığını belirtti. Bu kopukluğun, öğrencisini sevmeyen öğretmenler ile öğretmenini sevmeyen öğrenciler tablosunu ortaya çıkardığını ifade etti.

Konuşmasında üniversite düzeyine dair veriler de paylaşan Erdoğan, Yükseköğretim Kurulu tarafından gerçekleştirilen Türkiye Üniversite Deneyimi Araştırması'na atıfta bulundu. Yaklaşık 600 bin öğrencinin katıldığı ve üniversitelerle ilgili 250'ye yakın sorunun yer aldığı bu ankette, öğrencilerin akademisyenlerinden genel olarak memnun olduklarını ancak "daha iyi öğrencilerin gittiği üniversitelerde" memnuniyet düzeyinin düştüğünü belirtti. Bu durumun, daha nitelikli ve ideal sahibi akademisyenlere olan ihtiyacın göstergesi olduğunu vurgulayan Erdoğan, "İlme talip olan, yaratılan üzerinden Yaratan'ı tanımaya yönelen hocalara ihtiyacımız var" ifadesiyle bu ihtiyacı dile getirdi.

Gerçek öğretmenliğin ve akademisyenliğin

ibadet bilinciyle yapılması gerektiğini belirten Erdoğan, gençlerin yolunu aydınlatacak manevi donanıma sahip eğitimcilerin çoğalmasının elzem olduğunu vurguladı. Gençlerin tarih boyunca eleştirildiğini ama aslında günümüz gençliğinin, önceki dönemlere kıyasla çok daha donanımlı, gayretli ve imanlı olduğunu ifade etti. Bu nedenle eğitimcilerin asıl vazifesinin, gençlerin içlerindeki potansiyeli keşfetmelerine rehberlik etmek olduğunu dile getirdi.

Sivil toplum kuruluşlarının gençlerle kuraçağı bağın önemine de değinen Erdoğan, bu tür yapıların üniversite benzeri misyonlar üstlendiğini ve mezunlarının gençlerle istikrarlı bağlar kurması gerektiğini ifade etti. İmam Hatip gençliğiyle temas kurulmasının, onları anlayan ve rehberlik eden öncülerle buluşturulmasının önemini vurguladı.

Konuşmasında öğrencilerin erken yaşlarda ilmi hedeflerle tanışmalarının gerekliliğine dikkat çeken Erdoğan, "Ben âlim olacağım, ben feylesof olacağım, ben fikir adamı olacağım" diyebilen bir neslin ancak erken dönemde yapılan yönlendirmelerle ortaya çıkabileceğini belirterek bilhassa İslami ilimlerin çocuklara erken yaşta tanıtılmasının önemini vurguladı.

Ahmet Emin Akyüz

Bilim Devrimi

Prof. Dr. İshak Arslan

5 Mayıs 2025

Bahar Dönemi kapsamında düzenlenen konferansların dördüncüsü, Prof. Dr. İshak Arslan'ın sunumuyla gerçekleştirildi. “Bilim Devrimi” başlığını taşıyan konferansta Arslan, 17. yüzyılda Avrupa’da gelişmeye başlayan ve nihayetinde modern dünyayı ortaya çıkaracak olan Bilim Devrimi’nin tarihi ve mahiyetini tahlil etti.

Konferansın başında Arslan, Bilim Devrimi’ni hazırlayan sürecin geniş bir tarihsel zemin üzerinde geliştiğini belirtti. Bu çerçevede katılımcılarla paylaşılan kronolojik sunumda, önce Aristoteles’in mirasıyla şekillenen düşünsel temel ele alındı. Ardından, Helenistik dönem ve Roma’nın katkılarıyla antik mirasın nasıl evrildiği tartışıldı. Ortaçağ’da Hristiyanlı-

ğın hâkim olduğu dönemin karanlık olarak nitelendirilmesinin nedenleri açıklanırken, aynı dönemde İslam dünyasında yaşanan bilimsel ve felsefi gelişmeler “aydınlık” bir Ortaçağ olarak tanımlandı. Sonrasında, Avrupa’da düşünsel ve kültürel canlanmanın yaşandığı Rönesans, ardından gelen Reform hareketleriyle birlikte değerlendirildi. Bu gelişmeleri 17. yüzyılda ortaya çıkan Bilim Devrimi takip etti. Modern çağın şekillenmesinde etkili olan Sanayi Devrimi’ne de değinildikten sonra, Aydınlanma düşüncesi ve onunla birlikte gelişen pozitivist yaklaşımlar irdelendi. Sunumun sonunda ise, tüm bu süreçlerin ardından ortaya çıkan postmodern çağın düşünsel ve bilimsel yapıya etkileri tartışıldı.

Arslan, özellikle Hristiyanlığın bazı teolojik kabullerinin Avrupa’yı yaklaşık bin yıl süren bir zihinsel atalet içerisine soktuğunu vurguladı. Buna karşılık, 7. yüzyılda ortaya çıkan İslam düşüncesinin, dünyayı dışlayan bir anlayışa sahip olmaması nedeniyle böyle bir durgunluk yaşamadığını ifade etti. İslam’ın dünya ahiret dengesini önceleyen bir perspektife sahip oluşu, bilgi üretimini destekleyen bir ortamın oluşmasına zemin hazırlamıştı. Bilim Devrimi’nin Avrupa’da ortaya çıkışı ise, bu teolojik kabullerin yol açtığı entelektüel daralmaya bir tepki olarak şekillendi. Arslan, bu dönüşümün sadece bilimsel değil, aynı zamanda felsefi ve kültürel bir kırılma olduğunu belirterek, modern bilimsel zihniyetin kökenlerine dikkat çekti.

Arslan son olarak Bilim Devrimi’nin neden başka bir coğrafyada değil de Avrupa’da ortaya çıktığı, farklı coğrafyalardaki “bilimsel” gelişmelerin niçin bir devrime yol açmadığı sorusunu katılımcıların katkılarıyla birlikte ele aldı. Bu doğrultuda Bilim Devrimi’ni ortaya çıkaran iktisadi, siyasi, ictimai, askeri, coğrafi ve tarihi bilumum şartların bir arada değerlendirilmesinin önemini vurguladı. Arslan bu noktada özel olarak coğrafi keşiflerin altını çizdi ve diğer medeniyet havzalarına nazaran Avrupa kültür ve medeniyetini söz konusu devrimi gerçekleştirme noktasında ayarıştıran hususiyetin -başta iktisadi düzenin yeniden kurgulanmasına yol açan- coğrafi keşifler olgusu olduğunu ifade etti. Coğrafi keşiflerin Avrupa’da ortaya çıkardığı temel iktisadi değişim kapital/sermaye birikimi olarak özetlenebilir ve buna bağlı olarak değişen güç dengelerinin toplumsal sınıflar arası çatışmayı şiddetlendirdiği söylenebilir ki bu da yeni bir siyasi düzen arayışı olarak kendisini göstermiştir. Paradoksal biçimde biri diğerini hem eş zamanlı hem art zamanlı takip eden iktisadi ve siyasi gelişmelerin her birisi Bilim Devrimi’nin ortaya çıkışı, gelişmesi ve karar kıması süreçlerine hem sebep hem de sonuç teşkil etmek bakımından taalluk etmektedir. Ufuk açıcı bir mahiyette seyreden konferans, katılımcıların aynı soru etrafında yaptığı yorumlar etrafında gelişen müzakerelerle sona erdi.

Nedim Aydın

Geçmiş ve Bugünü ile Üniversite

Prof. Dr. Alim Arlı

12 Mayıs 2025

2025 Bahar Yılı Temel Eğitim Programı kapsamında düzenlenen konferanslar serisinin beşincisi, Marmara Üniversitesi Ortadoğu ve İslam Ülkeleri Araştırmaları Enstitüsü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Alim Arlı'nın "Geçmiş ve Bugünü ile Üniversite" başlıklı sunumuyla gerçekleştirildi.

Prof. Dr. Arlı konferansta, üniversitenin

tarihsel gelişimini farklı medeniyet havzaları bağlamında ele aldı. Antik dönemde manastır ve katedraller çevresinde şekillenen eğitim anlayışının, "Studium Generale" yapıları ile kurumsallaşmaya başladığını belirten Arlı, 7 liberal sanat çerçevesinde şekillenen eğitimin zamanla tıp, hukuk ve ilahiyat gibi mesleki fakültele dönüşüğünü ifade etti. Avrupa'daki üni-

versitelerin bu süreçte teolojik bir çerçeveye (teodise) dayandığını ve skolastik düşüncenin etkisiyle bireysel, hiyerarşik ve sınırlı bir akademik yapı sergilediğini dile getirdi. Bologna’da öğrenci birliklerinin, Paris’te ise öğretmen birliklerinin yönetimde etkili olması gibi örneklerle Orta Çağ üniversitelerinin iç yapısına dair örnekler sundu.

Konferansta İslam dünyasındaki yükseköğretim yapısına da yer verildi. Arlı, Nizamiye, El-Ezher, Sahn-ı Seman ve Süleymaniye gibi medreselerin sadece dini değil, akli ilimlerin de öğretildiği kurumsal yapılar olarak öne çıktığını vurguladı. Vakıf sistemine dayalı bu kurumların, hem eğitim hem de öğrencilerin iâşesini sağlayan bütüncül bir yapıya sahip olduğunu belirtti.

Konferansın ilerleyen bölümünde Prof. Dr. Arlı, 19. yüzyıldan itibaren şekillenen modern üniversite anlayışını detaylandırdı. Bu dönemde özellikle Almanya’da geliştirilen “araştırma üniversitesi” modeliyle birlikte öğretim, öğrenme ve araştırmanın birlikte yürütüldüğü bir yapı ortaya çıktı. Araştırma özgürlüğü, akademik hürriyet ve bilimsel yetkinlik, bu yeni üniversite anlayışının temel ilkeleri arasında yer aldı. Arlı öğrenmenin araştırmayla aynı kurumda bir araya getirilmesi ve araştırma için hükümdarların himayesi gibi yollar yerine araştırmacılara maaş bağlamak suretiyle daimi fonlar tahsis edilmesinin insanlık tarihi için ne denli yeni, hem süreç hem de sonuçları itibarıyla farklı, aynı zamanda da biricik bir aşama olduğuna dikkat çekti.

1945 sonrasında ise Amerikan modelinin öne çıkmaya başladığını belirten Arlı, bu modelin çoklu fakülte yapısına sahip, kitlelere erişime açık ve uygulamalı araştırmalarla desteklenen bir üniversite anlayışı sunduğunu ifade etti. Multiversite kavramı altında toplanan bu yeni yapıda, üniversiteler yalnızca meslek erbabı değil, aynı zamanda yurttaş ve araştırmacı da yetiştirmeyi hedefliyordu.

Son olarak 21. yüzyılda üniversitenin karşı karşıya olduğu yeni eğilimleri ele alan Arlı, bilgi toplumuna geçiş, teknolojiyle bütünleşen eğitim modelleri, üniversite özerkliği üzerindeki baskılar ve araştırma finansmanının dönüşümü gibi başlıklar üzerinden güncel tartışmalara temas etti. Arlı, moleküler biyolojiden uzay bilimine, yapay zekâdan etik sorunlara kadar genişleyen akademik sahada, üniversitenin hem dünsel hem de kurumsal olarak yeniden tanımlanmakta olduğuna dikkat çekti.

Nedim Aydın

Filistin'in Son Yüzyılı

Taha Kılınç

1 Mayıs 2025

İlim ve Sanatlar Merkezi (İSM), 1 Mayıs 2025 tarihinde Üsküdar Atik Valide Medresesi'nde "Filistin'in Son Yüzyılı" başlıklı bir program düzenlemiştir. Ortadoğu çalışmalarıyla tanınan yazar ve araştırmacı Taha Kılınç'ın davetli konuşmacı olarak katıldığı etkinlikte, toplam dört oturum ve bir soru-cevap bölümü yer almıştır. 26 kişilik seçkin bir katılımcı grubuyla ger-

çekleştirilen müzakere, içerik itibarıyla yoğun bir akademik gündemle yürütülmüştür.

Etkinliğe başvuran öğrencilere, Taha Kılınç'ın Filistin meselesine dair kaleme aldığı Dil ve İşgal, Dört Suikast ve Kudüs Yazıları adlı eserler İSM tarafından önceden ulaştırılmış; katılımcıların bu metin-

leri okuyarak tartışmalara hazırlıklı gelmesi sağlanmıştır.

Programın ilk oturumunda, “İşgale Karşı Direniş Tarihi” başlığı altında Filistin topraklarının Osmanlı döneminden itibaren geçirdiği tarihsel süreç ele alınmıştır. 1909 yılında kurulan Tel Aviv’in, Osmanlı Devleti’nin tarım politikaları çerçevesinde şekillendiği ve bu yönüyle modern dönemdeki bazı İsrail şehirlerinin temellerinin bu dönemde atıldığı ifade edilmiştir.

Hiz. Ömer’in 638 yılında Kudüs’ü fethetmesiyle imzalanan Ömer Ahidnamesi’ne değinilerek, gayrimüslimlerin temel haklarının güvence altına alındığı belirtilmiştir. Ardından 20. yüzyıl başlarında İngiltere’nin bölgedeki etkisi ve 1917 tarihli Balfour Deklarasyonu’nun, Filistin üzerindeki siyasal ve demografik yapıyı doğrudan etkileyen bir kırılma noktası olduğu değerlendirilmiştir. Bu bağlamda, Kıbrıs, Kudüs ve Keşmir örnekleri üzerinden kolonyal siyasetin günümüze yansıyan bazı sonuçlarına dikkat çekilmiştir.

İzzeddin el-Kassam’ın mücadelesi ve 1930’lu yıllarda Filistin’de direnişin örgütlü bir yapıya dönüşmesi, direnişin tarihsel gelişimi içinde önemli bir aşama olarak sunulmuştur. 1946’daki Kral Davud Oteli saldırısı ve 1948’deki Deir Yasin Katliamı, dönemin sertleşen çatışma ortamını göstermesi açısından değerlendirilmiştir; bu tür olayların bölgedeki toplumlar üzerinde kalıcı etkiler bıraktığı belirtilmiştir. Ayrıca tarihsel anlatıların çarpıtılmasının, yalnızca akademik

bir sorun olmadığı, aynı zamanda sahadaki politik uygulamaları da etkilediği ifade edilmiştir.

İkinci oturumda, Arap-İsrail savaşlarının tarihsel seyri incelenmiştir. 1948’de İsrail’in kuruluşu sonrasında gerçekleşen Birinci Arap-İsrail Savaşı ile birlikte yaşanan zorunlu göçler ve Kudüs’ün ikiye bölünmesi, bölgedeki politik dengelerin nasıl değiştiğini göstermiştir. “Nakba” olarak anılan bu süreç, Filistin halkı için yalnızca bir yer değiştirme değil, kimlik ve hafıza kaybı anlamına gelen uzun süreli bir sorun hâline gelmiştir. 1967 Altı Gün Savaşı’nda İsrail’in Batı Şeria, Gazze, Golan Tepeleri ve

Sina Yarımadası'nı işgal etmesi; 1973 Yom Kippur Savaşı'nda ise Mısır ve Suriye'nin ortaklaşa giriştiği askeri harekât tartışılmıştır. Bu savaşların Arap kamuoyunda hayal kırıklığı oluşturduğu ve bazı ülkeleri diplomatik çözüme yönelttiği belirtilmiştir. Enver Sedat'ın 1977 yılında İsrail'i ziyareti ve 1979'da Camp David Antlaşması'nı imzalaması bu sürecin en dikkat çekici gelişmelerinden biri olarak aktarılmıştır. Bu bağlamda, Sedat ve Suudi Arabistan Kralı Faysal'ın suikasta uğramaları da bölgesel liderlerin karşılaştığı tepkilere örnek olarak değerlendirilmiştir.

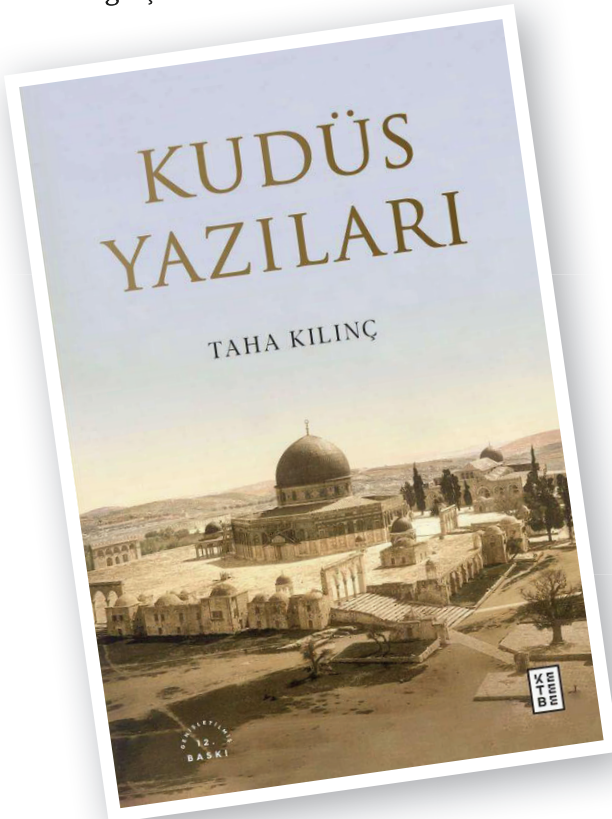
Üçüncü oturumda, İslam ülkelerinin Filistin meselesine yönelik tutumları ve diplomatik girişimler

ele alınmıştır. Mısır'ın ardından Ürdün'ün 1994'te İsrail ile Vadi Araba Antlaşması'nı imzalaması, iki ülke arasında diplomatik ilişkilerin kurulmasına yol açmıştır. Bu gelişmelerin halk düzeyinde karşılık bulmadığı ve söz konusu antlaşmaların daha çok hükümetler arasında kaldığı ifade edilmiştir.

1982-2000 yılları arasında İsrail'in Lübnan'ın güneyini işgali, Hizbullah'ın bu süreçte etkinlik kazandığı bir dönem olarak değerlendirilmiştir. Hamas'ın 1987 yılında kurulması ise hem İsrail işgaline karşı direniş hem de FKÖ'nün seküler çizgisine karşı bir tepki olarak sunulmuştur. 1990'larda başlayan Oslo süreci çerçevesinde yapılan görüşmelerin barış umutlarını artırdığı ancak bu sürecin kalıcı bir çözüme ulaşamadığı belirtilmiştir.

Oslo Antlaşması sonrası Batı Şeria'nın A, B ve C bölgelerine ayrılması, Filistinliler arasındaki sosyal ve coğrafi bağların zayıflamasına yol açmış; Filistin yönetimi açısından hareket alanını sınırlamıştır. Ayrıca İsrail'in Yahudi yerleşim politikalarının bu ayrımı daha da derinleştirdiği ifade edilmiştir. İsrail Başbakanı Yitzhak Rabin'in 1995 yılında bir İsraili aşırı sağcı tarafından suikasta uğraması, barışa karşı İsrail içindeki radikal muhalefeti de ortaya koymuştur.

Son oturumda ise güncel gelişmeler ışığında Filistin meselesinin bugünkü durumu ve olası senaryolar değerlendirilmiştir. Arap ülkelerinin Filistin meselesine yaklaşımının tarih boyunca tutarlı bir çizgi

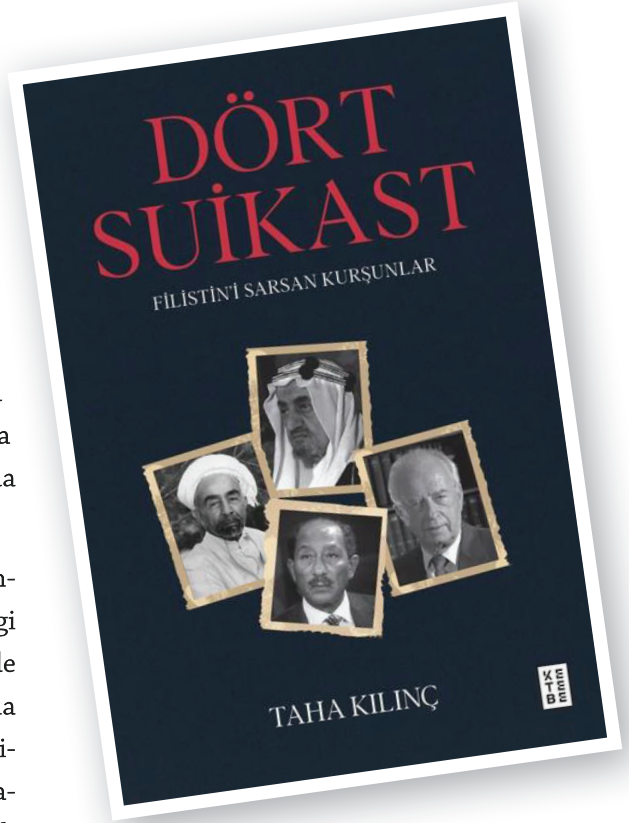

İSMBülten

izlemediği; ülkelerin çoğu zaman meseleyi iç politika aracı olarak kullandığı dile getirilmiştir. Bugün hâlâ Filistin'e dışarıdan kalıcı bir destek sunabilecek bir aktör bulunamaması, meseleyi daha kırılğan hâle getirmektedir.

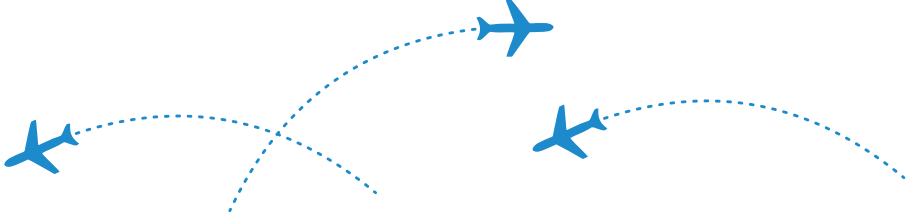
Programın sonunda düzenlenen soru-cevap bölümünde, katılımcılar konuya ilişkin görüşlerini ve sorularını Taha Kılınç'a yöneltilmiş; bu bölümde yapılan katkılarla oturumlarda ele alınan başlıklar daha da pekiştirilmiştir.

Program, Filistin meselesini tarihsel derinliğiyle ele almayı hedeflemiş; konuya ilgi duyan katılımcılar için hem teorik hem de güncel bilgilerle donatılmış bir tartışma zemini sunmuştur. Programın öğrencilerine, Filistin konusundaki duyarlılığın akademik bir içerikle beslenerek daha nitelikli hale getirilmesi konusunda önemli bir katkı yaptığını söylemek mümkündür.

Ahmet Emin Akyüz

Ö Ğ R E N C İ

D E Ğ İ Ő İ M P R O Ğ R A M L A R I

Mevlana Değişim Programı

İlimler ve Sanatlar Merkezi (İSM) eğitim programının bir parçası da yurt dışı eğitim programlarıdır. Öğrencilerimiz, Mevlâna ve Erasmus Değişim Programları kapsamında yurtdışında antlaşmalı üniversitelerdeki eğitim programlarına katılmaktadır. Programlar çerçevesinde öğrenciler, fakülte tarafından yapılan imtihanda başarılı olmaları halinde, lisans ya da lisansüstü eğitimlerinin bir ya da iki dönemini yurt dışından tercih ettikleri bir üniversitede sürdürebilmektedir. 2023-2024 Güz-Bahar ve 2024-2025 Güz-Bahar döneminde Mevlâna Değişim Programı ile eğitimlerini yurtdışında tamamlayan öğrenciler Şu Şekildedir:

Öğrenci Değişim Programları

İsim	Dönemi	Ülke	Üniversite
Davut Karabağ	2023-2024 Güz Dönemi	Fas	Karaviyyin Üniversitesi Darü'l-Hadis el-Haseniyye
Ceylan Erdem Üsün	2023-2024 Güz Dönemi	Umman	Sultan Qaboos Universty
Rıdvan Afşeoeren	2023-2024 Güz Dönemi	Fas	Karaviyyin Üniversitesi Darü'l-Hadis el-Haseniyye
Abdullah Kartal	2023-2024 Güz Dönemi	Umman	Sultan Qaboos Universty
Ziya Özdemir	2023-2024 Güz Dönemi	Fas	Karaviyyin Üniversitesi Darü'l-Hadis el-Haseniyye
Murat Büyük	2023-2024 Güz Dönemi	Fas	Karaviyyin Üniversitesi Darü'l-Hadis el-Haseniyye
Bedirhan Altındaş	2023-2024 Bahar Dönemi	Umman	Sultan Qaboos Universty
Seyitali Karaaslan	2024-2025 Güz Dönemi	Fas	Karaviyyin Üniversitesi Darü'l-Hadis el-Haseniyye
Safa Keş	2024-2025 Güz Dönemi	Fas	Karaviyyin Üniversitesi Darü'l-Hadis el-Haseniyye
Ahmed Fuad Aldaş	2024-2025 Güz Dönemi	Fas	Karaviyyin Üniversitesi Darü'l-Hadis el-Haseniyye
Emircan Yılmaz	2024-2025 Güz Dönemi	Kuveyt	Kuveyt Üniversitesi İslam Araştırmaları ve Şeriat Fakültesi
Hamza Keskin	2024-2025 Bahar Dönemi	Umman	Sultan Qaboos University

الخطباء ملتزمين بالمتن المكتوب الذي يأتي من رئاسة الشؤون الدينية
الخطبة. القسم الأول باللغة التركية تماما والقسم الثاني باللغة
العربية تماما.

İSmbulten

الخطباء ملتزمين في جزء الأول من الخطبة
وأحرار في جزء الثاني من الخطبة كاملاً.

أصبحت الخطبة موحدة بكل الأجزاء في السنة 2016.

أصبحت الخطبة موحدة حيث العنوان في السنة 2016

إن السبب التوحيد الخطبة هو أن يكون نظام بين كل المساجد.

إن السبب الرئيسي لتوحيد الخطبة الجمعة هو التيار
السلفي.

تستغرق الخطبة 15-20 دقيقة.

تستغرق الخطبة 25 دقيقة.

9

Genç Araştırmacılar Sempozyumu

İlimler ve Sanatlar Merkezi bünyesinde 2014 senesinden itibaren dil eğitimlerini başarıyla tamamlayan öğrencilerimizin katılımıyla Arapça ve İngilizce sempozyumlar düzenlenmiştir. Bu kapsamda düzenlenen sempozyumların dokuzuncusu 25 Mayıs 2024 tarihinde Arapça olarak icra edilmiştir. Ürdün'de Qasid Dil Enstitüsü'nün programını tamamlayan öğrencilerimizin projelerini sunduğu sempozyum için "Ürdün'de Toplum ve Kültür" üst başlığı belirlenmiştir. Programa İYC Genel Başkan Yardımcısı ve Cumhurbaşkanı Başdanışmanı İsrafil Kışla, İYC Yönetim Kurulu Başkanı Prof. Dr. Recep Şentürk ve İYC Genel Müdürü Mesud Tan iştirak etmişlerdir. Kur'an-ı Kerim tilavetiyle başlayan program, İsrafil Kışla, Recep Şentürk ve İSM Arapça Koordinatörü Hüseyin el-Hasan'ın konuşmalarıyla devam etmiştir. Sonrasında ise öğrencilerimiz tarafından hazırlanan 16 saha araştırmasının teker teker sunumuna geçilmiştir. Program, Prof. Dr. Tuncay Başoğlu tarafından yapılan kapanış ve değerlendirme konuşmasıyla sona ermiştir.

9. GENÇ ARAŞTIRMACILAR SEMPOZYUMU		ندوة الباحثين الشباب التاسعة			
1	Abdullah Kartal	Ürdün ve Türkiye'deki Cuma Hutbelerinin Karşılaştırılması	مقارنة خطب الجمعة بين الأردن وتركيا	عبد الله كرتال	1
2	Şemseddin Kazak	Ürdün Halkının Ürdün Fetva Kurulu'na Yönelttiği Soruların Değerlendirilmesi	تقييم الاستفتاءات التي وجهها الشعب الأردني إلى دائرة الإفتاء العام الأردني	شمس الدين كزا	2
3	Ömer Faruk Bingöl	Ürdün'de Kadın Hareketleri ve Ürdün Toplumuna Etkisi	الحركة النسوية في الأردن وتأثيرها على المجتمع الأردني	عمر فاروق بينغول	3
4	Murat Büyük	Ürdün'de Cinsiyet Roller ve Kadın-Erkek Karşılaştırması	الأدوار الجنسانية في الأردن والمقارنة بين الذكور والإناث	مراد بويوك	4
5	Ahmet Temel	Ürdünlülerin Suriyeli Mültecilere Bakışı	نظرة الشعب الأردني للاجئين السوريين	أحمد تمل	5
6	Ceylan Erdem Üsün	Ürdün'de Evlilik Yaşı ve Merasimlerin Değişimi	التغير في سن الزواج والمراسم في الأردن	جيلان أردم أسون	6
7	Bedirhan Altındaş	Gençlerin ve Yaşlıların Ürdün'deki Kültürel Yemek ve Fast Food Kültürüne İlişkin Görüşleri	آراء الشباب وكبار السن في الطعام الشعبي وثقافة الوجبات السريعة في الأردن	بدرخان ألتون داش	7
8	Yusuf Akyel	Ürdün'de Medya	الإعلام في الأردن	يوسف عكيل	8
9	Furkan Özen	Ürdün Halkının Giyim Tercihleri	نوع الملابس التي يفضلها شعب الأردن	فرقان أزن	9
10	Ziya Hasan Özdemir	Hava Durumunun Ürdün'deki Toplumsal Hayata Etkisi	أثر الطقس على الحياة الاجتماعية في الأردن	ضياء حسن أوزدمير	10
11	Rıdvan Afşören	Ürdün'de Sigara ve Türleri	التدخين وأنواعه في الأردن	رضوان افشورن	11
12	Enes Beyler	Ürdün'de Üniversite Öğrencilerinin Üniversite Tercihlerinde Toplum ve Eğitim Sisteminin Rolü	دور المجتمع ونظام التعليم في اختيار تخصص البكالوريوس عند طلاب الجامعة الأردنية	أنس بيلر	12

9. GENÇ ARAŞTIRMACILAR SEMPOZYUMU

ندوة الباحثين الشباب التاسعة

13	Hüseyin Samur	Ürdün Sineması ve Ürdün'de Sinema Kültürü	السينما الأردنية وثقافة السينما في الأردن	حسين صمور	13
14	Davut Karabağ	Ürdün Halkının Hayatında İngilizce'nin Arapça'ya Etkisi	تأثير اللغة الإنجليزية على اللغة العربية في حياة الشعب الأردني	داود قاراباغ	14
15	Halil İbrahim Cıla	Ürdün'de Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Medya Bağlılığı	إدمان طلاب الجامعات الأردنية على وسائل التواصل الاجتماعي	خليل إبراهيم جिला	15
16	Ahmet Fuad Aldaş	Ürdün Halkının Edebiyat Okuma Tercihleri	ما يفضله شعب الأردن في قراءة الأدب	أحمد فؤاد ألدش	16
17	Muhammet Ferhat Tekin	Ürdün'de Arapça Öğretim Yöntemlerinin Karşılaştırılması	مقارنة أساليب تعليم اللغة العربية في الأردن	محمد فرحات تكين	17

Tematik Seminerler

Tematik Seminerler İSM bünyesinde ilk defa 2018 senesinde gerçekleştirilen bir çalışmadır. Tematik Seminerler, hazırlık sınıfı dışındaki lisans öğrencilerinin, genel seminerlerden daha dar kapsamlı özel olarak seçilmiş konular üzerine gördükleri akademik okuma ve yazma odaklı seçmeli seminerlerdir. Tematik Seminerlerin başlangıcında öğrenciler kendilerine sunulan seçenekler arasından arzu ettikleri semineri, kontenjan nispetinde seçerler. Her hafta düzenlenen seminerlerde öğrenciler her iki oturumdan biri için önceden belirlenen kitap veya metni okur ve okunan metnin üzerine en az bir sayfalık değerlendirme yazısı yazarak seminer hocasına gönderir. O hafta seminer hocası ile beraber konuyu etraflıca müzakere ederler. Sonraki hafta seminer hocası değerlendirme yazılarıyla ilgili öğrenciye yüz yüze geri dönüş sağlar, yazılan değerlendirme yazılarını sınıf ortamında tahlil ve tashih eder. Böylece okuma, yazma, yazılanlar üzerine tartışma ve yazılara geri dönüş alma süreçlerini içeren zengin bir öğretim modeli ortaya çıkmaktadır. Bu yolla öğrencilerin henüz lisans düzeyinde iken düzenli akademik okuma ve yazma süreçlerini takip etmeye alışkanlık kazanması hedeflenmekte, özellikle öğrenci yazılarına yapılan geri dönüşlerle akademik metin inşaa kabiliyetine kayda değer katkılar yapılmış olmaktadır. 2023-2024 Güz-Bahar dönemlerinde ve 2024-2025 Güz ve Bahar döneminde gerçekleştirilen tematik seminerler ve müfredatları şu şekildedir:

2023-2024 Dönemi

- Roman Okumaları
- Evrim, Trans-Hümanizm ve Post-Hümanizm Tartışmalarına Giriş
- Tasavvuf Tarihi, Teorileri ve Literatürü
- Bilim Faaliyetinin Doğası, Metodu ve Sınırları
- Uluslararası İlişkilerde Temel Kavramlar

2024-2025 Bahar Dönemi

- Uluslararası İlişkilerde Temel Kavramlar
- İslam İktisadı: Teori, Tarih ve Uygulama
- Birey, Toplum, Siyaset
- İslam Düşüncesinde Bilgi ve Yöntem

Taha Ulu

Roman Okumaları

Bu seminer dizisinde kısaca “kurmaca metinler” üst başlığına değinilmiş; farklı kültür ve coğrafyalardan çıkmış, roman tekniğine ait bileşenlerin okunabileceği romanlar olmasına dikkat edilerek seçilmiş eserler tahlil edilmiştir. Romanı oluşturan temel unsurlar, romanda olay, olay örgüsü, roman kişileri, bakış açısı, düşsellik, biçim ve ritim gibi alt başlıklar dikkate alınarak gerçekleştirilen okumalarla katılımcıların roman türüyle ilgili nesnel bakış açılarını geliştirmelerine, okuma anlama ve dili kullanım kabiliyetlerine ve kültürel birikimlerine katkıda bulunmak amaçlanmıştır.

Mehmet Zahit Sezer

Evrim, Trans-Hümanizm ve Post-Hümanizm Tartışmalarına Giriş

“Tanrı’ya tek bir soru sorma şansınız olsa ne sorardınız?” diyen öğrencisine, “İnsan nedir?” diye sorardım, zira kâinatta soru da insandır cevap da” diyen mistiğin merakını takiben bu tematik seminerde çağdaş iki felsefî akımdan hareketle insanın doğası, geçmişi ve geleceği hakkında yürütülen çağdaş tartışmalar mercek altına alınmıştır. Trans-hümanizm ve post-hümanizm henüz yatağını arayan akarsular gibidir. Çok farklı alt-tartışmalara ve güncel politik/sosyal uzantılara sahip olduklarından şemsiye kavramlar olarak görülmeleri mümkündür. Alt-metninde daimî suretle evrim ve ilerleme fikrinin izlerinin görülebileceği bu iki akım, insanın varlık şemasındaki yerine dair bir soruşturma içermeleri hasebiyle ortak bir zeminde buluşur. İyimser bir yaklaşım trans-hümanizm ve post-hümanizm tartışmalarını, modern insanın mebd ve meâd sorularıyla, diğer bir ifadeyle “nereden geldik nereye gidiyoruz” sorusuyla yüzleşmesinin bir tezahürü olarak okuyabilir. Fakat aynı zamanda bu iki akımı İnsan’ın haddini aşma teşebbüsü olarak görmek için de pek çok gerekçeye sahibiz. Bu tematik seminerin, söz konusu tartışmalar şayet sahiden bir hakikatin izini sürüyorsa, “hakikat hiçbir zaman bu kadar örselenerek talep edilmedi” alt-metniyle evrim, trans-hümanizm ve post-hümanizm kavramlarını incelediği söylenebilir. Seminer dizisinde, tartışmaları zenginleştirmek gayesine matuf olarak, trans-hümanizm ve post-hümanizm tartışmalarının önemli bir bileşenini oluşturan ilgili film-dizi literatürüne de öneri kabilinden işaret edilmiştir.

Mehmet Buğra Sezer

Tasavvuf Tarihi, Teorileri ve Literatürü

Bu seminer, tasavvuf tarihinin öne çıkan başlıklarını giriş mesabesinde ele alarak tasavvuf hakkında bütüncül bir bakış kazandırmayı hedefler. Bu minvalde kronolojiye bağlı kalınarak bir tasavvuf tarihi anlatısı sunulup tasavvuf ilmi çerçevesinde gelişen teoriler de tahlil edilmiştir. Bir ilim olarak tasavvufun hangi sosyo-kültürel ve ilmî atmosferde neden ve nasıl teşekkül ettiği, teşekkül eden bu ilmin iddiaları ve diğer ilimlerle ilişkisi netleştirilmiş; akabinde bu ilim kapsamında geliştirilen teoriler ve ortaya çıkan literatür değerlendirilmiş ve son olarak modern dönemdeki vaziyetin fotoğrafı çekilmiştir. Seminer boyunca pek çok defa birincil kaynaklara müracaat edilmiş olmakla beraber asıl kaynaklarımız günümüz akademisinin ürünleridir.

Mert Muhammed Sönmez

Bilim Faaliyetinin Doğası, Metodu ve Sınırları

Son üç asır boyunca teknik gelişmelerin boyutu insanlığın organizasyon biçimlerini, birbirleriyle ve etrafındakilerle irtibat biçimlerini, maksatlarını ve görüşlerini son derece tesirli bir şekilde dönüştürdü. Bu süre zarfında gerçekleşen teknik gelişmeler, beraberinde bilim faaliyetinin de çağ atladığı, bilimin kudretinin her şeye yeteceği, bilimin hakikati ortaya koyduğu gibi kanaatlerin uyanmasına yol açmıştır. Bu noktada teknik faaliyetle bilim faaliyetinin birbiriyle ne ölçüde, hangi biçimlerde ilişkilendiği; bilimsel metodun Aristoteles'ten itibaren ne ölçüde "çağ atladığı", gerçekten de büyük binaları kısa zamanda inşa etmekle hakikatin kuşatılmasının bir tutulup tutulamayacağını araştırmak icap eder. Bu tematik seminerde bilim faaliyetinin tarihsel serüveni Aristoteles, Francis Bacon, Descartes üzerinden incelenmiştir. Bu bakımdan antik kozmoloji, Newton'un evren modeli ile Darwin'in evrim modeli bu tarihsel sürecin tamamlayıcı konuları olarak dikkate alınmıştır. Nihayetinde doğa bilimlerine nispetle sosyal bilimlerin konumunu tespit etmek maksadıyla Thomas Kuhn ve Brian Fay'in çalışmalarına başvurulmuştur.

Muhammed Çağrı Bilir

Uluslararası İlişkilerde Temel Kavramlar

Bu seminerin amacı, öğrencilere günümüzde karşı karşıya olduğumuz temel uluslararası sorunları ve bu sorunların ortaya çıkardığı muammaları tanıtmaktır. Bu doğrultuda küresel siyaseti şekillendiren faktörleri açıklamakla birlikte, uluslararası politikaların kalıplarını (uluslararası ilişkilerde çıkarların, kurumların ve etkileşimlerin nasıl önemli olduğu da dahil) anlamak, uluslararası sistemin temel yapılarını ve önemli uluslararası meseleleri anlamlandırmak için belirli konseptler haftalık olarak ele alınmıştır. Bu seminer, bugüne kadar dünya politikasında yaşanan bazı temel gelişmeleri kapsayacak şekilde kısa bir tarihi bağlam sunarak başlar. Dolayısıyla uluslararası politikada anahtar kavramlar olan savaş, egemenlik, barış, kolektif güvenlik ve uluslararası örgütler gibi olguları, uluslararası ilişkilerin teorik tartışmaları ve yakın tarih örnekleriyle beraber ele alır. Ayrıca bölgeselliğin özelliklerine dikkat çeker ve küresel politikaların anlaşılmasını şekillendiren kavram çeşitliliğini göstermek amacıyla bölgesel politikaların bir örneği olarak Avrupa Birliği'ne daha yakından bir bakış sunar. Daha sonra küresel politikaların aktörler arası etkileşimini etkileyen en önemli uluslararası meseleleri tanıtır. Bunlar arasında insani müdahale, terörizm ve nükleer silahlar bulunmaktadır. Bu seminerin sonunda, öğrenciler zamanımızın temel uluslararası sorunlarını ve uluslararası politikaların temel kalıplarını, çıkarların, etkileşimlerin, kuralların, normların ve kurumların uluslararası politikalarda nasıl önem taşıdığını anlama konusunda bilgi sahibi olmuştur. Ayrıca sadece uluslararası siyasetle tanışmakla kalmayıp aynı zamanda bu seminerde ele alınan temel uluslararası sorunları anlamak ve açıklamak için farklı teorik yaklaşımların avantajları ve zayıflıkları konusunda eleştirel bir farkındalık sergileyebilmiştir.

Muhammet Furkan Eren

İslam İktisadı: Teori, Tarih ve Uygulama

Bu seminer dizisi, İslam iktisadının temel kaynaklarını, tarihsel gelişimini, metodolojisini ve günümüz ekonomik yapılarıyla ilişkisini ele alarak, katılımcılara derinlemesine bir bakış açısı kazandırmayı amaçlamıştır. Seminerde, klasik ve modern İslam İktisadı çalışmaları ışığında, sistemin dayandığı kaynaklar, metodolojik yaklaşımlar, ticaret ve finans yöntemlerinin tarihi gelişimi, din ve iktisadi düşüncenin etkileşimi gibi konular ele alınmıştır.

Furkan Şentürk

Birey, Toplum, Siyaset

Bu seminerde modern toplumsallık bağlamında ortaya çıkan problemler ele alınmış; modern siyaset kavramı üzerinden inşa edilen değerler sistemi tahlil edilerek farklı toplumsallık formlarıyla mukayeseli ve eleştirel bir değerlendirme yapılmıştır. Bu çerçevede rasyonalite, otorite ve güç gibi kavramlarla birlikte modernitenin Batı merkezli yorum ve eleştirileri tartışılmıştır. Seminerin ilerleyen bölümlerinde Wael Hallaq'ın İslamî toplumsallık anlatısı merkeze alınarak moderniteye dışarıdan eleştirel bir bakış geliştirilmiş; böylece farklı toplumsallık tahayyülleri mukayeseli bir zeminde değerlendirilmiştir. Ayrıca bireysellik meselesi üzerinde durulmuş; Charles Taylor'ın modern bireycilik eleştirisi ile Nurettin Topçu'nun isyan ahlakı nazariyesi, birey olarak var olma problematiği bağlamında incelenmiştir. Bu kapsamda bireysellik ile toplumsallık arasındaki ilişkinin teorik boyutları tartışılmış ve tasavvufî düşünceye uzanan değerlendirmeler yapılmıştır. Seminer, katılımcılar için bireysellik ve toplumsallık arasındaki ilişkinin eleştirel ve mukayeseli biçimde düşünülmesine imkân tanımış; moderniteye dair hem içeriden hem de dışarıdan geliştirilen yaklaşımların karşılaştırmalı olarak analiz edilmesine zemin hazırlamıştır.

Ahmet Emin Akyüz

İslam Düşüncesinde Bilgi ve Yöntem

Bu seminerin amacı, varlığa ilişkin küllî bir araştırma iddiasında bulunan metafizik geleneklerin bu araştırmayı hangi yöntemler çerçevesinde gerçekleştirdiklerini karşılaştırmalı bir şekilde analiz etmektir. Bu amacı tahakkuk ettirmek öncelikle İslam düşüncesindeki nazari disiplinlerin hüviyetlerini, taşıdığı iddiaları, zamansal sürekliliklerini ve bu süreklilik içerisinde geçirdikleri dönüşümleri incelemeyi gerektirir. Bu doğrultuda ilk olarak kelam, felsefe ve tasavvufun tarihsel serencamı masaya yatırılmış daha sonra her bir geleneğin yönetime ilişkin iddiaları tarihsel bir süreklilik içerisinde ayrıntılandırılmıştır. Yöntemlerin taşıdığı iddialar, karşıt argümanlar ile birlikte sunulup nazari geleneklerin pozisyonları belirgin hale getirilmiştir.

GİRİŞ SEMİNERLERİ

Giriş seminerleri, merkezimize yeni başlamış olan öğrencilerin genel olarak İslami ilimlerin lüzumunu ve İSM'nin eğitim modelini daha iyi kavramasına yönelik olarak tasarlanan Giriş Seminerleri, hazırlık sınıfı öğrencilerinin motivasyon ve intibaklarını sağlamak amacıyla başlatılmıştır. Bu kapsamda İSM mezunlarından seçilen isimlerin her biri, tanıtımları aşağıda yer alan konular etrafında öğrencilerle dört-beş hafta kadar bir araya gelmiştir. Herhangi bir okuma, not veya ödev sorumluluğu olmayan ve konular hakkında en temel düzeydeki giriş bilgilerinin verildiği Giriş Seminerleri uygulamasının, öğrencilerin yeni başladıkları ilim yolculuğuna zihnen ve kalben daha hazırlıklı çıkmayı kolaylaştırdığı ve motivasyonlarına kritik bir katkı sağladığı müşahade edilmiştir. Geçtiğimiz dönemde toplam altı farklı başlıkta Giriş Semineri yapılmıştır. Seminer sorumluları ve seminer başlıkları şu şekildedir:

Ali Osman Çakmak

MODERNLEŞME SÜRECİ VE KIRILMALAR

Bu seminerde, İSM'ye ve İlahiyat Fakültesi'ne henüz adımını atmış öğrencilerin, içine doğduğumuz zamanı tarihin akışı içinde konumlandıklarını temin etmek amacıyla, 16. yüzyıldan günümüze ulaşan özet bir düşünce tarihine yer verilmiştir. Bu bağlamda modernite kavramı ve modernleşme süreci başta olmak üzere, reform, ilerleme, geleneksel toplum, sanayileşme, kapitalizm ve sekülerleşme gibi kavramlara temas edilmiştir. Söz konusu kavramların Türk modernleşmesi sürecindeki yansımaları üzerinden, yaşanan meydan okumalar ve ortaya çıkan entellektüel krize işaret edilmiş, İSM'nin benimsediği eğitim modeli, müfredat ve çağın ihtiyacı olan donanıma sahip ilim adamları yetiştirmek vizyonunun, tam da bu krize derinlikli bir cevap oluşturmak gayesiyle nasıl bir ilişkiye sahip olduğu konu edilmiştir.

Yunus Öztürk

GÜNCEL SOSYOLOJİK TAHLİLLER

Güncel Sosyolojik Tahliller başlıklı bu seminerde amaç öğrencilerin içine doğduğumuz dünyayı, yakın geçmişi ve anı mukayese ederek toplumsal değişimi ve farklılaşmayı anlamaları, açıklamaları ve anlamlandırmalarıdır. Bu kapsamda 1980 öncesi ve sonrası mukayese edilerek kapitalizmin Türkiye özelindeki yükselişi, geniş halk kitlelerinde meydana gelen değişim, göç ve göç sonucu oluşan yeni gettolar ve siyasi dalgalanmalar, değişen birey ve toplum algısı çerçevesinde ele alınmıştır. Fert ve toplumdaki değişimin göstergeleri sadedinde, başta aile olmak üzere eğitim, din ve hak/özgürlük kavramları üzerinde durulmuştur.

Mustafa Tanrıver

MEZHEP SİSTEMATIĞI VE GELENEK

Bu seminerde İlahiyat Fakültesini kazanmış ve İSM'ye yeni dahil olmuş öğrencilere sonraki kademelerde alacakları fıkıh ve hadis eğitimine teorik bir zemin hazırlamak ve bu disiplinlerle ilgili olarak bundan sonraki ilmi hayatlarında sık karşılaşmaları muhtemel olan bazı tartışmalara dair bir perspektif kazandırmak hedeflenmiştir. Karşılıklı diyalog şeklinde yürütülen seminerlerde mezheplerin oluşumu, oluşum sonrasında hadislerin rolü, fıkıh araştırmalarında mezhep sistematığının yeri, ilimlerde birikim ve geleneğin anlamı gibi meseleler üzerinde durulmuştur.

Güvenç Şensoy

İSLAM DÜŞÜNCESİ

İslam düşüncesi, asırlardır farklı ilim dallarının katkısıyla gelişen zengin bir mirasa sahiptir. Bu seminerde; kelam, İslam felsefesi ve tasavvufun temel meselelerine giriş yaparak, bilgi, varlık ve ahlak gibi konuların nasıl ele alındığı incelenmektedir. İslam düşüncesinin farklı ekoller tarafından nasıl şekillendirildiği, klasik ve modern dönemde hangi temel tartışmaların öne çıktığı keşfedilmektedir. Bu seminer, İslam ilim geleneğini anlamak isteyen ilahiyat hazırlık öğrencileri için bir başlangıç niteliği taşıyacak ve ilerleyen akademik çalışmalarına bir zemin oluşturacak şekilde tasarlanmıştır.

Ahmet Çelik

MODERN AVRUPA SÖMÜRGEÇİLİĞİ VE KAPİTALİZM

Bu seminerde İSM'nin hazırlık sınıfına yeni başlayan öğrencilere yönelik; bilimsel devrim, dinde reform, aydınlanma, modern ulus devletlerin doğuşu, sömürgecilik, kapitalizm ve post-modernitenin doğuşu gibi modern batının (Avrupa/Amerika) ortaya çıkışını sağlayan tarihsel hadiseler ve gelişmeler, fikri ve felsefi tartışmalar ele alınmıştır. Özellikle bu süreçte ortaya çıkan ideolojiler, dini mezhep ve yorumlar ve sosyo ekonomik hareketlerin ne tür bir toplum ve birey tasavvuruna yol açtığı üzerinde durulmuştur. Tüm bu gelişmelerin merkezinde yer alan modernitenin insan tasavvuru, Müslümanların insan tasavvuru ile mukayese edilmeye çalışılarak modern dönemde yaşayan Müslüman fertlerin ve toplumların batılılaşma/modernleşme süreçlerinin sonuçları ve etkileri ortaya konmuştur. Böylece günümüzde Müslümanların kendi değerleriyle uyumlu modern bir fert ya da toplum oluşturma imkânı ele alınmış, bunun ancak ilim ve değerler geleneğini ihya edilerek mümkün olabileceği ifade edilerek seminer tamamlanmıştır.

Tuncay Azar

İSLAMİ İLİMLERE GİRİŞ: ÂLET İLİMLERİ

Bu seminer, İSM hazırlık sınıfında okuyan öğrencilere yönelik ve âlet ilimlerinin klasik İslami ilimleri anlamada nasıl bir araç olduğunu belirli klasik örneklerden yola çıkarak göstermeyi amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda, âlet ilimlerinin dil ilimlerinin yanı sıra vaz', mantık, münazara ve usûl gibi ilimleri içerdiğinden ve bu ilimlerin klasik İslami metinlerin anlaşılması, yorumlanması ve kavranması (kuşatılması) açısından derinlik kazandırdığından bahsedilmiştir. Seminerde okunan bazı metinlerde şarihlerin metni nasıl yorumladıkları, problemleri dilden mi çıkardıkları yoksa dile mi dayandırdıkları, metin sahibinin yaptığı örtük kıyasların şarihler tarafından dildeki bazı imalardan hareketle nasıl ortaya çıkartıldıkları üzerinde durulmuştur. Ardından, genel olarak bazı âlet ilimlere ait literatür hakkında bilgi sahibi olunmasına yönelik bu eserlerin derlendiği bir kitap (Örnek bir genç olmak) müzakere edilmiştir. Bu sayede, öğrencilere âlet ilimlerinin önemi ve klasik İslami ilimleri okumada nasıl bir katkı sağlayabileceği somut örneklerle gösterilerek, öğrencilerin İSM'de okutulan âlet ilimlerini öğrenmelerinin teşvik edilmesi ve motive olmaları hedeflenmiştir.

Alan okumaları, öğrencilere, lisans sonrası çalışmak istedikleri alana dair bilgi ve uzmanlık kazandırmak üzere tasarlanmış özel derslerdir. Bu seminerler, eğitim kademesinin son sınıfındaki öğrencilere, lisansüstü çalışmalarına devam etmek istedikleri alanla ilgili haftalık okuma ve müzakere imkânı vermektedir. İki dönem boyunca devam eden seminerlere, öğrencinin ilgi alanında lisansüstü çalışmalara devam eden mezunlarımız hocalık yapmaktadır. Seminerlerin ilk oturumları literatür bilgisine yoğunlaşırken, ilerleyen haftalarda lisansüstü çalışma yapmak için gerekli olan formel ve informel yetkinlikler kazandırılmaktadır. 2023-2024 Güz ve Bahar dönemlerindeki Alan Okumaları hocalarımız şu şekilde sıralanmaktadır:

alan okumaları

2023-2024

Güz - Bahar

Ahmet Enes Duman

İslam Tarihi

Ömer Faruk Maden

Hadis Alan Seminerleri

Nedim Aydın

İslam Düşüncesi

Abdurrahman Çavğa

Fıkıh

Qayyim Naoki Yamamoto

Dinler Tarihi

2024-2025 Güz ve Bahar dönemlerinde ise beş farklı başlıkta Alan Okumaları gerçekleştirilmiştir. 2024-2025 Güz ve Bahar dönemi Alan Okumaları seminerlerinden sorumlu hocalar ve seminer başlıkları şu şekildedir:

2024-2025

Güz - Bahar

alan okumaları

Mehmet Zahit Sezer
İslam Düşüncesi

İbrahim Enes Başdemir
Hadis

Tuncay Azar
Arap Dili ve Belağatı

Abdurrahman Çavğa
Fıkıh

Ahmet Enes Duman
İslam Tarihi

Kitap Tahlilleri

Kitap Tahlilleri

Kitap ve Metin Tahlilleri, temelde öğrencilerin İslami ilimlere dair güncel mesele ve problemlerle karşılaşmaları, kitap okuma alışkanlıklarını geliştirmeleri, okunan kitapları bir danışman eşliğinde grup üyeleriyle birlikte analiz etmeleri ve böylece metinlerin daha üst düzeyde anlaşılmasına katkı sağlanması gibi gayelere matuf olarak yürütülmektedir. Bu kapsamda gerek Tematik Seminerler gerek kış kampı gerekse Hazırlık Sınıfı Kitap Tahlil Grubunda pek çok metin sadece okunmakla kalmayıp farklı düzeylerde ele alınmakta ve tahlil edilmektedir.

Bu minvalde gelişen Kitap Tahlil Grupları, İSM bünyesinde ilk defa 2012-2013 döneminde hayata geçirilmiştir. Çalışma, temelde öğrencilerin kitap okuma alışkanlıklarını geliştirme, kitap tercihlerine yardımcı olma ve okunan eserleri bir danışman eşliğinde grup üyeleriyle birlikte değerlendirme becerisi kazandırma amacını taşımaktadır. Merkezimizin hazırlık sınıfında bulunan öğrenciler için düzenlediği kitap tahlilleri, 2023-2024 güz, bahar ve yaz dönemlerinde Merkezimize kabul edilen 21 öğrenciden oluşan iki ayrı sınıfla sürdürülürken; 2024-2025 döneminde ise merkezimize kabul edilen 17 öğrenciden oluşan iki ayrı sınıfla devam ettirilmiştir.

Kitap tahlil grubunun yöneticiliğini 2023-2024 güz, bahar ve yaz ve 2024-2025 bahar döneminde İSM Asistanı Mehmet Buğra Sezer üstlenmiş; yapılan istişareler neticesinde roman, hikâye, hatırat, düşünce ve İslami ilimler gibi geniş bir konu yelpazesinden -aşağıda listesi verilen- nitelikli eserlerden oluşan bir liste belirlenmiştir. Okuma yapılan alanlar çeşitlendirilerek öğrencilerin muhtelif sahalara aşinalık kazanmaları, fikir dünyalarının zenginleşmesi, farklı yazım türleri ve üsluplarla tanışmaları ve nihayetinde modern dönemde İslâmî ilimler alanında çalışmanın sınırlılık ve imkânlarını fark etmeleri hedeflenmiştir.

Tahliller ekseriyetle grup yöneticisi tarafından yürütülmekle birlikte, tahlil edilen eserin ilgili olduğu sahadaki uzmanlığıyla temayüz etmiş akademisyen veya mezunlarımız da gruplar tarafından misafir edilerek sürece dâhil edilmiştir. İletişim ve etkileşimin üst seviyede olduğu tahliller esnasında, aynı kademedeki yer alan ve üniversiteye yeni başlayan öğrenciler yatay düzlemde birbirlerine karşı öznel düşüncelerini açık, akıcı ve anlaşılır bir şekilde ifade etme kabiliyetlerini geliştirme ve birbirlerini daha yakından tanıma fırsatı bulurken; dikey düzlemde ise danışmanlık ve rehberlik imkânlarından istifade etmektedir.

Haziran ayı itibarıyla, 2023-2024 Güz-Bahar dönemlerinde ve 2024-2025 Bahar döneminde her iki grupta birbirine paralel olarak okunmuş, tahlilleri yapılmış ve yaz sonuna kadar tamamlanmış olan eserler aşağıdaki gibidir.

Kitap Tahlilleri

2023-2024

Güz-Bahar-Yaz Dönemi

Fatih Harbiye, Peyami Safa (*Ötüken Neşriyat*)

Kiralık Konak, Yakup Kadri Karaosmanoğlu (*İletişim Yayınları*)

Ya Tahammül Ya Sefer, Mustafa Kutlu (*Dergah Yayınları*)

İlim Yolunda Sabır, Abdülfettah Ebu Gudde (*Takdim Yayınları*)

Hatıralar-1, Ali Ulvi Kurucu (*MED Kitap*)

Hilafetin İlgasının Arkaplanı, Mustafa Sabri Efendi (*İnsan Yayınları*)

Batılılaşma İhaneti, D. Mehmet Doğan (*Yazar Yayınları*)

İbrahim Efendi Konağı, Samiha Ayverdi (*Kubbealtı Neşriyat*)

Kısa Türkiye Tarihi, Kemal Karpat (*Timaş Yayınları*)

Türkiye’de İslamcılık Düşüncesi 1 (Giriş), İsmail Kara (*Dergah Yayınları*)

Buhranlarımız, Said Halim Paşa (*İz Yayıncılık*)

Şeyhendifinin Rüyasındaki Türkiye, İsmail Kara (*Dergah Yayınları*)

İslam Düşünce Atlası -Giriş Yazıları- (*Konya B.Ş.B Kültür A.Ş*)

Bilginin İslamileştirilmesi, İsmail Raci Faruki (*Mahya Yayınları*)

Türkiye’nin Maarif Davası, Nurettin Topçu (*Dergah Yayınları*)

Müstağrip Aydınlar Yüzyılı, Akif Emre (*Büyüyenay Yayınlar*)

Akıllı Türk Makul Tarih, İhsan Fazlıoğlu (*Ketebe Yayınları*)

Waldo Sen Neden Burada Değilsin, İsmet Özel (*TİYO Yayıncılık*)

2024-2025

Güz-Bahar Dönemi

Hatıralar-1, Ali Ulvi Kurucu (*MED Kitap*)

Fatih Harbiye, Peyami Safa (*Ötüken Neşriyat*)

Kıralık Konak, Yakup Kadri Karaosmanoğlu (*İletişim Yayınları*)

Ya Tahammül Ya Sefer, Mustafa Kutlu (*Dergah Yayınları*)

Dönüşüm, Franz Kafka (*Yapı Kredi Yayınları*)

Tatar Çölü, Dino Buzzati (*İletişim Yayınları*)

Türkiye’de İslamcılık Düşüncesi 1 (Giriş), İsmail Kara (*Dergah Yayınları*)

Şeyhendifinin Rüyasındaki Türkiye, İsmail Kara (*Dergah Yayınları*)

Buhranlarımız, Said Halim Paşa (*İz Yayıncılık*)

Müstağrip Aydınlar Yüzyılı, Akif Emre (*Büyüyenay Yayınlar*)

Doğu Batı Arasında İslam, Aliye İzzetbegoviç (*Ketebe Yayınları*)

Bu Ülke, Cemil Meriç (*İletişim Yayınları*)

Bilginin İslamileştirilmesi, İsmail Raci Faruki (*Mahya Yayınları*)

Akıllı Türk Makul Tarih, İhsan Fazlıoğlu (*Ketebe Yayınları*)

Benim İçin İSM...

Muhammet Daştan | İSM 2019 Mezunu / Bingöl Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi / Temel İslam Bilimleri

Anadolu'nun uzak bir diyarından üniversite tahsili için İstanbul'a gitmek bir hayaldi benim için. Bu hedefe ulaşmak amacıyla elimden gelen gayretin tamamını ortaya koyma çabalarım nihayet sonuç vermişti. Üniversite vesilesiyle bu kadim şehre biletim alınmıştı. Fakat şehir hakkında sıradan şeyler dışında fazla bir malumatım da yoktu. Nereyi mesken tutup nasıl bir yüksek eğitim hayatı geçirecek, hangi türden ve seviyeden bir arkadaş çevrem olacaktı? Henüz küçük yaşlarda önce hafızlık, daha sonra lise çağlarımda ailemden ayrı kalmanın zorluğuyla yüzleşmiştim. Lakin İstanbul gibi bir dünya şehrinde okuyacak olmak beni hem kaygılandırıyor, bir yandan da heyecanlandırıyordu. İstanbul'a bu duygular içinde, zorlu bir yolculuk neticesinde varmıştım. Ancak endişeye fazla mahal olmadığını çok geçmeden anlayacaktım. Çünkü bir yerlerde benim gibi ilim taliplerini düşünen, onların her türden ihtiyaçlarına imkanlar arayıp bulan, onların eğitimlerine vakitlerini ve hayatlarını vakfedip bağışlayan birilerinin var olduğunu haber almıştım. Böylelikle yolum İSM'ye düşmüştü ve başka adres aramakla da bir daha uğraşmayacaktım.

Fakülte müfredatının eksik yanlarını tamamlayacak, bizi önce Osmanlı alimleriyle ve akabinde İslam düşünce ve ilim dünyasının dehalarıyla tanıştıracak uzun soluklu bir eğitim programına artık dahil olmuştum. Süreç oldukça zorlayıcı başlamıştı ama ilim yolculuğunun zaten zahmet çekmeden bir anlam ifade etmeyeceği bilinciyle sebat etmeyi yeğleyecektim. Bir silsile içerisinde klasik ilim mirasımızla hemhal oldukça ufkum zamanla genişleyecek ve bir sonraki ilim kapısına ulaşmak için o an üzerinde yürüdüğüm yolu tüm engellere direnerek tamamlamam gerekecekti. Çok geçmeden ilme açılan kapıların ve yolların birden fazla olduğunu öğrenecektim. İnsanlığın ortak mirası düşünce birikiminden istifade etmeyi Müslüman dünya olarak asırlar önce bir kez tecrübe etmiştik. Kaderin bir cilvesi olarak yeniden benzer bir keşif için ters istikametlere akan nehirler boyunca ilerlemek zorundaydık. Bu amaçla iki dünya dilini, Arapça ve İngilizceyi bu ilim muhitinde öğrenmiş, geçmişten ve günümüzden sayısız ilim erbabını az veya çok tanıma ayrıcalığını elde etmiştim. Zira daha uzun ilmî yolculuklara çıkmak, derin deryalar içine korkusuzca dalmak için İSM bana bir yol haritası sunmuş ve artık Müslümanların kendilerine ait düşünce ve fikriyatlarını yeniden gözden geçirmeleri

“Keşf-i kadîm” ve “vaz’-ı cedîd” düsturunca maziyle kopan bağların sahih kanallar ve fikrî aidiyetler üzerinden yeniden irtibat kazanması ancak ilim ehlinin üstesinden gelebileceği bir vazife olarak bizlere bu kurum bünyesinde gösterildi.

gerektiğini öğretmişti. Her köşesi tarihten bir şahit olan bu şehrin ve daha nice-lerinin, ancak ilim ehline kapılarını ardına kadar açacağını anlamıştım.

İslam dünyasının içinden geçtiği badireler ve yaşanan çalkantılı devirler, kendini son hak dinin mensubu olarak gören ve bu yol üzere yaşama arzusunda olanların malumudur. Bu buhranların üstesinden gelme noktasında farklı söylem ve yöntemlere sahip çok sayıda tarz ve tavır denendi, hala denenmektedir. “Keşf-i kadîm” ve “vaz’-ı cedîd” düsturunca maziyle kopan bağların sahih kanallar ve fikrî aidiyetler üzerinden yeniden irtibat kazanması ancak ilim ehlinin üstesinden gelebileceği bir vazife olarak bizlere bu kurum bünyesinde gösterildi. Bu yönüyle benim için İSM’nin her şeyden önce bir tavır alma ve köprü görevi görme anlamını ihtiva ettiğini söyleyebilirim. Belirttiğim minval üzere daha pek çok yön ve mana üzerinde durabilirim. Fakat sözü uzatmaya lüzum görmeden diyebilirim ki her şeyin zıddıyla kaim olduğunu İSM ortamından ırağa düşünce daha iyi kavradım. Benzer eğitim programlarına emsal teşkil etme sadedinde tezahürlerini ve yansımalarını çok geçmeden müşahade ettiğimiz bu güzide kurumun, daha nice denenmemiş veya ihmal edilmiş hayalleri gerçeğe dönüştüreceğine inanıyorum.

LİSE Programları

KADIKÖY

ANADOLU İHL

15

ÖĞRENCİ

BEYOĞLU

ANADOLU İHL

14

ÖĞRENCİ

Ş. AKIN SERTÇELİK

ANADOLU İHL

15

ÖĞRENCİ

İSM Lise Programları, İSM Temel Eğitim Programı ve İhtisas Programının vizyon ve misyonuyla uyumlu olarak yürütülmektedir. Çağımızın ihtiyacı olan donanıma sahip ilim adamlarının yetişebilmesi için lise yıllarında atılacak adımlar ve oluşturulacak sağlam alt yapının değeri ve önceliği, günümüz gençliğinin profili göz önüne alındığında daha açık bir şekilde kendisini göstermektedir. İSM Lise Programları ilim ve irfanı mezcetme, iman ve amel bütünlüğünü koruma, adanmışlık ruhunu benimseme yolunda liseli gençlerle birlikte yol yürümeyi ve bu yolculuğu ihtiyaca göre şekillendirerek özelleştirmeyi, zamanın ve emeğin değerini bilerek en faydalı hale getirmeyi hedefleyen programlardır. Müfredat olarak İslami İlimler, Sosyal Bilimler ve Dil Bilimlerine odaklanan, yakından takip ve ince işçilikle yürütülen programların temel gayesi, programlara devam eden istidat ve istikrar sahibi gençlerin ilim, fikir ve hizmet sahalalarında zenginlik ve derinlik kazanmaları ve üniversite yıllarına berrak bir gönül, açık bir zihin ve mütecessis bir ruhla ulaşmalarıdır.

KADIKÖY AİHL PROGRAMI

Kadıköy Anadolu İmam Hatip Lisesindeki öğrencilerden seçilmiş bir gruba özel olarak hazırlanan Atik Valide Yaz Okulu, bu yaz tatilini manevi bir fırsata dönüştürmek isteyen genç kardeşlerimizi misafir etmiştir. Atik Valide medresesinde gerçekleştirilen programda, öğrencilerimizin Kur'an-ı Kerim ve Sünnet-i Seniyye ışığında dini bilgilerini artırmaları; Temel İslami İlimlere ilişkin bir farkındalık kazanmaları; Arapça okuma-yazma-konuşma becerilerini geliştirmeleri; toplumsal ve dini hayata yön veren kavramlara daha derinlikli bakmaları; ahlaki ve manevi gelişimlerini güçlendirmeleri hedeflenmiştir. İlim Yayma Cemiyeti bünyesindeki İlimler ve Sanatlar Merkezi (İSM) tarafından 29 Temmuz-16 Ağustos 2024 tarihleri arasında, Atik Valide Medresesinde, yatılı olarak düzenlenen Atik Valide Lise Yaz Okulu kapsamındaki 80 saatlik yoğun programa 8 öğrenci daimî olarak katılım sağlamıştır. Ayrıca program kapsamında İstanbul'un tarihi ve kültürel zenginliklerini yakından müşahade etmek ve tarih bilincini güçlendirmek amacıyla Eyüp Sultan Camii, Yıldız Sarayı, Yahya Efendi Türbesi gibi çeşitli mekanlara ziyaretlerde bulunulmuştur. Koordinatörlüğü Mahmut Salih Eser tarafından yürütülen programı başarı ile tamamlayan öğrencilere program sonunda sertifika verilmiştir. 2024-2025 Yaz Programı kapsamında yürütülen dersler şu şekildedir:

KADIKÖY ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ YAZ PROGRAMI (2023-2024)

SEMİNER	HOCA	SEMİNER	HOCA
Kur'an-ı Kerim ve Dini Müzik	Ahmet Emin Akyüz	Türk Modernleşmesi	Ali Osman Çakmak
Arapça (Okuma ve Yazma)	Yasir el-Hatip	Din ve Toplum	Yunus Öztürk
Arapça (Konuşma ve Dinleme)	Hüseyin el-Hasan	Kavram Atölyesi	Mehmet Zahit Sezer
Akaid (el-Fıkhu'l-Ekber)	İsrafil Şen	Düşünce Atölyesi	Muhammet Furkan Eren
Tefsir (Sarfetü't-Tefsir)	Ahmet Enes Duman	Hadis (Riyazü's-Salihin)	Mahmut Salih Eser

2024 senesi yaz döneminde Kadıköy AİHL öğrencilerinden seçilen bir grup ile yürütülen üç haftalık yatılı ve yoğun eğitim programı oldukça verimli neticelenmiştir. Bu sebeple söz konusu program 2024-2025 döneminde de öğrenci sayısı artırılarak ve kademeler oluşturularak cumartesi günleri devam ettirilmektedir. İki kademe şeklinde devam eden programa 15 öğrenci katılmaktadır. Kadıköy AİHL Yaz Okulunun 2024-2025 Güz-Bahar dönemlerindeki ders programı ise aşağıdaki gibidir:

1. KADEME PROGRAMI

	SEMİNER	HOCA
GÜZ	İslam ve Osmanlı Medeniyeti	Ahmet Enes Duman
	Kavram Atölyesi	Ali Osman Çakmak
BAHAR	İslam Medeniyeti	Ahmet Enes Duman
	Kavram Atölyesi	Ali Osman Çakmak
	İslami İlimlere Giriş	Muhammed Oğur

2. KADEME PROGRAMI

	SEMİNER	HOCA
GÜZ	Kavram Atölyesi	Yunus Öztürk
	Yakın Tarih	Nedim Aydın
BAHAR	Mantık	Nedim Aydın
	Felsefe - Bilim Tarihi	Mehmet Zahit Sezer

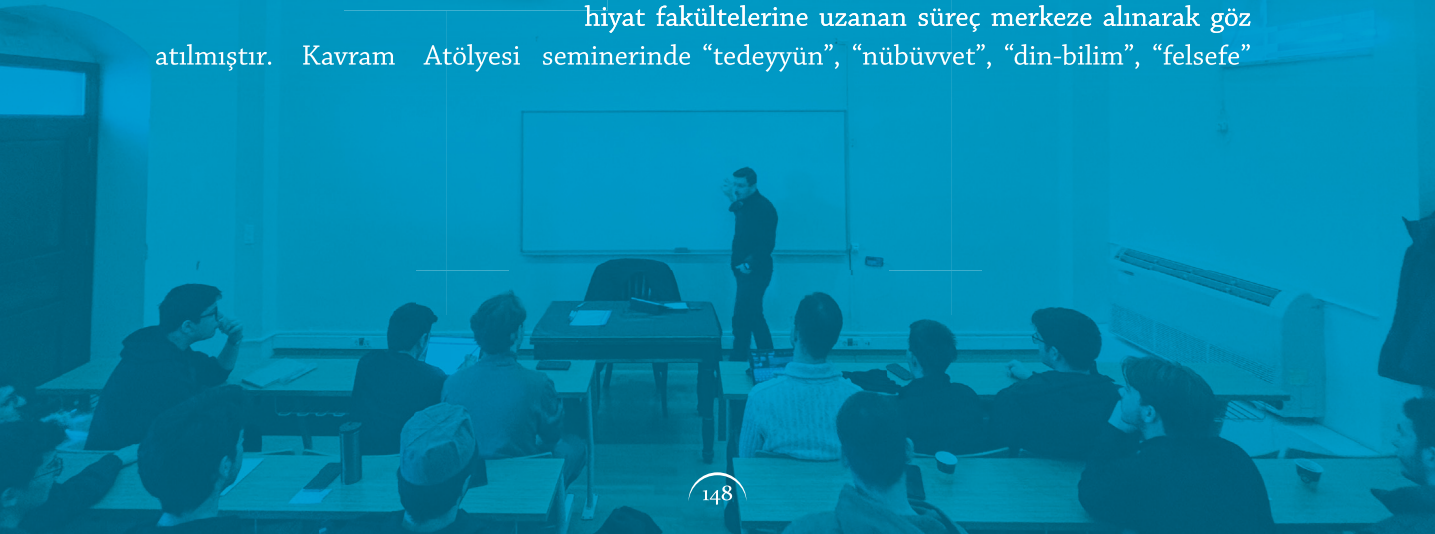

BEYOĞLU AİHL PROGRAMI

2024-2025 Eğitim-Öğretim yılının başında İlimler ve Sanatlar Merkezi (İSM) ve Beyoğlu AİHL Mezunları ve Mensupları Derneği (BEYİMMDER) işbirliğinde Beyoğlu AİHL öğrencilerine yönelik olarak başlayan “İSM-BAİHL Programı” güz ve bahar dönemlerinde 11. sınıfa devam eden 14 hafız öğrenci ile istikrarlı bir şekilde devam etmiştir. Her hafta cumartesi günleri tarihî Atik Valide Külliyesinin medrese ve darulhadis kısımlarında, İSM asistanlarından Mehmet Zahit Sezer koordinesinde yürütülen program ilahiyat/İslamî ilimler bölümlerini tercih etmeyi planlayan öğrencileri ilmi ve fikrî olarak ilahiyat eğitiminden azamî ölçüde istifade edebilecekleri bir bilinç düzeyine ulaştırmayı hedefler şekilde özel olarak planlanmış ve takip edilmiştir. Bu kapsamda güz döneminde İslamî İlimlere Giriş, Yakın Tarih ve Kavram Atölyesi; bahar döneminde ise Felsefe Bilim Tarihi, Yakın Tarih – 2, Muvazzah İlm-i Kelâm seminerleri düzenlenmiştir.

İslamî İlimlere Giriş seminerinde ilahiyatta öğrencinin karşısına çıkacak tüm disiplinlerin ana kavram, önerme, tarihi süreç ve güncel değeri mercek altına alınmış ve genel bir resim ortaya konmuştur. Yakın Tarih seminerinde ise Tanzimat’tan başlanarak bugünkü İslamî ilimler/ilahiyat akademimizin oluşumuna giden süreç siyasi ve ilmi ana durakları üzerinden işlenmiştir. Bir diğer ifade ile yakın tarihimize, medreseden ilahiyat fakültelerine uzanan süreç merkeze alınarak göz atılmıştır. Kavram Atölyesi seminerinde “tedeyyün”, “nübüvvet”, “din-bilim”, “felsefe”

vb. kavramlar üzerinden sadece ilahiyat eğitiminin değil bilcümle ilim tahsil yolculuğunun öğrencinin zihninde üç boyutlu hale gelmesi için gereken kavrayış düzeyinin kazandırılması hedeflenmiş ve bu doğrultuda “düşünce egzersizleri” yapılmıştır.

Bahar döneminde Ömer Nasuhi Bilmen’in Muvazzah İlm-i Kalam Dersleri adlı eserinin takip edildiği Kalam semineri, İSM asistanlarından Ahmet Emin Akyüz tarafından müellifin lise ders kitabı olmak üzere telif ettiği eseri üzerinden sistematik bir şekilde ve karşılaşılan meseleleri derinleştirmek suretiyle işlenmiştir. Mehmet Zahit Sezer’in sorumluluğundaki Felsefe-Bilim Tarihi seminerinde Antik Yunan’dan başlayarak İslam Felsefesi ve Modern Batı Düşüncesi olmak üzere felsefe-bilimin son üç büyük uğrağı konu edilmiş ve her bir dönemin ana hatları ile kavranması hedeflenmiştir. İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM) araştırmacısı Yusuf Kazım Buyruk tarafından verilen Yakın Tarih-2 seminerinde ise Cumhuriyet’in kuruluşundan güncel siyasete kadar uzanan bir izlek takip edilmiştir.

BEYOĞLU ANADOLU İHL PROGRAMI

	SEMİNER	HOCA
GÜZ	Kavram Atölyesi	Mehmet Zahit Sezer
	Yakın Tarih	Nedim Aydın
	İslami İlimlere Giriş	Furkan Aktaş
BAHAR	Felsefe - Bilim Tarihi	Mehmet Zahit Sezer
	Yakın Tarih - 2	Yusuf Kazım Buyruk
	Muvazzah İlm-i Kalam	Ahmet Emin Akyüz

ŞEHİT AKIN SERTÇELİK AİHL PROGRAMI

İSM Lise Programları kapsamında 2024-2025 eğitim senesi bahar döneminde Şehit Akın Sertçelik Anadolu İmam-Hatip Lisesi öğrencilerine yönelik özelleştirilmiş program başlatılmıştır. İSM asistanlarından Hasan Erkam Çakır'ın takip ettiği, 15 öğrencinin istikrarlı bir şekilde devam ettiği program kapsamında temelde üç farklı seminer takip edilmiştir:

Hasan Erkam Çakır tarafından yürütülen Kavram Atölyesinde günlük hayatta sıklıkla karşılaşılan ve toplumsal ve dini hayata yön veren insan, iman, ilke, eğitim, kanaat, kapitalizm, sömürgecilik, oryantalizm gibi kavramların anlaşılması hedeflenmiş, bu minvalde beyin fırtınası, soru-cevap, tartışma gibi interaktif öğretimin yöntemleri sıklıkla uygulanmıştır. Sabahattin Zaim Üniversitesi

İslam Tarihi Araştırma Görevlisi Murat Çelik'in verdiği Siyer seminerinde Efendimiz Muhammed Mustafa'nın (sav) mübarek hayatı, şahsiyeti ve tebliğ faaliyetleri ele alınmış, yazılı ve görsel materyallerin kullanıldığı seminerde öğrencilerin kalbinde sevgi; zihninde şuur ve merak uyandırmak hedeflenmiştir. Haseki kursiyerlerinden Muhammed Musa Çiçekdağı'nın verdiği Akâid seminerinde ise İslam'ın inanç esaslarının bütünü temel başlıklar halinde ele alınmış, yazılı kaynaklar eşliğinde sürdürülen

seminer dahilinde ele alınan konular öğrencinin zihni-
ne mantıksal örüntü ile nakşedilmiştir.

Her bir seminerin azami ölçüde verimli geçmesini sağ-
lamak programın baş hedeflerinden olduğu için öğ-
rencilerin seminerlere hazırbulunuşluğunu sağlamak
amacıyla, bir sonraki seminerde ele alınacak konular
belirtilerek hazırlanmaları talep edilmiştir. Öte yan-
dan öğrencilere, ders sonrası değerlendirmelerin de
yerine geçtiği düşünülen ödev ve sorumluluklar ver-
ilmiştir. Örneğin “oryantalizm” kavramının ele alın-
dığı seminer sonrasında öğrencilere film tavsiyelerinde bulunmuş ve semi-
nerde ele alınan hususlar perspektifinden izlemeleri istenmiştir. Önümüzdeki dönemlerde
de programa devam edilmesi planlanmaktadır.

ŞEHİT AKIN SERTÇELİK ANADOLU İHL PROGRAMI

SEMİNER

Kavram Atölyesi

Siyer

Akaid

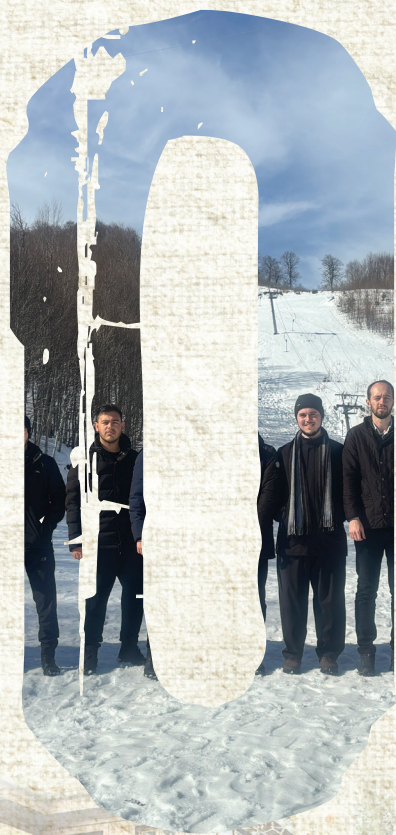
HOCA

Hasan Erkam Çakır

Murat Çelik

Muhammet Musa Çiçekdağı

FAALİYETLER

■ Oryantasyon Programı

İlk defa 2014-2015 tarihinde başlayan ve bu yıl onuncusu tamamlanan oryantasyon programının amacı, İlahiyat fakültesini kazanan ve aynı zamanda İSM'de eğitime yeni başlayan hazırlık sınıfı öğrencilerimizin İSM eğitim programının içeriğine ve çevreye inibakını kolaylaştırmaktır. Bu amaç doğrultusunda 02.10.2023-07.10.2023 tarihleri arasında gerçekleştirilen faaliyette ilk olarak İSM idarecileri Ali Osman Çakmak ve Yunus Öztürk tarafından İYC (İlim Yayma Cemiyeti) ve İSM (İlimler ve Sanatlar Merkezi) hakkında bilgilendirme yapıldı. Daha sonra İSM İhtisas Koordinatörü M. Salih Eser tarafından "Fazilet ve Mesuliyetiyle İlim Yolu" başlıklı sohbet icra edildi. Oryantasyon programının üçüncü gününde İSM eğitim müfredatının önemli bir parçası olan Arapça eğitimine ilişkin Hüseyin İbrahim tarafından bir tanıtım konuşması gerçekleştirildi. Ayrıca Tuncay Azar tarafından Alet İlimlerinin İslami İlimler açısından önemine değinilirken Dr. Öğr. Üyesi Güvenç Şensoy tarafından ise İSM müfredatının mantığına

İSMBülten

ışık tutuldu. İSM müfredatı kapsamında yer alan Sosyal Bilimlerin önemine ilişkin Yunus Öztürk tarafından gerçekleştirilen seminer sonrasında Oryantasyon Programı, Vâlide-i Atik gezisi ile sona erdi.

2024-2025 güz dönemi oryantasyon programı kapsamında ise İSM müdürü Dr. Ali Osman Çakmak tarafından İSM hakkında bilgilendirme yapıldı. İSM mezunlarından ve hocalarından Mustafa Karapınar tarafından İslami ilimlerin tasnifine ve önemine ilişkin bir sunum gerçekleştirildi. Daha sonra İSM müdür yardımcısı Yunus Öztürk tarafından İSM'nin müfredatına ve amacına ışık tutmak amacıyla bir sunum gerçekleştirildi. Oryantasyon programı sonrasında İSM mezunlarından Ömer Yahya Eser rehberliğinde Eyüp Sultan Camii ve Türbesi, Kaptan Paşa Camii, İstiklal Kütüphanesi, Tarihi Oyuncakçılar Çarşısı, Mihrişah Valide Sultan İmareti ve Haziresi, Culus Yolu, Sultan Reşad Türbesi, Sokullu Mehmed Paşa Medresesi, Ebussuûd Efendi Kabri, Necip Fazıl Kısakürek Kabri ve Siyavuş Paşa Türbesi ziyaret edildi.

Vâlide-i Atik Gezisi

Atik Vâlide Sultan Külliyesi, Mimar Sinan tarafından cami, medrese, tekke, sıbyan mektebi, dârülhadis, dârülkurrâ, imaret (aşhane, tabhâne, kervansaray), dârüşşifâ ve hamamdan oluşan yapılar topluluğu şeklinde tasarlanmıştır. Buradaki yapıların tamamı tarihsel süreç içerisinde çeşitli fonksiyonları icra etmiştir. İSM öğrencilerinin bu yapıların fonksiyonlarını öğrenmelerini sağlamak, külliye şeklindeki yapıların hangi anlamları içerdiğini ortaya koymak için 07 Ekim 2023 tarihinde İSM asistanlarından Hasan Erkam Çakır rehberliğinde bir gezi düzenlendi. Gezi kapsamında külliyenin cami, medrese, tabhâne, imaret ve darüşşifâ kısımları ziyaret edildi.

Filistin'e Destek Organizasyonları

7 Ekim 2023 itibarıyla, varlığını gayri meşru ve saldırgan bir şekilde sürdüren İsrail'in Filistin'e karşı yıllardır yapmış olduğu zulüm başka bir boyuta taşındı. Filistin'e karşı düzenli bir saldırı ve soykırım politikası yürüten İsrail bölgedeki hedeflerine ulaşabilmek için tüm dünyanın gözü önünde hiçbir insani

ve ahlaki değeri gözetmeksizin saldırılarını sürdürmektedir. Ambargo ve abluka altında dünyanın en büyük açık hava hapisanesine dönüşen Gazze için İSM ailesi olarak karınca misali yardım, destek ve bilinçlendirme çalışmaları yapıldı. Bu kapsamda 7 Ekim tarihinden itibaren düzenli olarak Filistin'e nakdi yardım gönderildi. Sivil toplum kuruluşları tarafından düzenlenen destek yürüyüşleri ve mitinglere, mezun ve mensuplarımızla birlikte organize bir şekilde iştirak edildi. Bölgesel düzeyde gerçekleştirilen yürüyüşler takip edildi. Saldırıların şiddetinin arttığı dönemlerde ise İsrail Konsolosluğu önünde düzenlenen protesto gösterilerine iştirak edildi. Ayrıca Filistin'de yaşanan zulüm ve katliamların boyutlarını daha somut bir şekilde ortaya koymak amacıyla, İsrail zulmüne doğrudan maruz kalmış, yakınları şehit olmuş ve kendisi de gazi olan İslam Asalya'yı öğrencilerimizle buluşturuldu. Buna ek olarak, boycot edilmesi gereken ürünler düzenli olarak takip edilmiş, öğrencilere bu ürünlerle ilgili bilgilendirmeler çeşitli paylaşımlar aracılığıyla ulaştırıldı.

Kocaeli Kış Kampı

İSM Programı içerisinde önemli bir yer teşkil eden kış kamplarının bu seneki durağı Kocaeli oldu. Yalnızca pandemi sürecinde online olarak gerçekleştirilen Kış Kampı bu sene de yüz yüze gerçekleştirildi. 6-9.02.2024 tarihleri arasında Hidayet Adıyaman Yükseköğretim Erkek Öğrenci Yurdu'nda gerçekleştirilen kamp, yaklaşık üç gün sürdü. Programın ilk günü Kocaeli Üniversitesi İlahiyat Fakültesi ziyaret edilerek burada Doç. Dr. Ali Cançelik ve Doç. Dr. Kadir Gömbeyaz ile buluşuldu. Hocalarımız tarafından hem İlahiyat Fakültesi'nin tanıtımı gerçekleştirildi hem de ilahiyata destek programı olarak kurulun KADİM (Kocaeli Akademi Düşünce İhtisas Merkezi) eğitim programı hakkında bilgi verildi. Üniversite ziyareti sonrası Doç. Dr. Kenan Göçer ile

“Yunus Emre Aslında Ne Dedi? İzonomi Temelli Ekonomi-Politik Yaklaşım” kitabı hakkında bir sohbet gerçekleştirildi. Kampın ikinci günü Marmara bölgesinin önemli kış turizm merkezlerinden biri olan Kartepe'ye çıkılarak burada çeşitli etkinlikler gerçekleştirildi. Aynı günün akşamında öğrencilerin kampa hazırlık kapsamında daha önce okudukları Tahsin Görgün'ün, “Çağdaş Dünyayı Yorumlamada İslam İlim Geleneğinin Bize Sağladığı İmkanlar”, Recep Şentürk'ün, “Fıkıh ve Sosyal Bilimler Arasında Son Dönem Osmanlı Aydını” ve İsmail Kara'nın “Şerh ve Haşiye Meselesine Dair Birkaç Not” isimli makalelerini içeren bir bilgi yarışması düzenlendi. Kampın üçüncü günü sırasıyla Bağçeşme Namazgâh Şehitliği, Gazi Süleyman Paşa Camii (Orhan Camii), Canfeda Hatun Çeşmesi, Süleyman Paşa Hamamı, Akçakoca Camii, Sırrı Paşa Konağı, Kapanca Sokak, Saat Kulesi, İzmit Köşkü ve Kocaeli Bilim Merkezi rehber eşliğinde gezildi. Kaplıca programı ile kampın üçüncü günü tamamlandı. Kamp 9 Şubat günü Dr. Ali Osman Çakmak tarafından “İlahiyatçılık Üzerine Düşünceler” isimli sohbet ve ardından gerçekleştirilen kamp değerlendirilmesi ile hitama erdirildi.

Geleneksel İftar Programı

İlimler ve Sanatlar Merkezi (İSM) ailesinin geleneksel hale gelen iftar programı, yıllar içinde anlamlı bir buluşma vesilesi olarak yerini almıştır. 2024 ve 2025 yıllarında gerçekleştirilen iftar programları, uzun bir aradan sonra hem manevi bir yenilenme hem de dostlukların tazelenmesi açısından büyük önem taşımaktadır. 2024 yılı iftar programı, 22 Mart Cuma günü Eyüp Sultan'ın hemen yanı başında yer alan İlim Yayma Cemiyeti Genel Merkezi'nin eşsiz atmosferinde, yaklaşık 200 kişilik bir katılımı ile icra edilmiştir. Salgın ve deprem gibi sebeplerle yaklaşık dört yıl boyunca geniş katılımı olarak düzenlenemeyen bu buluşma, İSM camiasının tekrar bir araya gelmesine vesile olmuş; hocalar, öğrenciler, idareciler ve aile bireylerinin katılımıyla bereketli bir program gerçekleştirilmiştir. Program, İSM asistanı Ahmet Emin Akyüz'ün Kur'an-ı Kerim tilavetiyle başlamış; ardından İSM Yönetim Kurulu Başkan Vekili Prof. Dr. Bekir Kuzudışli, Yönetim Kurulu Üyesi Prof. Dr. Murteza Bedir ve İYC Genel Müdürü Mesud Tan'ın selamlama konuşmalarıyla devam etmiştir. Program, akşam namazının kılınmasının ardından, çay eşliğinde gerçekleştirilen samimi sohbetlerle devam etmiştir.

2025 yılı iftar programı ise 15 Mart Cuma günü yine aynı mekânda ve benzer bir coşkuyla düzenlenmiştir. Girişte çocuklara takdim edilen hediyelerle başlayan program, İSM asistanı Ahmet Emin Akyüz ve İSM 1. sınıf öğrencisi Selim Taştemir'in birlikte gerçekleştirdiği Kur'an-ı Kerim tilavetiyle başlamıştır. Tilavetin ardından İSM Yönetim Kurulu Başkanı Prof. Dr. Recep Şentürk ve İYC Genel Müdürü Mesud Tan tarafından yapılan selamlama konuşmaları, katılımcılara hem manevi bir atmosfer sunmuş hem de İSM ailesinin birlik ve beraberliğine dair anlamlı mesajlar içermiştir. Program, katılımcılar arasında süren çay sohbetleri ve Teravih namazıyla nihayete ermiştir.

Ramazan Kumanyası

İSM ailesi tarafından, rahmet ve merhamet ayı Ramazan'ın gelişiyle birlikte ihtiyaç sahiplerine ulaştırılmak üzere Ramazan kumanyaları hazırlandı. 2021 yılında küçük çaplı bir organizasyon olarak başlayan bu yardım faaliyeti, mezun ve mensuplarımızın yoğun ilgisiyle her yıl büyüyerek gelişti ve dört yıldır düzenli şekilde sürdürülen bir yardım organizasyonuna dönüştü.

2023 yılında, Ramazan kumanyası dağıtımı yerine deprem bölgesine yönelik acil yardımlar öncelik kazanırken; 2024 yılında 300 kumanya dağıtımı gerçekleştirildi. 2025 yılı için belirlenen

500 kumanya hedefi ise mezunlarımızın gönülden destekleri sayesinde kısa sürede aşıldı. Kumanyalarda yer alan malzemelerin temini, hazırlanması ve ihtiyaç sahiplerine ulaştırılması süreçleri mezun ve mensuplarımızın katkılarıyla yürütüldü.

7 Mart 2025 tarihi itibarıyla dağıtımına başlanan Ramazan kumanyalarının bir hafta içerisinde ihtiyaç sahiplerine teslimi tamamlandı. Buna ek olarak, toplam 74.600 TL tutarındaki nakdi yardım da belirlenen ailelere ulaştırıldı.

Masa Tenisi Turnuvası

Her sene düzenli olarak gerçekleştirilen masa tenisi turnuvası bu sene bahar döneminde bireysel, yaz döneminde ikişer kişilik takımlar halinde gerçekleşti. Bahar döneminde yapılan bireysel turnuva 2024 yılının mart ayı içerisinde 20 kişinin katılımı ile gerçekleştirildi. Oldukça çekişmeli geçen maçların ardından Hazırlık Sınıfı öğrencilerinden Levent Acar bireysel masa tenisi turnuvasının kazananı oldu.

Yaz dönemi turnuvasında ise toplam 16 kişiden oluşan 8 takım mücadele etti. Kıran kırana geçen maçların ardından Ahmed Fuad Aldaş ve Ceylan Erdem Üsün, takımlı masa tenisi turnuvasının şampiyonu oldular.

9. Geleneksel Arapça Bilgi Yarışması

Her yıl düzenli olarak gerçekleştirilen Geleneksel Arapça Bilgi Yarışmasının dokuzuncusu birinci sınıfı tamamlayan öğrenciler arasında 5 Ağustos 2024 tarihinde İYC Mahmut Bayram İlahiyat Yurdu'nda değerli hocalarımız ve pek kıymetli İSM öğrencilerinin katılımıyla icra edildi. Yarışmada öğrencilere Klasik Arapça, Modern Arapça, Dinleme ve Genel Kültür alanında 18 soru soruldu. Çekişmeli ve bir o kadar da eğlenceli geçen yarışmanın ardından hocalarımız katılımcılara hediyelerini takdim ettiler.

Pikniklerimiz

İSM yaz döneminde geleneksel hale gelen pikniğimizi bu sene de Şile – Alacalı mevki Sülüklü Göl Mesire Yeri'nde 10 Ağustos 2024 tarihinde İSM aile pikniği şeklinde gerçekleştirdik. İSM yöneticileri, hocaları, asistanları, öğrencileri ve mezunlarının yanında ailelerin de katılımıyla gerçekleştirilen piknikte kahvaltı ve mangal ikramı ile birlikte futbol, voleybol, okçuluk gibi sportif faaliyetlerle birlikte keyifli bir ortam oluştu. Piknik, Recep Şentürk hocamızın sohbeti ile nihayete erdi.

Okçuluk Turnuvası

Ok atıcılığı turnuvası 25 kişinin katılımı ile 12-13 Ağustos 2024 tarihinde gerçekleştirildi. Birbirinden başarılı atışların yapıldığı turnuvada birinciliği hazırlık öğrencilerinden Yusuf Altıntaş ile mezunlarımızdan Abdulkadir Güler paylaştı. Tüm katılımcılara teşekkür ederiz.

Futbol Turnuvası

İSM yaz dönemi içerisinde İSM öğrenci, mezun, hoca ve idarecilerinden 40 kişinin 5'er kişilik 8 takım halinde mücadele ettiği Futbol Turnuvası başlangıcından finaline kadar katılımcı ve izleyicilere heyecan dolu anlar yaşattı. Çekişmeli eleme turlarının ardından final müsabakasında İttihad-1 Gâlibân takımı Kostak Kostak takımını 8-6 mağlup ederek şampiyon oldu. Şampiyon olan 4. Sınıf öğrencilerimizi tebrik ediyoruz.

Batı Karadeniz Gezisi

İYC-İSM Mahmut Bayram İlahiyat Yurdu öğrencileri olarak doğa ve kültür gezimizi bu sene Batı Karadeniz Gezisi ile gerçekleştirdik. Gezimiz 14 – 17 Ağustos 2024 tarihleri arasında Kastamonu – Safranbolu – Amasra – Zonguldak – Bolu rotasıyla 44 öğrencinin katılımı ile rehber eşliğinde gerçekleştirildi. Ecdad mirası tarihi camileri ve yapıları, kaleleri ve çarşıları rehber anlatımı ile ziyaret ettik. Yolculuk boyunca bize eşlik eden eşsiz doğal güzelliklere Amasra’da ve Abant Gölünde daha yakından şahit olduk. Gezimizi Hayreddin Tokadi Türbesi ziyareti ile tamamladık ve İstanbul’a geri döndük. Tarihî ve kültürel zenginliğinin yanında tabiat güzelliklerini de ziyadesiyle müşahade etme imkânı sunan gezimiz oldukça istifadeli ve keyifli geçti.

FİLİSTİN

Gazze'de Yardım Çadırı

Gazze'de, zulmün ve ağır şartların gölgesinde yaşam mücadelesi veren kardeşlerimize umut olmak ve ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla iki yardım çadırı kurduk. Bu çadırlar, mazlum kardeşlerimizin maddi ve manevi ihtiyaçlarını gidermek için bir rahmet kapısı olacak inşaallah.

Yüce Rabbimizin "Müminler ancak kardeştir" buyruğunu hatırlatarak, kardeşlik hukununun gereği olan dayanışma ve yardımlaşmayı güçlendirmeyi hedefliyoruz. Bu çadırlar, ihtiyaç sahiplerine yiyecek, içecek, giyecek gibi temel ihtiyaçların yanı sıra manevi destek ve eğitim imkanları da sunmaktadır. Bu çabalara vesile olan ve destek veren tüm kardeşlerimize teşekkür ederiz. Rasulullah (s.a.v.)'in "Kim bir Müslümanın dünya sıkıntılarından birini giderirse, Allah da onun kıyamet günündeki sıkıntılarından birini giderir" müjdesine nail olmayı Rabbim nasip etsin.

GAZZE

Gazze’de İSM Hafızlık Çadırı

Güney Gazze’de Han Yunus mülteci kampında kurulan İSM Hafızlık Çadırı, zor şartlar altında yaşayan yavrularımıza bir umut olmayı ve onların hayatlarını Kur’an ve Sünnet-i Seniyye ile bereketlendirmeyi amaçlıyor. Rabbimizin inayetiyle, bu çadırda iki kıymetli hocamız rehberliğinde 25 kız ve 25 erkek olmak üzere toplam 50 çocuğumuz hafızlık eğitimi almakta, ilimle meşgul olmakta ve kalplerine Kur’an-ı Kerim’in nurunu nakşetmektedir.

Bu hayırlı çabaya öncülük eden Gayret Derneği’ne ve tüm destekçilerimize şükranlarımızı sunuyoruz. İsrail zulmü altında ağır imtihanlar veren kardeşlerimizin çocukları, bu çadır sayesinde vakitlerini zayi olmaktan kurtarıp Allah’ın kitabını öğrenmeye ve Sünnet-i Seniyye’yi hayatlarında tatbik etmeye yönlendiriliyor. Bu gayret, hem bir sadaka-i cariyeye hem de ümmetin geleceğini ihya etme yolunda bir vesiledir. Çadırımızın eğitim masraflarının, hoca maaşları ve genel ihtiyaçlarının yıl boyunca İlimler ve Sanatlar Merkezi (İSM) ile Atik Valide Medresesi dostlarının katkılarıyla karşılanması temennimizdir. Siz de bu rahmet yolculuğunda bir tuğla koyarak Rabbimizin rızasına nail olabilir ve kardeşlerimizin dualarında yer alabilirsiniz. Bu mübarek hizmete destek olan tüm bağışçılarımıza Allah razı olsun diyor, bu çabanın ümmetimiz için bereketli neticelere vesile olmasını niyaz ediyoruz. Rasulullah (s.a.v.)’in, “Sizin en hayırlınız Kur’an’ı öğrenen ve öğreteninizdir” müjdesine nail olmak en büyük temennimizdir.

İlim Yayma
Cemiyeti
1951

İsm
İlmler ve Sanatlar Merkezi

Valide-i Atik Mahallesi Kartal Baba Caddesi No:45 Üsküdar-İstanbul
İlmler ve Sanatlar Merkezi
ilmlerversanatlar.org @ism@iyc.org.tr İyicizm 0216 334 0412